

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

N I C O L A I L A N C I C I I

S O C I E T A T E I E S V O P V S C V L V M S P I R I T V A L E

O C T A V V M,

De naturâ & gradibus humilitatis, & de confusione nostri ob Deum
morem querendâ, libris duobus comprehensum.

I N D E X C A P I T V M

L I B R I P R I M I

DE nomine, & natura humilitatis. CAP. I.
Cur S. Ignatius & Societas primo loco
commendat suis profectum in Humili-
tate. CAP. II.
De primo gradu Humilitatis. CAP. III.
Explicatur causa qua persuadet Humili-
tate, ut se omnibus aliis peiorem existimet.
CAP. IV.
Proponuntur varij actus & motiva per
qua crescit habitus Humilitatis.
CAP. V.
An cognitio Dei donorum in se repugnet
Humilitati, & sit vitanda. CAP. VI.
De secundo gradu Humilitatis. CAP. VII.
De tertio gradu Humilitatis. CAP. VIII.
De quarto gradu Humilitatis. CAP. IX.
An manifestatio Dei donorum, sit contra-
ria Humilitati in manifestate. CAP. X.
De quinto gradu Humilitatis. CAP. XI.
De sexto gradu Humilitatis. CAP. XII.

De septimo gradu Humilitatis. CAP. XIII.
CAPITA LIBRI SECVNDI.
DE modis querenda confusionis. CAP. I.
De utilitate confusionum pro Deo
susceptarum. CAP. II.
Exemplis ostenditur quam sint grata Deo
nostri confusiones. CAP. III.
Alia exempla confusionis Sanctorum.
CAP. IV.
Quas ob causas tantopere placeat Deo no-
stri confusio. CAP. V.
De moderatione in confusionibus queren-
dis adhibenda. CAP. VI.
De silentio in confusionibus ex accusatione
ortis seruando. CAP. VII.
De ferenda aequo animo nostri accusatione
ex confusionis desiderio. CAP. VIII.
Motiva ad ferendas aequo animo nostri ac-
cusationes, & nostra confusionis amo-
res. CAP. IX.

Index rerum præcipuarum huius Opusculi ordine alphabeti extat
in fine totius operis.

L I B E R P R I M V S.

VT cognoscamus quid nobis ne-
cessarium sit, ut humiles simus,
Deoque ob humilitatem valde
placeamus, & per illam, ac eum
illâ eximias virtutes acquiramus,
agendum est de ipsâ humilitate, in quo sita sit,
& quid ad eam requiratur, qui sint eius gra-

dius, qui actus, qui effectus, quæ conditiones,
quæ signa. Quæ quidem, etsi ab aliis præclare
tractata sint, præsertim à Nostris, Alvarez de
Paz, & Alphonso Rodriguez, & Ludouico Ri-
cheomo, tamen non transferendo ab illis tra-
dita, nos quoque aliquid adferemus in mediû,
studiosis vitæ spiritualis profuturum, ab aliis
præ-

prætermisum, vel alio modo tractatum, & primo quidem de Humilitatis nomine dicendum est aliquod.

CAPVT PRIMVM.

De nomine & naturâ Humilitatis.

1. **Q**uoad nomen Humilitatis Latinum, hoc videtur derivatum ab humo, eo quod, ut S. Anselmus in c. 2. Ephes. ait, *Humilis dicitur, quasi humi alius*. Et S. Hieronymus l. 10. Etymol. *Humilis, quasi humi acclivis*, id est, imis inhærens. Nomen autem Græcum, nostro Latino correspondens, est in Scripturâ *ταπεινωσις*, quæ vox aliquando accipitur pro abiectione & vili conditione, seu depressione & parvitate: & in Novo Testamento quæter tantum reperitur. Luc. 14. 8. Act. 8. 33. Philip. 3. 21. Iacobi. 1. 10. Aliquando verò pro afflictione, seu pro tribulatione, vix pro virtute animi, opposita elationi. At virtus Humilitatis opposita superbiæ, frequentissime in Scripturâ vocatur *ταπεινωσις* & tantum septies legitur in Novo Testamento. Act. 20. 19. Eph. 4. 2. Philip. 2. 3. Colos. 2. 18. & 28. & c. 3. 12. 1. Pet. 5. 5.

2. **Q**uoad naturam Humilitatis & descriptionem, prout est virtus animi opposita superbiæ, variè describitur à Sanctis, ut plurimum per actus & effectus illius. Porro benè dicebat B. Laurentius Iustinianus c. 9. Vitæ, *neminem benè scire quid esset Humilitas, nisi qui à Deo accepisset, ut esset humilis*. In nullo enim tam falli homines, quam in verâ humilitate cognoscendâ. A Sanctis ergo, qui verè fuerunt humiles, quid ea sit, discendum est. Mhi omnium maximè placet descriptio tradita à S. Bernardo in tract. de grad. Humil. & à B. Laurentio Iustiniano tractat. de humil. c. 1. in Ligno vitæ: *Humilitas est virtus, quâ homo verisimilâ sui cognitione sibi ipsi vilescit*. Porro, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 151. *essentialiter consistit in appetitu*. (a. 2.) *secundum quod aliquis dirigit, moderatur, & refrænat impetum animi sui, ne inordinatè tendat supra se in magna & excelsa*. (a. 1. corp. & ad 3. & a. 2. corp.) *& considerans suum defectum, teneat se in infimâ*. (a. 1. ad 1.) *per laudabilem deiectionem in ima*. *secundum interiorem electionem motumq; animæ*. (a. 1. ad 2.) *præcipuè respiciens subiectionem hominis ad Deum* (a. 1. ad 5. in corp. & ad 1.) *Totius enim humilitatis summa, inquit, S. Bernardus de triplici subiectione nostræ voluntatis ad Diuinam, in eo videtur consistere, si voluntas nostrâ Diuinâ subiecta sit voluntati, propter quem etiam humiliatâ aliis se subiecit*. (a. 1. ad 5.) *inactantiam reprimit*, (a. 2. ad 4.) *& expellit superbiam, cui Deus resistit, & præbet hominem parvulum ad suscipiendum influxum Diuinæ gratiæ, in quantum euacuat inflammationem superbiæ*. (a. 5. ad 2.) *eius est proprium contemnere sublimitatem terrenam*. (a. 5. ad 3.) *illa est quasi quedam dispositio ad liberum accessum hominis in spiritualia & diuina*

bona. (a. 5. ad 4.) *Quoniam verò humilitas, reprimit motum spei, qui est motus spiritus in magna tendentiâ, idè est pars temperantiæ & modestiæ: cuius est refrænare vel reprimere, motum alicuius passionis*. (a. 4. in corp.) *Atque ita his omnibus consideratis, ita describi potest humilitas, quæ hominibus convenit, prout descripta est à S. Ignatio Nostro in quadam apparitione factâ B. M. Magdalene de Pazzi infra positâ ante finem capitis secundi: Humilitas, inquit, non est aliud quam continua cognitio sui non esse, & continuum gaudium, in omnibus illis rebus quæ possunt inducere ad sui contemptum*. Hæc S. Ignatius: *Vel si ita describitur: Humilitas est virtus, per quam homo, suam conditionem cognoscens, amat sui vilipensionem, & ex hoc amat ordinatè, & libenter, & promptè Deo se subiecit, & omnibus præter Deum*. Talis descriptio est sufficiens, continet enim & genus, quod est virtus, & differentiam, per quam ab aliis virtutibus distinguitur, & convenit etiam illi Humilitati, quæ fuit in Christi humanitate, & quæ fuit etiam in Beatissimâ Virgine. Nam Christus, etsi esset Deus, qui per Diuinitatem non potuit se vili subiectione, tamen ratione Humanitatis, agnoscens etiam suam humanitatem ex se nil fuisse, & à Deo infinito modo distantem in perfectione, Deo se subiecit, & hominibus propter eum; maiore subiectione quam possit esse nostra, quia quod persona est dignior quæ se subiecit, eo est maior subiectio. Persona autem Christi fuit persona Diuina verbi, nostrâ humanitate velata. Idè Apostolus Philip. 2. 3. postquam hortatus est ad fugam inanis gloriæ, & ad amorem humilitatis, & ut superiores sibi inuicem arbitrentur alios, subdit v. 6. 7. 8. *Christi exemplum, eo nos excitans: Qui cum in forma Dei esset, & æqualis Deo, semetipsum exinaniuit formam, seruis accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus ut homo*. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortè autem crucis*. Et cum totâ vitâ suâ edidisset ex epla insignia humilitatis & sui vilipensionis, à se vltro demonstratâ, & ab aliis illatâ, meritò dixit Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*. Cum ergo in humilitate essentialiter includatur amor subiectionis, respectu Dei & hominum, & vilipensionis nostræ, ex hoc amore & appetitu vilipensionis sequuntur illi effectus, quos Sancti vocant gradus Humilitatis, nobis peccatoribus convenientes, de quibus paulò post tractandum est.

CAPVT SECVNDVM.

Cur S. Ignatius, & Societas, primo loco Patribus Tertij anni commendat profectum in Humilitate.

Sex causæ adferri possunt, ob quas S. P. N. Ignatius primo loco Patribus tertij anni commenda-

mendat profectum in Humilitate. si par. Confl. c.2. §. 1.
 4. Prima est Quia in homine, Christi verâ fide imbuto, fundamentum omnium virtutum & radix earum, & omnium actionum bonarum, quæ ex virtutibus procedunt, est Humilitas.
 5. Fundamentum sanctitatis, inquit S. Cyprianus de Christi Natiuitate, semper fuit humilitas. B. Laurentius Iulianus de triumphali Christi agone c.3. Prudens inquit, quisque archiitectus colapsi edificij structuram erigere ac restaurare disponens, semper a fundamentis opere sumit exordium. rationabiliter q. Nihil enim nisi supposito fundamento superedificari potest. Quamobrem Dominus Iesus, humani generis ruinam reformare volens, virtutum fundamenta summo studio per seipsum collocare curauit. Ceterarum siquidem virtutum fundamentum impuribile, nulliq; labefactandum impulsu, humilitatem dixerim. Sicut mundus, tenet aduersarius, repugnet caro, humilitas semper secuta est. Non habet quod amittat, neque quo doleat, in sui secreto cubicali intrepida requiescenti bono fruitur suo. Quomodo autem sit fundamentum spiritualis edificij, explicat S. Thom. 2.2. q.161. a. 5. ad 2. Cum ergo finis tertij anni sit acquirete perfectionem vitæ spiritualis conspiciam, & perfectio hæc, nil aliud sit, quam sanctitas, vitæ, ut suo loco explicabo, merito S.P.N. primo loco profectum in humilitate Patribas tertij anni commendauit, tanquam fundamentum sanctitatis. Est enim fundamentum nõ qualecunque, sed, ut dixit Ioannes Abbas, apud Pallad. Hist. Laus. c. 45. Fundamentum primum omnium virtutum. Eo ferè modo, quo Philosophi docent, materiam primam, esse fundamentum primum omnium accidentium, quantitate verò fundamentum secundum eorum. Et quidem fundamentum hoc virtutum omnium & sanctitatis, superat fundamenta omnia quorumuis edificiorum: quæ etsi sustentent ædificia, tamen ea per se, & in se sunt sterilia, nil producenti. At humilitas est fundamentum secundum, producens fructus virtutum; quia, ut ait S. Bernardus l. 5. de Consid. ad Eug. in fine c. in ea omne edificium spirituale constructum, crescit in templum sanctum in Domino. & quidem tali incremento, quod ob abundantiam indeficientem humoris nunquam deficit, quia simul est fons, origo, & radix, ex qua crescunt omnia bona virtutum.
 6. Nihil, inquit S. Chrysof. hom. 30. in Acta, conferendum humilitatis virtuti: ipsa enim mater est, (si mater, ergo generat) ac radix, & alitrix. & sulcimentum, & vinculum bonorum. Pondera singula.
 7. Hinc S. Dorotheus ser. 1. sicut superbia est radix & causa omnium malorum, ita humilitas, est medicina bonorum omnium: & in qua est posita omni lætitia, & omnis gloria, & omnis requies. Extat apud S. Brigittam l. 2. Reu. c. 11. pulchra reuelatio, de quodam piè mortuo, quomodo anima eius à Sanctissimâ Trinitate, & à quinque legionibus Angelorum occurrentibus excepta fuit, à quibus va-

ritæ eius virtutes, presentabantur Deo; inter alias, à quattuor legionibus vox talis audita est: *Venite & ostendamus Deo nostro equum suum: id est, regnum perhibeamus humilitatis eius.* Sicut enim equus fert corpus hominis, sic humilitas eius, precedens eum & subsequens, ad omne bonum opus ferebat eum.
 8. Sed inter alia bona est radix ipsius charitatis, quæ est essentia perfectionis. Et ita Deus Patet S. Catharina Senensi in Dial. c. 4. ait: *Humilitas est præcipua nutritrix & baidia charitatis.* Ideo & Christus Dominus in Reg. S. Brigittæ c. 2. proprio ore dicitur, sic loquitur: *Principium huius religionis & salutis est vera humilitas* &c. & in cauelu extrau. c. 1. monet Confessor tuus paucioribus verbis exponat gradus Humilitatis, quos didicit in regulâ Benedicti mei, ut discant Filie matris mee (scilicet Moniales eius) principium virtutum, in quo stabiliant ædificia sua construenda.
 9. Callianus: *Si edificij nostri fastigia perfecta volumus, ac placentia Deo consurgere, fundamenta eius non secundum nostram libidinem voluntatem, sed secundum districtiõnem Euangelicæ disciplinam iacere festinemus: quæ alia esse non possunt quam timor Dei, atque humilitas, quæ de mansuetudine & cordis simplicitate descendit.* Et c. 32. *Nulla modo poterit in animâ nostrâ virtutum structura consurgere, nisi prius iacta fuerint vera humilitatis in corde nostro fundamenta, quæ firmissimè collocata perfectionis & charitatis culmen valeant sustinere.* Quomodo sit fundamentum Humilitatis, vide S. Thomam 2.2. q. 161. a. 5. ad 2.
 10. Et S. Chrysof. Magister Calliani: *Bonus operibus nostris humilitatem quasi fundamentum & basim substruamus, ut secure virtutes superexstruere valeamus.* Virtus enim non est, nisi coniunctam habeat humilitatem. *Qui hoc fundamentum rectè iecerit, poterit in quantum voluerit altitudinem structuram excitare.* Hac maxima est munio, hæc murus inconcussus, hæc inexpugnabilis turris, hæc omne continet edificium, non sinens ipsum, vel à ventorum violentiâ, vel ab imbrum impetu delici, sed omnibus insidiis, inaccessum facit & iniuctum, quasi ex adamante constructum esset.
 11. Magna, nobis Diuina largitatis retributiones affert. E contrario hoc fundamentum si nutes, scribit S. Bernat. lib. f. de Eugenuum Papam, illa virtutum aggregatio, non nisi ruina est.
 12. Secunda causa, ob quam S.P.N. Ignatius, merito posuit primo loco profectum in humilitate, est, quia in Probationibus tertij anni, vti & in exercitationibus omnibus solidis vitæ religiose, multa certamina subeunda sunt, cum carne, amore proprio, mundo, demone, humanis respectibus, repugnantis, corruptæ naturæ & malis habitibus vitia, ut vitia, ex his rebus pulolantia, aboleantur. Atqui, ut ait Callianus l. 6. de Inst. cœnob. c. 5. *Sine humilitate, nullus penitus vitij poterit triumphus acquiri.* Humilitas enim est præcipua expugnatrix vitiorum. *Virtus humilitatis, inquit S. Gregorius l. 8. mor. c. 36. omne vitium eneruat.* Imò & omnes technas diaboli, quibus plena sunt omnia. Scito, ait Spiritus sanctus Eccli. 9.

cl. 9. 20. quod in medio laqueorum ingrediens. Et S. Ambrosius l. 4. in Lucam. Multi laquei, quicunque ingrediuntur. Laquei in corpore, laquei in lege, laquei in pinnis templorum, in crepidinibus parietum, tenduntur a diabolo, laquei in philosophia, laquei in cupiditatibus, laqueus in pecunia, laqueus in religione, laqueus in studio castitatis. Et S. Paulinus Ep. 2. Tota huius mundi figura & abulicis praecepta rebus est. Et quod peius est, heretiam sine laqueis, ut ait Seneca Ep. 97. Non primum tamquam est iter ad vitia, sed praecepta. Hinc cum S. Antonius vidisset totum mundum plenum diaboli laqueis, & nesciret quomodo eos evadere possent homines, audiunt divinitus: Humilitate, ut scribit S. Athanasius in vita S. Antonij. Unde & S. Ephrem dans praecipua de recta vivendiratione, in Opusculo haec de re, magis quam quicquam aliud commendat humilitatem, & inter alia eius bona ponit: Humilitatem amplectere, & diaboli rebus nunquam caperetur. Gaudium dicitur: levisimum enim humilitatis alio sublatum, velocius ac sublimius existes, quam ut ab eo capi possit. Et in hoc S. Ephrem sensu potest illud Christi dictum intelligi: Luc. 14. Omnis qui se humiliat exaltabitur. Scilicet ut diaboli retia evadat sublatum in aliam, & ipsum eorum fastigio attingens. Quibus fundamentum recte dederit, inquit S. Chrysostomus, in Gen. poterit in quantum voluerit altitudinem, structuram exorare. Haec est inexpugnabilis turris, haec omne continet edificium non sinens ipsum, vel a ventorum violentia, vel ab imbrium imperio, vel a spirituum malevolentia, sed omnibus insidiis inaccessam facit, & inicum, quasi sic vitamante constructionem: esset, magnasque nobis divina largitatis retributiones affert. Imo alibi ait, hom. 108. & 30. in Acta: Nihil humilitate potentius, fortior est petra, adamante solidior, & in maiorem nos securitatem volocari, quam queant vel turres, vel vrbes, vel muros: omnibusque diaboli machinamentis sublimior facta contingere volentibus, insuper abiles facit. Unde merito Christus Dominus dixit S. Brigittae l. 4. revel. c. 38. Humilitate mentis & corporis penetratur calum, & vincitur diabolus superbus. Nam, ut ait B. M. Magdalena de Pazzis 4. p. vica. c. 19. Humilitas est similitudo gladii, qui defendit, & vincit omnes inimicos: & a quo fugit diabolus. Ideo humilitas semper sectanda est & factis ostendenda. Quocirca in vitis PP. dicit Abbas Pastor: quia semper homo humilitatem & timorem Dei inaccessabiliter respirare debet, sicut flatum quem naribus attrahit vel emittit. Ibid. nu. 37. Dixit iterum: quia humilitas terra est, in qua Dominus sacrificium fieri desideravit. Porro ibidem, quibus Humilitas comparat victoriam, & triumphos de hostibus suis, sunt hic primus, & secundus.

13. Non primum tamquam est iter ad vitia, sed praecepta. Hinc cum S. Antonius vidisset totum mundum plenum diaboli laqueis, & nesciret quomodo eos evadere possent homines, audiunt divinitus: Humilitate, ut scribit S. Athanasius in vita S. Antonij. Unde & S. Ephrem dans praecipua de recta vivendiratione, in Opusculo haec de re, magis quam quicquam aliud commendat humilitatem, & inter alia eius bona ponit: Humilitatem amplectere, & diaboli rebus nunquam caperetur. Gaudium dicitur: levisimum enim humilitatis alio sublatum, velocius ac sublimius existes, quam ut ab eo capi possit. Et in hoc S. Ephrem sensu potest illud Christi dictum intelligi: Luc. 14. Omnis qui se humiliat exaltabitur. Scilicet ut diaboli retia evadat sublatum in aliam, & ipsum eorum fastigio attingens. Quibus fundamentum recte dederit, inquit S. Chrysostomus, in Gen. poterit in quantum voluerit altitudinem, structuram exorare. Haec est inexpugnabilis turris, haec omne continet edificium non sinens ipsum, vel a ventorum violentia, vel ab imbrium imperio, vel a spirituum malevolentia, sed omnibus insidiis inaccessam facit, & inicum, quasi sic vitamante constructionem: esset, magnasque nobis divina largitatis retributiones affert. Imo alibi ait, hom. 108. & 30. in Acta: Nihil humilitate potentius, fortior est petra, adamante solidior, & in maiorem nos securitatem volocari, quam queant vel turres, vel vrbes, vel muros: omnibusque diaboli machinamentis sublimior facta contingere volentibus, insuper abiles facit. Unde merito Christus Dominus dixit S. Brigittae l. 4. revel. c. 38. Humilitate mentis & corporis penetratur calum, & vincitur diabolus superbus. Nam, ut ait B. M. Magdalena de Pazzis 4. p. vica. c. 19. Humilitas est similitudo gladii, qui defendit, & vincit omnes inimicos: & a quo fugit diabolus. Ideo humilitas semper sectanda est & factis ostendenda. Quocirca in vitis PP. dicit Abbas Pastor: quia semper homo humilitatem & timorem Dei inaccessabiliter respirare debet, sicut flatum quem naribus attrahit vel emittit. Ibid. nu. 37. Dixit iterum: quia humilitas terra est, in qua Dominus sacrificium fieri desideravit. Porro ibidem, quibus Humilitas comparat victoriam, & triumphos de hostibus suis, sunt hic primus, & secundus.

14. Primus: Quia a Deo impetrat auxilia gratiae necessaria ad victoriam. Deus enim superbus resistit, humilibus autem datur gratiam. Iac. 4. 6. Et Christus dixit S. Brigittae l. 6. revel. c. 116. Humilitas introducit Deum in cor. Imo nihil attrahit ita in animam Deum, sicut humilitas & compassio proximorum, inquit alibi Christus S. Brigittae l. 6. revel.

cl. 65. S. Augustinus explicans ultimum Psalmi, Humilis spiritu saluabit. Alus est, inquit, Deus humilis est Christianus. Si vult ut alius Deus vicinetur illi, ille humilis sit. Magna mysteria. Fratres. Deus super omnia est. Ergo te, & non illum tangis. Humilitas te, & ipse ad te descendit. Unde mirum non est, a S. Basilio Magno in sermone aeterno, de abdicatione rerum & renunciatione, humilitatem appellari: Virtutum omnium concentram, quam honorum sequitur veluti quoddam examen. Et S. Basilus Se-leucia Episcopus: Quamvis fastum comprimit, tantum gratiam attrahit. Et modus amplificanda gratia, est Humilitas vis. Unde merito in hoc sensu tunc Clemente Alexandrino, Aristenes, beatitudinem dicebat esse fastum vacuitatem. Et S. P. N. Ignatius in 3. pun. 2. par. Exer. de 2. vexillis ait: per humilitatem cum paupertate, & abiectione sui, virtutes omnes statim introducit. Verissimum est enim illud dictum Thomae de Kempis: Tanto altius ad Deum ascendit, quanto profundius in se descendit. Et plus sibi ipsi vilescit. Qui autem sibi aliquid boni attribuit gratiam Dei in se venire impedit, quia gratia Spiritus sancti cor humile semper quaerit. Bene dixit haec de te quidam ex Patribus in vitis Patrum: Omnis labor monachi sine humilitate vanus est. Humilitas enim praecursor est charitatis, sicut Ioannes erat praecursor Iesu, omnes trahens ad eum: ita & humilitas trahit ad charitatem, id est ad ipsum Deum, quia Deus charitas est.

Secundus: Quia impedimenta & difficultates tollit, quae sunt, cupiditas gloriae, honoris, propria voluntas, & iudicium: & suavem reddit vitam virtutis, & pugna labores, & imitationem vitae Sanctorum: & ut ait S. Doctoris serm. 3. Est medicina, ut Deo parere possimus, & salvi esse. Unde bene S. Climacus grad. 26. de dist. sic ait: Omnium ferarum venenatarum sensibilibus interemptor est cervus: intellectualium vero, humilitas interfectrix est. Et Christus Dominus, dans cuidam inordinate viventi monita per S. Brigittam l. 4. revel. c. 97. sic ait: Obstatulum, quod gratia Spiritus sancti obstruitur, & omne bonum, quo anima fructificare debet, impeditur, est superbia mentis, & ambitio. Idem assum vitam humilitatem in mente tua, per hanc enim influit dulcedo Spiritus mei in animam tuam, & defluet terrenus cogitatio. Per hanc etiam voluntas tua, ut rota molendini, habens aquam defluentem, & transcantem erit mobilis, & perfecta ad velle meum. Et tunc incipies opera tua, tanquam grana, diiudicare. Et opera mea pro magno reputare. Quia autem est vera Humilitas, certe non curare fauores, & oblocutiones hominum, vitam meam, quae obliata & neglecta est, incedere, superflua non quaerere, simplicioribus te conformare. Si hanc vitam diligis, tunc sapienter tibi spiritus alia, tunc Passio mea, & via Sanctorum meorum dulcis erit menti tuae. Merito ergo S. Bernardus serm. de Conuers. ad Cler. c. 30. ait: Nihil humilibus a deum reperitur, quibus & gratia fieri auxilium, & obediencia deuotio lenis imperium.

Tertius modus, quo humilitas confert victoriam

L. 5. libel.

15. nu. 32.

17.

cl. 65. S. Augustinus explicans ultimum Psalmi, Humilis spiritu saluabit. Alus est, inquit, Deus humilis est Christianus. Si vult ut alius Deus vicinetur illi, ille humilis sit. Magna mysteria. Fratres. Deus super omnia est. Ergo te, & non illum tangis. Humilitas te, & ipse ad te descendit. Unde mirum non est, a S. Basilio Magno in sermone aeterno, de abdicatione rerum & renunciatione, humilitatem appellari: Virtutum omnium concentram, quam honorum sequitur veluti quoddam examen. Et S. Basilus Se-leucia Episcopus: Quamvis fastum comprimit, tantum gratiam attrahit. Et modus amplificanda gratia, est Humilitas vis. Unde merito in hoc sensu tunc Clemente Alexandrino, Aristenes, beatitudinem dicebat esse fastum vacuitatem. Et S. P. N. Ignatius in 3. pun. 2. par. Exer. de 2. vexillis ait: per humilitatem cum paupertate, & abiectione sui, virtutes omnes statim introducit. Verissimum est enim illud dictum Thomae de Kempis: Tanto altius ad Deum ascendit, quanto profundius in se descendit. Et plus sibi ipsi vilescit. Qui autem sibi aliquid boni attribuit gratiam Dei in se venire impedit, quia gratia Spiritus sancti cor humile semper quaerit. Bene dixit haec de te quidam ex Patribus in vitis Patrum: Omnis labor monachi sine humilitate vanus est. Humilitas enim praecursor est charitatis, sicut Ioannes erat praecursor Iesu, omnes trahens ad eum: ita & humilitas trahit ad charitatem, id est ad ipsum Deum, quia Deus charitas est.

Secundus: Quia impedimenta & difficultates tollit, quae sunt, cupiditas gloriae, honoris, propria voluntas, & iudicium: & suavem reddit vitam virtutis, & pugna labores, & imitationem vitae Sanctorum: & ut ait S. Doctoris serm. 3. Est medicina, ut Deo parere possimus, & salvi esse. Unde bene S. Climacus grad. 26. de dist. sic ait: Omnium ferarum venenatarum sensibilibus interemptor est cervus: intellectualium vero, humilitas interfectrix est. Et Christus Dominus, dans cuidam inordinate viventi monita per S. Brigittam l. 4. revel. c. 97. sic ait: Obstatulum, quod gratia Spiritus sancti obstruitur, & omne bonum, quo anima fructificare debet, impeditur, est superbia mentis, & ambitio. Idem assum vitam humilitatem in mente tua, per hanc enim influit dulcedo Spiritus mei in animam tuam, & defluet terrenus cogitatio. Per hanc etiam voluntas tua, ut rota molendini, habens aquam defluentem, & transcantem erit mobilis, & perfecta ad velle meum. Et tunc incipies opera tua, tanquam grana, diiudicare. Et opera mea pro magno reputare. Quia autem est vera Humilitas, certe non curare fauores, & oblocutiones hominum, vitam meam, quae obliata & neglecta est, incedere, superflua non quaerere, simplicioribus te conformare. Si hanc vitam diligis, tunc sapienter tibi spiritus alia, tunc Passio mea, & via Sanctorum meorum dulcis erit menti tuae. Merito ergo S. Bernardus serm. de Conuers. ad Cler. c. 30. ait: Nihil humilibus a deum reperitur, quibus & gratia fieri auxilium, & obediencia deuotio lenis imperium.

Tertius modus, quo humilitas confert victoriam

26. riam de hostibus & triumphos, est, quia dat animam magnam contentiam & firmitatem in bono, quæ repellit omnes insultus spiritualium inimicorum. Et ita Abbas Isaac Colly. c. 1. apud Cassianum tradens modos extruendæ sublimissimæ virtutis, Evangelicæ perfectionis, ait: ponenda esse fundamenta firmissima humilitatis & simplicitatis, quibus hac virtus spiritualium virtutum molitionibus extruenda; & immobiliter valeat stabiliri, & ad summa colorum fastigia, confidentiâ propria firmitatis, attolli. Fundamenti autem talibus innocenciam quamvis passionum imbres largissimi profundantur, quamvis ei persecutionum violenti torrentes instar arictis illidentur; quamvis irruat & incumbat adversariorum spirituum sæva tempestas, non solum vitia non diruet, sed nec ipsa aliquatenus vexabit impulsio. Ve enim ait B. Laurentius Iustinianus: Humilitatem, malignorum spirituum innumerabilis exercitus, tanquam flagellum perhorrescit & fugit. Et alio in loco: Nemo antiqui hostis fallacias nisi præviâ humilitate in sapientia cognoscit lumine. Ipsa splendore suo fugat tenebras tentationes degegit humana menti abdita pandit, sibi ipsi hominibus cognoscibilem reddit, atque structoriam mali Angeli lucem manifestando reprehendit. Et alibi: Beati plane, veri dicendi sunt humiles, qui diuinâ protectione clementiâ, innumeros intellectualium euadant laqueos venatorum; in huius peregrinationis itinere conuati. Passus est hoc ipse de mon Abbati Macario, cui diluculo palmarium folia portanti ad cellam suam cum decurrisset diabolus, saltem præcuti, volens eum percitere, non valebat, & exclamans dixit: Magnam à te vim patior, ô Macari, quia cum tibi cupio nocere non valeo, dum quæcumque tu facis, ego magis ex opere facio. Tu ieiunias inter dum, ego nullo vniquam cibo reficior. Tu sæpe vigilas, me verò sopor nunquam oppressit. Sed in vna re me vinci, ipse profiteor. Cum ab eo rem ipsam B. Macarius requisisset, Humilitas tua, dixit, sola me vincit. Hac dicente inimico & extendente B. Macario manus suas ad orationem, spiritus immundus inter auras euauit. Ibi dem L. 5. libel. 15. n. 78. Rosv. p. 628. n. 78. dixit quidam Senex: quia si quis dixerit: Ignosce mihi, humilians se, comburitur demones tentatores.

27. Tertia causa, ob quam primò loco profectus in humilitate positus est, quia ad omnes occupationes tertij anni, vti & ad omnes actiones, quibus acquiritur perfectio, necessaria est specialis gratia Dei. Hanc autem maximè conciliat humilitas. Nam, vt ait S. Dauid Psal. 112. 5. Qui in altis habitat, humilia respicit in celo & in terra. Et Sapiens Eccl. 3. 20. Humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Quod vique adeo verum est, vt S. Bernardus serm. 34. in Cant. inuit. dixerit: Cum te humiliari videris, habeto id signum, in bonum, omnino gratie propinquantis. Nam sicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem humiliatur. Cum ergo in Tertio anno probationis, finis eius sit acquisitio perfectionis & sanctitatis, & charitatis, quæ est essentia perfectionis, magna est necessaria Dei gratia, quam humilitas con-

29. ciliat. Quin, vt ait B. Laurentius Iustinianus l. de Casto conub. Verbi fin. Cum humilitatis virtus animam compleverit, deiecerit, liqueverit, tunc incipit dilari dilectione, irradiari veritate, repleti lumine, eleuari spiritu. Imò gratia impleri. Quæle poterimus vas & receptaculum gratie idoneum habere inquit S. Bernardus serm. 3. in Annunt. Balsamum est purissimum & solidissimum vas requirit. Et quid tam purum, quid tam solidum, quam humilitas cordis? Merito primò humilibus dat gratiam. Merito respexit Deus humilitatem ancilla sua. Sic & Apostoli ob humilitatem repleti sunt spiritu sancto. Quia, inquit Christus sanctæ Brigittæ h. 6. reuel. c. 36. habebant humilitatem præcipuam. Et cum Maria commendaret Christo Brigittam, vt ei daret sua dona, dixit ei Christus l. 6. reuel. c. 42. qui querit sublimitate, necesse est, vt primò agat sortita, & exerceat humilia. Ideo tria sunt ei necessaria. Primò, vt habeat humilitatem, per hanc enim sublimitas obtinetur. Idque tam certè, vt S. Gregorius Papa scriptura reliquerit, l. 34. mor. c. 21. Aperiè cognoscimus, quod euidentissimum reprobatorum signum est superbia, & contra humilitas; Elektorum. Et S. Basilius serm. de abdic. ret. fin. Animi in virtute progressus, in humilitate progressus est. Hinc merito Christus Dominus, Reuel. extrau. c. 21. cum iussisset Virginem Abbatissam præfici Virginibus, subdit, vt si Virgo non fuerit inuenta apta, pro hoc officio. Hoc onus assumat vidua Hamilis, quia Deus omnia humilia exaltare dignatur. Quid enim est quod humilitas perfecta non meretur propter humilitatem (S. Marie) factus sum ego Deus, & Dei filius, verus filius Virginis. Et sine humilitate non est via ad celum. Ideo, vt dicitur in Vita B. M. Magdalene de Pazzis, S. Ioannes vocatus est Christi dilectus, ob humilitatem, puritatem, & amorem; & hanc Sanctam docuit in rapto, vti ipsamet testata est; animam, que in se habebit perfectionem humilitatis, facillimè possessuram amorem, absque eo; quod aliud exercitium adhibeat ad eum obtinendam; Et nunquam inuenitur cor humanum plenum humilitate, quin sit plenum amore, quo anima perfecte Deo vincta, & si vnum quid cum illo per participationem. Merito ergo S. Ioannes Climacus gr. 25. ait: Quoties aliquem, vel audieris, vel videris infra paucos annos altissimam irrequietam acquirisse, noli hunc existimare altam, quam hanc beatam celeremq; viam humilitatis pedibus ambulasse. Mirum ergo non est scripsisse S. Augustinum Ep. 56. Si queras, que via sit ad obtinendam veritatem, quidq; primum sit in religione & disciplina Christi. Respo deo: primum est humilitas. Quid secundum? Humilitas. Quid tertium? Humilitas; & quoties interrogabis, toties hoc dicam. Sicut enim Demosthenes, in eloquentia primas, secundas, tertias &c. dedit pronuntiationi, ita easdem ego dabo Humilitati in schola Christi.

Quarta causa est, quia exercitium Humilitatis est tota vitæ necessarium, in omni statu & gradu, & magis, quod quis est altior & sanctior, magis.

- viram in Societate nostrâ, ubi non est certum tempus professionis emittendâ; & ad quam non omnes admittuntur. Ideo Christus, qui speciali modo voluit esse Magister humilitatis, & mansuetudinis sociæ humilitatis, ait Matth. 23. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Vnde loco citato S. Basilius dixit: *Se animo sive submittere, Christum est sive imitari.* Christus enim humilitate totius Redemptionis nostræ opus explevit. Tota victoria Saluatoris, inquit S. Leo Papa serm. 7. de Epiph. quâ & diabolum superavit & mundum, humilitate est concepta, humilitate est confecta. Ideoque monet idem S. Papa, vt tota vita eam exerceamus. Vnde tota dilectissimi Christiani Sapientie disciplina, in verâ & voluntariâ humilitate consistit, quam Dominus Iesum, ab utero Matris, vsque ad supplicium crucis, pro omni fortitudine & elegit & docuit. Dicit, ab utero; Quia cum Christus haberet vsum perfectissimum rationis ab instanti conceptionis suæ, & locum illum adeo vilem naturaliter, elegerit more aliorum infantium, qui eum non sentiant, maximam offendit humilitatem: quod Ecclesia merito prædicat in suo Hymno: Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum. Imò vt S. Gregorius 1. 3. 4. mor. c. 18. ait, *Tanta est humilitatis virtus, propter quam solam veraciter edocentiam, is qui sine estimatione magnus est, vsque ad Passionem factus est parvus.* Cum ergo totâ vitâ occurrant occasiones humilitatis, bene fundare nos in eâ debemus, & primo loco eam sectari. Et quamuis nullæ se occasiones humilitationis offerrent, quod quis est altior, eò debet esse humilior. Hæc est enim Dei voluntas, indicata nobis Eccle. 3. 20. *Quantò magnus es, humiliata te in omnibus.* Vnde S. Basilius citatus loco eodem ait: *Quantò ad maiores Sacerdotum gradus accedere tibi propinquius contingerit, eò animos tuos magis demittito.* Sed peculiari ratione Societatis hominibus necessaria est humilitas, tum ne speciosa quæ obeunt munia, eos inflent; tum vt aditum faciliorem habeant ad eos, quibus spiritualia auxilia impendere debet. Ideo P. Petrus Faber, hunc ex humilitatis studio fructum referebat, vt ei omne hominum genus adungeret: & omnes aditus ad principes viros, amplissimosque Præsules aperiret: & apud omnes gentes, quocumque pergeret, summa, medijs, infimis, amabilem simul admirabilemque eum redderet. Hæc in eodem effecit, vt nunquam sui ipsius eum vlla instaret opinio, tot licet bonis & Dei donis ornatum, nulla extulerint litera, nulla hominum admiratio inaniter excitaret. Vt de eo scribit in eius vitâ Nicolaus Orlandinus lib. 2. c. 12.
39. *Quinta causa est.* Quia S. P. N. Ignatius speciali modo in Societate voluit elucere humilitatem: tum propter bona, quæ in se continet, tum quia in Societate voluit maximè eminere Obedientiam, & per eam suos ab alijs Ordinibus distinguere. Perfecta autem Obedientia sine humilitate esse non potest. Nam sicut currum pro equo non sat in

commodè trahitur, vt ait S. Dorotheus Doctrinam nisi & alterum apponas, ita Obedientiam humilitatem coniugatam sibi deposcit. eò quòd, vt Deus Pater dixit S. Catharine Senensis in Dial. c. 154. *Obedientia ab humilitate tanquam à nutrice quotidie nutritur, vnde tantum est aliquis obediens, quantum est humilis; & tantum est humilis, quantum est obediens.* Ille veraciter subesse nouit, inquit B. Laur. Iustinianus de compunctione & complanctu Christianæ perfectionis, qui omnium se agnoscit minimum, omnibus pro Christo obtemperare conatur. Sicut subiectus, humilis, prostratus omnibus, Deo deuotus, bene uolus fratribus, non contradicit, non inuimuratur, non irascitur, non reddat pro malo malum: neque maledictum pro maledicto, accusatum tacet, iniurijs læscitius orat, temptationibus probatus sustinet, laboribus grauius ministeria perficit. Sciebat nempe S. P. Ignatius verum esse quod scribit S. Chryostomus h. 3. in Matth. *Nihil sic amicum esse Deo, quam si quis minimum se annueret; & id esse caput totius Philosophia (hoc nomine SS. Patres Græci perfectionem appellare solent) atque fastigium.* Ideo prima experimenta Probationis 2. & 3. voluit esse humilia officia. Exa. c. 4. §. 13. feruire in culina, in nosocomijs, peregrinari mendicando &c. 3. p. Confl. c. 1. §. 1. & à Patribus Tertij anni specialiter nil prætermitti voluit, quod confert ad profectum in humilitate 3. p. Confl. c. 1. §. 22. Et officia, in quibus exercetur humilitas, voluit deuotè obiri. c. 4. Ex. §. 28. Et appeti. 3. p. c. 1. §. 19. & aliquando extra domœilia Probationum à Sacerdotibus exerceri. *Nihil enim, inquit S. Hieronymus Ep. 14. ad Celantiam, est quod nos ita & hominibus gratos, & Deo faciat, quam si vita merito magni, humilitate infimi simus.* Et ab omnibus vult appeti contemptum, & humiliationem nostram, nullâ datâ occasione. Exa. c. 4. §. 44. volebat enim nos omnes esse Deo charissimos, quod præstat humilitas, quæ vt Christus dixit S. Brigittæ Regel. extrau. c. 93. *Est quedam scala, quâ de terrâ ascenditur ad cor Dei.* Eos verò qui ad superbiam propensi sunt, vult exerceri S. Pater rebus abiectioribus, quæ ad humiliandos ipsos vtilis futuræ videantur, 3. p. c. 1. §. 13. ab omnibus eam seruari iubet in animo; & in exteriori, deferendo alijs, 3. p. c. 1. §. 4. & in ratione vestitus eam ostendi 6. p. c. 2. §. & in omnibus, ibidem. §. 19. Eam speciatim requirit in Rectoribus (4. p. c. 10. §. 5.) & in Coadiutoribus Spiritualibus (Ex. c. 6. §. 5.) & in temporalibus. (ibidem. §. 6.) vult eam splendere in Generali. (9. p. c. 7. §. 2.) Et in formulâ viuendi oblatâ Paulo III. tum anno 1540. tum iterum anno 1543. pag. 3. init. & p. 17. ante med. speciali voto obedientiæ, quo Professos Societatis Romano Pontifici obstringi voluit, id expressè faciendum posuit, *ad maiorem nostræ Societatis humilitatem.* Merito: quia, vt ait Gregorius XIII. in Constit. *Ascendite Domino.* & post illum in 12. Instructione, pro tertium annum acturis editâ, autoritate Sacræ Congregatio-

gationis nō dicitur. Hoc Institutum, omnino humilitas & prudentes in Christo requirit. Hinc S. Xaverius, vt scribit Turbellinus in eius vita l. 6. c. 8. ingemiscens subinde in ore habebat: h̄ arrogantia, penitentiam Christiana virtus, quamvis obsistat, obsistat et orbi terrarum: quam ex Instituto & perfectioni Societatis Iesu contraria: quanto perē pius & salutaribus sociorum conatibus aduersariis negabat enim quinquam germanum Societatis alumnū esse, ac Deo fideliter operam nauare posse, nisi contemptorem sui, & de se ipso suis rebus abiecte demissa sententiam. Et sane valde necessaria est humilitas nostris, etiam ex hoc capite, quia sine illa non perseveramus, vel saltem non viuemus quieti. Requiritur enim, vt obediamus in eo gradu, qui est in Societate præscriptus, & vtilissima quæque in victu & vestitu acceptemus, nulli certo loco & officio alligati sumus, parati ire, quod mittemur, gradum accipere, qui dabitur, & similia, quæ sine humilitate non possunt consistere, vt necessitiam quæ inflat, & cuius fundamentum S. Pater 3. p. c. 1. §. 27. vocat humilitatem. Quocirca mirum non est, S. Ignatium tanquam magnū Humilitatis amatorem, à Beatissimā Virgine olim fuisse electum, vt traderet doctrinam de humilitate B. M. Magdalene de Pazzis. Nam, vt scribit Puccinus eius Confessorius 2. p. c. 12. in eius Vita, anno 1594. 18. Decemb. apparuerunt ei S. Albertus Carmelita, & B. P. Ignatius, electi vt cum eā tractarent de Humilitate & Paupertate. Ignatius sic cepit: Ego Ignatius sum electus à Genitrice sponsi tui, ad tractandum tecum de humilitate: audi ergo verba mea. Humilitas debet infundi, sicut oleum in lucernam, in nouellas plantas Religionis: & sicut oleum occupat totum vas, in quod funditur, ita humilitas & vera cognitio eius, debet tali modo occupare potentias animarum earum, vt vertendo se à dextrâ & sinistrâ parte, non videant aliud, quam humilitatem & mansuetudinem. Et sicut Elychnium (stoppino) non potest ardere sine oleo, sic nouella planta non dabit in religione splendorem sanctitatis & perfectionis, si quouis momento temporis non erit eis data nostra ipsius Humilitatis, & si non probabuntur nec exercebuntur in eâ ostendendo illis quantoperē sit necessaria hæc virtus vera Religiosæ. Quæ virtus non est aliud quam continua vna cognitio sui non esse, & continuum gaudium in omnibus illis rebus, quæ possunt inducere ad sui contemptum. Sed procurandum est, vt in depressionibus (abassamenti) quæ illis fiunt, quod ille perueniant ad hæc gaudia, sint immobiles & firmæ, reuocando eis in memoriam quod non ob aliud sumpserunt habitum. Et ne demonium partem habeat, debet nuerix earum vri sanctâ arte, id est, vt dum vult deprimit, vel iudicium, vel voluntatem earum, & ipse repugnant, vel ad impatientiam mouentur, debet eas severe reprehendere, & ostendere eis, rem esse magni momenti, quamuis id contingat in re minimâ. Sed dum infundit oleum humilitationis, ex alterâ parte debet tenere suauē balsamum, ostendendo eis quantoperē Deum honorent in talibus actionibus, magnum fructuum quem decerpent, & ma-

gnam opus, quod ille faciunt: vt ita amore capiantur Humilitati, & aliud non velint, nec ad aliud aspirent quam ad illam. Humilitas extrinsecus debet resplendere in omnibus verbis, gestibus & operibus, & vitari debet omne verbum, quod non oleat humilitatem, sicut sunt verba, in saculo blasphemie. Debet in Religione vitari quicquid gustus remotus ab humilitate, sicut in seculo vitantur gestus contrarij honoris & fama. Debent abhorere omnia opera facta sine humilitate, sicut Rex abhorret vestes subiles in filio. Atque ita Christus Dominus inter res, quæ in Monasterio Mattis suæ Sanctissimæ volebat reperiri Reuel. Extrau. c. 10. ait: *Præ omnibus ibi debet esse humilitas vera, & obedientia sine morâ*. Quocirca S. Ignatius in Epistolâ ad P. P. Lusitanos scriptâ Anno 1547. quâ eos excitat ad studium perfectionis, inter media, quæ ad eam consequendam inducunt, primo loco ponit Humilitatem. Cum enim citasset illud Christi Matth. 5. *Estote perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est*, subdit: *Quod, illum attinet certum omnino sit, illum semper esse ad liberalitatem paratum, modo aliam in nobis profundam, humilitatem videat, quæ vsque ad ead præsupponi debet, vt dicat S. Dorotheus Doctr. 1. Nemo vltimum bonum sine humilitate potest attingere, vt aiebat Diuus Marcus Abbas. Hoc cum cognouissent sancti viri, omni studio & diligentia in operationes humiles, quibus sese Deo coniungerent, intenderunt: facti 3. ex his plurimi amici Deo. Vnde Abb. Daniel apud Callianum coll. 4. c. 15. fin. monet: *vt si integritatem cordis perpetuo consequi delectamur, humilitatis studemus virtutem ingere obtinere*. Quocirca P. Petrus Faber, docto cuidam viro, qui se Societati adiunxerat, dans monita, l. 2. vitæ c. 23. ait: *Sta in vltimo loco, quamdiu poteris. Sectare vtilissima & abiectissima officia, ex his enim gradum optimum in Christo Crucifixo tibi acquiseris. Christus Dominus qui factus est obediens vsque ad mortem Crucis, humiliatus primū vsque ad carnem est, quam sibi coniunxit. Vtinam nos quoque sic descendamus, vt vtilissima quæque huius vite ministeria copulemus nobis, ad fouendam eam, cui nos deuotimus, humilitatem.**

Sexta causa. Quia statui Religioso maxime conuenit humilitas. Ideo P. Balthasar Alvarez, cum daret monita cuidam valde nobili Dominæ, quæ erat ingressa Monasterium Monialium Carmelitarum discalceatarum sic ei scripsit in literis: *Si querat, in quo maxime debeat eminere: Dico, in te valde, valde, valde (ter hoc repetit) humiliando. Ne existimes te aliquid proficere, nisi te omnium minimam reputer. Nihil est honorabilius in creaturâ Christum Dominum nostrum agnoscere, quam quod eidem sit in re aliqua similis. Et vix aliam inuenies, in quâ magis sibi ille complacet, aut magis nunc tibi expediat quam hæc. Ideo, Christus Dominus noster, qui quæ Deus est, nostram nouit imbecillitatem, via, q. nostre perditionis, & apertissima eius remedia, valde serid (vt S. Augustinus aduertit) commendauit, vt disceremus ab ipso, quod humilis esset cordis. Humilitas in verbis, ac ceremoniis, seu moribus, quibus mundus decipit*

41.

42.

43.

44.

45.

piter

pitur facile obtinetur: ac cordis, que Deo placeat, rati-
dium & magna adhibita cura. Cum igitur Religionem
sis ingressa, ut studeas illi placere, certo tibi persuadeas,
sunt te maxime placituras, cum omni tuo conatu
contenderis pretiosam hanc margaritam comparare.
Merito ergo primo loco S. P. N. Ignatii, & So-
cietas, præcipue profectum in humilitate. Vi-
deamus nunc qui sint eius gradus.

CAPVT TERTIVM.

De Primo Gradu Humilitatis.

46. **G**radus Humilitatis, varij vario modo de-
scribuntur & enumerantur, sed non omnes fi-
deliter, hoc est, non eo, quo à Sanctis commemo-
rantur modo, ut videre est apud Rossig. l. 4.
c. 38. de discipulis Christi: & Aluarez de Paz to. 2.
l. 4. p. 3. cit. Si confectantur cum libris Sancto-
rum tractantibus de Humilitate. Ideo aliter hic,
aliter ille gradus humilitatis enumeratos à S.
Anselmo l. de similit. 99. & sequ. & B. Laurentio
Iustiniano recenset. Mihi omnium maxime
placeat sententia B. Laurentij Iustiniani tr. de hu-
mil. c. 7. in ligno vitæ 6. eius gradus recensentis:

Primus, inquit, gradus est se peccatorem vel con-
tempibilem esse agnoscere: & quidem peiorem aliis,
vbi Sancti suadent.

Secundus. Peccata sua per lumen gratiæ in primo
gradu superficialiter cognita: deinde affectualiter de se
sentiendo vitia, ob innumerabilem delictorum suorum
molem, pectus tundere, lachrymas fundere, & per pec-
catorum confessionem aliis ea referare.

Tertius. Aliis narrare contra se, quod intus laet in
corde.

Quartus. Velle toto affectu ut ab omnibus credatur
malum, quod de seipsis sentiunt & narrant.

Quintus. Desiderare, ut in ore hominum extinctus
sit, ut à cunctis dicantur errata sua, & quicquid in se
deprehenderit vitiosum.

Sextus. Toto conamine, & magnitudine desiderij
esurire Christi conicia, & exultare in opprobriis &
contumeliis, derisionibus & insaniis: & cuncta pro
quibus commendabilis videri possit, abhorreere: quic-
quid applaudit, fugere: omne quod abiectum est, gra-
tanter suscipere, & venerari, & nihil quod foris est ap-
petere vel timere.

Ponderemus nunc singulos hos gradus, ut
agnoscatur quomodo quilibet eorum sit præ-
dicandus.

47. **Q**uoad primum, qui est, cognoscere se peccatorem
& contempibilem esse, ob animi deformitatem,
peccandi promiscuitatem, castis frequentiam, omniumque
vitiolorum famitatem. Hunc affectum humilitatis
nec Christus, nec Beatissima Virgo habuit, quia
erant ab omni peccato immunes. Sed omnes
alij homines sancti habuerunt, & ij maxime,
qui maxime sancti erant: sciebant enim quan-
topere hæc virtus Deo placeret. Nihil enim sic est
amicum Deo, ut supra diximus, teste S. Chryso-
stomo hom. 3. in Matth. quam si quis minimus se

annumeret, est, id est, caput totius Philosophiæ atque sa-
phium. Ideo præcipui quique Sancti se vere &
ex corde reputabant omnibus aliis peccatoribus
peiores, & omnes se superiores & meliores.
Que de nobis opinio in nobis, an talis habenda
sit, uti verba Iohannis, & quomodo id fieri
possit, considerandum est.

Et quidem quoad primam partem, ita docet
S. Thomas 2. 2. q. 161. a. 3. in corp. Per humilitatem,
inquit, quilibet homo, secundum id quod suum est, de-
bet se cuiuslibet proximo subicere, quantum ad id, quod
est Dei in proximo, non autem hoc requirit humilitas,
ut aliquis id, quod est Dei in se ipso, subiciat ei, quod est
Dei in altero. Et ideo, absque præiudicio humilitatis,
possunt dona que ipsi acceperunt, præferri donis Dei,
qua aliis apparenti collata & c. similiter etiam, non hoc
requirit humilitas, ut aliquis id quod est suum in se ip-
so, subiciat ei, quod est hominis in proximo: alioquin
oporteret, ut quilibet reputaret se magis peccatorem
quolibet alio & c. Potest tamen aliquis reputare aliquid
boni esse in proximo, quod ipse non habet, vel aliquid
mali in se esse, ex quo se potest subicere per humilitatem.
Hæc doctrina S. Thomæ, in speculatione
vera est, & est intelligenda de comparatione
nostri cum omnibus proximis, sed non quoad
omnia, profus nulla re excepta. Cum enim in-
ter proximos nostros numerandi sint etiam E-
thnici, Iudæi, hæretici, & Schismatici, qui omnes
carent verâ Dei cognitione & fide, que est nostra
salutis initium, fundamentum & radix omnis iustifi-
cationis, ut ait Concil. Trident. sess. 6. c. 8. & quâ
Dei beneficio nos sumus imbuti, certum est nõ
debere nos quoad hoc iudicare inferiores Eth-
nicos, & aliis veram fidem non habentibus. Et
de hoc tantum hominum genere loqui vide-
tur S. Thomas loco citato. Vnde ad probatio-
nem primi & secundi dicit adfert exemplum: pri-
mum ex c. 3. Ephes. v. 5. Aliis generationibus non est
agnitum, filius hominum: sicut nunc revelatum est san-
ctis Apostolis eius. Secundo loco citat Apostolum
c. 2. Gal. 15. Nos naturâ Iudæi, & non ex gentibus
peccatores.

Solo ergo excepto dono fidei, sine quâ nemo
Deo placere potest. Heb. 10. 1. in aliis rebus, qui-
libet verè humilis debet se reputare omnibus
inferiorem, & omnes alios se meliores, & se
omnibus maiorem peccatorem.

Hæc doctrina Probatur primò exemplis San-
ctorum, qui talem de se habebant opinionem.
De Beatissimâ Virgine Maria S. Bernardus in
illud Apocal. Signum magnum, sic scribit: Merito
facta est omnium Domina, que se omnium exhibebat
ancillam: Merito super Angelos exaltata est, qua infra
viduas & penitentes, infra eam de qua fuerant eiecta
septem demonia, ineffabili se mansuetudine inclinabat.
S. Ignatius in Epist. ad Ioan. Euan. Deuotus deu-
otius humiliabatur & reuerentius. Id de se dicit A-
postolus 1. Timot. 1. 15. Peccator primus ego sum. Et
iterum 1. Cor. 15. 9. Ego sum minimus Apostolorum,
qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam perse-
cutus

turus sum Ecclesiam Dei. Scire cupis, inquit S. Chry-
sostomus h. de pœnit. & mœlitiâ Achab, qui
verè sit humilis: Paulum respice, qui verè humilis erat.
Paulum doctorem orbis terrarum, spiritualem Orato-
rem, vas electionis, portum tranquillum, turrim incon-
cussam, qui medico cum esset corpore, totum orbem ter-
rarum circumiit, & quasi alatus esse illum percussit.
Cerne illum humiliter ac modestè sentientem de se,
idiotam & philosophum, egenum & dittem, illum
verè humilem dico, qui labores innumeros exantlarat,
qui mille trophæa adversus diabolum erexerat, qui præ-
dicabat ac dicebat: Gratia eius in me vacua non fuit,
sed plus omnibus laboravi: qui carceres sustinuit, &
plagas, & verbera, qui orbem terrarum epistola vene-
tus est, qui caelesti voce vocatus est, ille humilis erat cum
diceret: Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum
dignus vocari Apostolus. Hoc enim verè humilitas est,
in omnibus seipsum abicere, ac se minimum appellare.
Cogita quisnam esset is, qui hæc verba proferebat: Pau-
lus colorum eius, Ecclesiarum columna, terrestris An-
gelus, homo caelestis. Talis quippe virtutis est potentia,
ut hominem in Angelum convertat, efficiatque, ut anima
velut pennis prædata in calum tendat. Idem Aposto-
lus alibi Ephes. 3. 8. se vocat omnium Sanctorum,
id est, Christianorum, minimum: græcè est ἐλαχίστος
ἄγιος, id est, infirmior, quali dicit: Infer-
rior & infirmior sum infimo, & minor mini-
mo. Nam ex superlativo ἐλαχίστος, formavit cõ-
parativum ἐλαχίστος, sicut h. ex minimo for-
maretur minimior, ex infimo infimior, ut magis
infra omnes profors se demittat & humiliet, ut
benè observavit, hoster Cornelius in Comiti.
Scribitur in Libro Doctrinæ Patrum l. de Humi-
l. n. 27. de quodam sene Anachoretâ in The-
baide, ad quem cum adductus esset energume-
nus, & in eo diabolus senem interrogasset: Qui
sunt hædi ad Christi sinistram collocandi, qui
agnitidixit senex: Hædi quidem tales sunt qualis ego,
agnos, verò Deus scit. Hæc audiens dæmon, cla-
mavit voce magnâ dicens: Ecce propter humilitatem
tuam exeo. Et exiit eadem horâ. Scribitur in libr.
sententiarum Patrum n. 121. à B. Antonio oran-
te hanc vocem auditam: Antoni, necdum ad
mensuram coriarij Alexandrini pervenisti: quo
audito, Antonius advenit Alexandriam, inuenit
coriarium, qui viso Antonio obstupuit. Anto-
nius autem, Refer inquit, operatus: quia propte-
reâ relicta Eremita huc veni, qui respondit: Nescio
me aliquando boni aliquid perpetrâsse: vnde ex cubili
proprio manè surgens, antequam in opere meo resi-
deam, dico quòd omnis hæc civitas à minore vsque ad
maiorem ingreditur in regnum Dei, propter iustitias
suar: ego autem solus propter peccata mea pœnam in-
grediar sempiternam: quòd verbum, antequam serò
quiescam, ex cordis mei recensio veritate. Hoc audiens
B. Antonius dixit: In veritate, sicut bonus artifex,
sedens in domo sua, cum requie regnum Dei adeptus es,
ego autem velut sine discretionè omne tempus meum
in solitudine terens, necdum verbi tui assumpsî mensu-
ram. Idem de se sensisse S. Franciscum, quòd ma-

ximus esset peccatorum, scribit S. Bonaventura in
eius Vita c. 6. De Masleo quoque charo S. Fran-
cisci socio scribitur in Chronico Franciscano
2. p. l. c. 3. cum quadam die Fratres institissent
coram eo collationem de humilitatis virtute,
& quidam eorum dixisset, extitisse aliàs quen-
dam Deiamicem omnibus virtutibus abundan-
tem, se tamen peccatorum maximum æstiman-
tem, & hac ratione creuisse in supernaturalibus
donis, B. Masleus ad eò captus est huius humili-
tatis assequenda amore, ut se voto obstrinxerit,
nunquam velle in hoc mundo lætari, donec il-
lam humilitatem in animâ suâ sentiret adesse.
Ex hoc voto manebat pœpetuò in cellâ inclu-
sus, pœpetuò gemens, & se inferno dignum exi-
stimans, ni tantam acquireret humilitatem. Dū
ergo per dies plurimos ita mansisset, fame &
siti & multis lacrymis se enecans, accidit eum
sylvam ingredi, & ingressum post multos cla-
mores & iaspria has voces edere: Domine, Do-
mine, Domine, veram mihi humilitatem impertire.
Tum Dominus eum cœlitus sic cõpellarit:
Frate Maslee, Frater Maslee. Ille respondit: Domine
mi. Et Dominus ad eum: Quid vis daret quid vis da-
re, ad hanc gratiam possidendam: Et Frater Masleus
respondit: Oculos capiti mei. Et Dominus ad eum:
At ego volo ut gratiam & oculos habeas. B. itaque
Masleus tantâ se perfusum humilitate sensit &
iubilo, ut præ cunctis hominibus se minimum
reputaret. De S. Laurentio Mart. hoc ipsum te-
statur Deipara S. Brigittæ l. 2. Reuel. c. 26. Ecce
filia mea, Laurentius, qui tantum filium meum dile-
xit, qui talia pro honore eius passus est, indignum se di-
xit obtinere calum. Et alibi refertur monitum S.
Ioannis Bapt. datum S. Brigittæ l. 2. Reu. c. 19. &
in eius personâ civiis animæ: Ne cogites se aliqui-
bus meliorem. De B. Apollonio scribit Rufinus
l. 3. vit. Pat. n. 25. Rosvv. pag. 501. cum adductus
ad eum esset quidam Energumenus, & diabo-
lus ab Apollonio quæsimisset, qui sint hædi, qui
oves in Evangelio commemorati? respondit:
Hædi quidem iniusti sunt, inter quos & ego sum pec-
cator, qui multis peccatis obnoxius sum: oves autem
Deus novit, quæ sunt. Tunc exclamavit dæmon voce
magnâ dicens: propter humilitatem tuam stare omni-
no non possum, & statim egressus est de homine quem
obsederat. De S. Catharinâ Senensi idem apparet
ex eius Vita & orationibus ad Deum, impressis
in fine Dialogorum. B. Clara de Monte Falco
Virgo Ordinis S. Augustini, considerando Divina
beneficia, recognoscebat se vilissimam omnium creatu-
rarum, & valde miserabilem, quia dicebat se non dare
ob id Domino illas gratias, quas deberet, nec se ex illis
proficere, vii conveniret, vnde sæpè dicebat hæc verba:
Que creatura potest miserior inveniri me, que ita sum
ingrata Domino meo? præterea dicebat suis Moniali-
bus, à quibus honorabatur: O Sorores, si me cognoscere-
tis, potius me abominaremini: non enim sum talis vi-
putatis, sed famina confusione plena, & omnium pesti-
ma. Gratias Dominus mihi concedit ex vestri amore,
quia

Baptista
Pergilius
2. part. vii
c. 27.

quis desiderat vestram salutem, cum ego sum indigna
vestra preses. Non pro me, sed pro vobis conceduntur
tanta dona à Deo. cui strictissimam debeo reddere ra-
tionem cum non sciam vti illis. Et confessorius suis sua-
debat, ut eam haberent pro vilissimâ mundi totius
creaturâ quod cum non posset illâ persuadere, sed ab iis
pro sanctâ predicaretur, ad hoc e affligebatur, ut se-
pe Confessorius eam ob causam mutauerit, optando in-
venire aliquem, à quo pro face terra haberetur. Cum
ei dicerent, à multis eam infamari, læto vultu gratiâ
Deo actû dicebat: Laudetur Deus, verè confiteor, me-
ritò malè eos de me loqui, cum non reperitur persona,
supra quam possint cadere, omnia vituperia mundi,
quantum supra me. De S. Ignatio idem scribit Ri-
badencira l. 5. c. 3. illum, inquit, dicentem audivi,
domesticos omnes exemplo sibi ad virtutem atque inci-
tamento esse, neque quenquam præter se unum, sibi dis-
plicere. Mihi, inquit, idem, aliquando dixit, illud sibi
à Deo petendum esse, ut eius ipsius mortui cadaver vo-
lucris & feris lanandum abiceretur. Nam cum ego
sterquilinum & detestabilis omnino sum, quid aliud
meis criminibus dignum expectam? Et iterum l. 5. c. 7.
eundem scribit, dicere solitum, persuadere sibi non
posse, hæc duo simul coniuncta, in vilo hominum, tam
valde reperiri, quam in se, ut in Deum v. g. aquè quis
esset ingratus & à Deo tam multa tamq; magna be-
neficia acciperet quotidie. Idem Ribadencira in
Processu Toletano iuratus affectu super accidit
lum de humilitate S. Ignatii, eum excusasse se om-
nibus hominibus peiorem. S. Xaverius, inquit Tur-
scilinus l. 6. c. 8. viti, se nequissimum omnium mortu-
lum indicabat. Catharina Riccia, viti à Prato,
Ordinis S. Dominicij, Virgo miræ & probatissi-
mæ sanctitatis, cum à suo Provinciali Francisco Ro-
mæ acriter probationis causa reprehenderetur, edocita
à S. Thoma Aquinate tunc ibi præsentè, respondit: Ag-
nosco si me ipsam considero me esse peiorem dæmonio,
& magis Deum offendisse. De B. M. Magdalena de
Pazzi idem testatur eius Confessorius Pucci-
nus 4. p. in vita eius; & repetitur in Vita Romæ
edita c. 41. fin. quamvis nunquam peccatum
mortale commiserit, nec alia graviora venialia, ut
dicitur in eius vitâ Romanâ dicatâ Urbano
VIII. c. 108. tamen communicatura, timebat, ne
terra eam absorberet. Ibidem c. 92. in eadem vi-
tâ refertur c. 133. eiusdem B. M. Magdalene, eius
manu scriptum exercitium, quo novem Ange-
lorum Choros quotidie salutabat, ex quo appa-
ret vilissimam usque ad admirationem de se o-
pinionem illam habuisse. Existimabat enim se esse
demonibus similem, indignam virginitatis aureolâ, &
quæ Deo pure serviret, indignam cui aliquid prescriberetur
ab Obedientiâ, & ut in Catalogo verorum obe-
dientium poneretur, indignam habitatione in illo Mo-
nasterio, & conjunctione suarum precum cum precibus
aliarum, & auditione verborum iniuriosorum & con-
fusionem parientium, si contra se talia dicit contingere:
indignam omni gratiâ & dono caelesti, & obsequiis,
quæ ipsa posset in auxilium proximi prestare: indignam
communione credentium, indignam possessione humilis-

tatis spiritus, & omni alia virtute: indignam commu-
nionem cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; tam-
sepè à se recipi solito: indignam omni lumine & inspi-
ratione caelesti, & conseruatione sui, & dignissimam ob-
exiguam correspondentiâ luci Divinæ quæ deserere-
tur à Deo. & in tenebris ac erroribus relinqueretur: in-
dignam quæ ad illud tempus à Deo conseruata sit &
tolerata, nec ad abyssum ignis infernalis detrusa ob fri-
giditatem, & gelu cordis sui, in tantis incendis Divinæ
charitatis. Cognoscebatq; se solam ob suam ingrati-
tudinem inter omnes creaturas esse indignam divinâ cu-
râ & providentiâ & amore, quo proficitur creatu-
ras: & abhorrebat à seipsa, tanquam à re supra opinio-
nem omnium abominandâ & execrandâ, & omnium
vilissimâ. Quidquid faciebat, putabat se imperfectè
facere, & quod eius opera nihil valeret, ideoq; suis de-
fectus sibi indicari rogabat. Quod aduerentes Monia-
les, ut ex eius humilitatione gustum perciperent, varios
ei defectus affingebant; illa verò iis auditis, non excusa-
bat se, sed eis obnoxiam se dicebat. & illos præ caritate
cordis non noscere, & veniam ab iis petebat. Omnes re-
putabat perfectas & sanctas, se solam omnibus peiorem
& imperfectam, omnes laudabat: terram, quam calcu-
bant alie, præ opinione magnâ de aliis osculabatur: de-
fectus alienos semper excusabat: Nouitias etiam, sibi
subditas, venerabatur, ut obstupescerent, ita se honorari
à suâ Magistrâ. Minimum defectum suum, tanquam
ingratiudinem maximam detestabatur. Iudicabat se
causam esse omnium defectuum, qui in Monasterio illo
committebantur, & omnium totius mundi peccato-
rum, & se tanquam omnium malorum causam incu-
sabat. Ideoq; rogabat Deum, ut illis parcendo, contra
se penas iustitiæ suæ exerceret: mirabaturq; quod eam
Deus, Angeli, & Sancti tolerarent: quod terra non de-
hisceret, nec viam absorberet. Timebatq; ne è Mon-
asterio eiceretur, tanquam eo loco indigna; ideoq; dum
versaretur cum aliis, vix oculos audebat attollere, præ
reuerentiâ erga illas. Ad ehorum dum esset eundem,
cum tremore ibat metuens, ne eius peccata altarum pre-
ces Deo redderent minus acceptas. Et pro magno ha-
bebat miraculo, quod admitteretur à Deo ad laudes &
preces ei persoluendas. Morti autem proxima dixit, se
tollere de mundo, ne Deus eius causa, si viveret, grati ali-
quo supplicio mundum vti ipsa merebatur, afficeret.
Hæc c. 133. Beatus verò Borgia se Iudâ peiorem
esse putabat (ut scribit Schotius in eius vitâ l. 4.
c. 1.) & infra Iudam locum sibi esse convenientem.
S. Gertr. l. 1. diu. inf. c. 5. Quoscunque homines
vidit sibi præferbat, eosq; meliores se iudicabat, & puta-
bat alios solâ cogitatione, innocentiâ, conuersione, nū-
quid plus mereri, Deoq; inde laudes accrescere maiores,
quam ipsa omnibus exercitiis suis, cunctisq; corporis vi-
ribus potuisset. S. Theresia se ex corde maximam mun-
di peccatricem reputabat: vti scribit in Compen-
dio eius vitæ n. 63. P. Ioannes à S. Hieronymo,
& Fr. Ioannes à Iesu Maria, edito Bruxelle 1610.
Et Didacus Iepesius Episcopus Turriafonensis
l. 3. vitæ c. 7. de eâ scribit; eam etiam videret tot in
se Dei dona mira, raptus, & similia; quæ & à
Confessoris, & ab ipso Deo, tanquam à Spiritu
Dei

Vit. l. 2.
cap. 10.

Dei profecta dicebantur, ipsa tamen propter sola sua peccata, & indignitatem suam tremebat, & putabat non esse possibile, ut tam mala Deus ita se communicaret, ideoque quod plura accipiebat à Deo, eò magis se demittebat, & magis suam vilitatem & peccata cognoscebat, & dicebat impossibile esse, hominem non esse humilem qui Dei excellentiam agnoscat, cum hæc cognita maximè detegat nostram vilitatē, & ita non tantum humilitatem ordinariam habebat mortalem virtutem ex peccatis suis causatam, sed etiam sublimiorem, quam habent innocentes, & Christus habuit ac Beatissima Virgo conferendo se cum Dei Maiestate, & suum nihil, cum eius excellentiâ. Quod lumen de Dei excellentiâ, à quâ omnia fluunt bona, & sui vilitate sine discursu & considerationibus, hominem deprimit ad locum infimum. Hinc in suis libris, se vocat dignam inferno ob peccata sua, dignam omni contemptu, & quod nulla fuerit in mundo illa peior, & quod omnes faciant fructum, sola eâ exceptâ, & optabat viuere sine sensu ne tanta mala in se videret. Sic S. Philippus Neri, ut scribit in eius vitâ Petrus Iacobus Baccius, vocabat se maximum totius mundi peccatorem: quod dicebat tam magno affectu, ut clarè appareret, verba illa prodire ex corde. Ideò quotidie solebat protestari coram Deo: *Domine caue à me hodie, nam te prodam, & omnia scelera patrabo, ni me custodias.* Aliàs dicebat: *Vulnus lateris Christi est magnum, sed nisi me Deus teneret, maius insurgerem.*

50. Cur ita magni Sancti de se senserunt humiliter? Ideò, quia, ut ait S. Chrysolomus h. 31. in Gen. *Esti quis innumera bona fecerit, virtutemq; omnem abfoluerit, si tamen magnum quid de se sentit, maximè omnium est miserabilis & miser & c. propterea Christus discipulis suis precipiens dicebat. Luc. 17. Quando omnia feceritis, dicitis: serui inutiles sumus. Et infra: Igitur nos quoque non in tantum, quæstate nobis sunt maiores vel etiam æquales, honorem exhibeamus. Non est enim humilitas facere quòd necessitate debet vel cogere: hoc, inquam, non est humilitatis, sed debiti. Vera autem humilitas est, quando cedimus iis qui nobis videntur esse minores, & eos veneramus qui nobis videntur esse magis indigni quàm nos.*

Et discipulus eius S. Ildorus Pelusiota sic scribit hac de re Martyrio Presbytero l. 3. epist. 309. *Si illud tibi studio est, vir optime, ut que ab iis cum virtute geruntur, magna esse videantur, ne sublimiter ac magnifice de te sentias: ac tum ampliora ea reddes. Ne te fecisse existimes: ac tum maiorem splendorem consequeris. Nam si peccator id se, quid est, esse iudicans, iustus efficitur (quemadmodum publicano contigit) quid tandem asserri potest, quando iustus peccatorem se esse existimans, maiorem hinc venerationem gloriamq; sibi comparet? Si candida peccati agnitio coronam peccatori attulit (non enim per summisionem, sed veritate ductus hoc dicebat) quid causa est quàm obrem humilitas iusto sexcentas coronas non no-*

stat? Et l. 3. ep. 373. *Is qui virtutem colit, præclaram coronam habet: at qui virtutis officia præstans, minimè tamen se præstuisse existimat: hoc etiam ipso quòd ita affectus sit, splendidiorem coronam habiturus est. Non minoris enim, quàm virtutes ipse, laudis est, cum ex virtute aliquid peras, minimè tamen te gessisse arbitrari. Imò, ut rectius loquar, hoc cum adest, illa quoque magna esse indicat, cum autem abest etiam maxima quæque imminuit. Quàm obrem qui virtutes suas magnas reddere cupit, ne eas magnas esse existimet, ac tum magna erunt.*

Probatur secundò autoritate S. Scripture. Nā Apostolus Philip. 2. 8. monet: *Idem sapiatis, nihil per inanem gloriam, sed in humilitate, superiores sibi inuicem arbitantes.* Græcè est *ταπεινω φρονων*, id est, in humili sentire: pro iisdem verò verbis in Græco est, *alij alios arbitantes superiores sibi ipsi*, ut vertit Arias Montanus; quibus verbis S. Basilus c. 2. Const. mon. ait hunc sensum inesse: *Peior sum reliquis peccatoribus.*

S. Augustinus ser. 21. de verbis Apostoli legit, in humilitate mentis. Addit Apostolus inuicem, inquit S. Gregorius l. 34. mor. cap. 17. aliàs rō. Et S. Anselm. in Com. *Ne dum se alijs alter humiliat, humiliatio iret alteri in elationem.* Et S. Paulus Apostolus ad Rom. 12. 10. *Honore inuicem præuenientes.* Et Spiritus sanctus apud Ecclesiasticum 3. 20. *Quandò magnus es, humilia te in omnibus.* Est enallage, inquit noster Bonartius, gradus magnus pro maior, & simul Eclipsis: sensus enim est, quòd maior es, eò amplius te humilia. Ergo omnes anteponendi sunt nobis. Et hoc loco excitat S. Fulgentius Ep. 3. *Probam Virginem sacram, ne vllam, etiam in inferiori professione positam, despiciat: Quicquid enim, inquit, spiritualium donorum plus habueris, quàm habent alia, non parua est iactura virtutis, si in ipsa principali virtute, quæ est humilitas, non alias antecellas, cum non nescias scripturam: Quandò magnus es, humilia te in omnibus.*

Probatur tertio idem autoritate Sanctorum & antiquorum authorum. Beatissima Virgo Maria excitans S. Brigitam ad imitationem sue humilitatis l. 2. Retel. c. 23. ait: *Filia fuge ad manuum humilitatis meæ, & cogita, te peccatricem super alios, quia estis videris aliquos malos, nescis quid eis cras futurum est, nescis etiam quâ intentione, & quâ scientiâ hoc faciant, vtrum infirmitate an industria. Ideò nullis te præferas, nullisq; in corde tuo debes iudicare.* Et ibidem supra dixerat: *Quid dolorosius apud mundiales, quàm iniuriam suam dissimulare, & omnibus se credere & tenere indigniorem? Talis, si filia, erat humilitas mea.*

S. Ignatius in ep. 5. ad Trallianos: *Memores estote mei in orationibus vestris, ut Deum assequar, & Ecclesie quæ in Syria est, cuius non sum dignus appellari Episcopus.* Et ep. 15. ad Rom. *Me verò pudet, vnum de numero illorum (scilicet Syrorum) dici, nec enim dignus sum, cum nouissimus eorum sim, & abortiuus quoddam, erat autem eorum Episcopus.*

S. Basilus in Pl. 37. *Qui per Spiritus gratiam vl-*

trones sese per humilitatem subternunt, & inferioribus subiciunt cum Apostolo dicitur, omnium se seruos, omniumq; peripsena in hunc usque diem. Et rursus: Vt mundi purgamenta facti sumus, qui spirituali preces humilitate, cunctorum se faciunt postremos, vt omnium primi in regno calorum appareant: hos, inter beatos dicit Dominus, dicens: Beati pauperes spiritu. Et

column. 4. scdm. de abdicacione rerum: Cum illud in animo tibi fixum stabilieris, omnium te, quotquot sunt, mortalium esse contempnissimum, peccatissimū, onustissimum, peregrinissimū, ac vagum, & quem sola tantū misericordia adducti, ij qui priores te, se à seculi huius curis auocant: sibi in Societatem adscierint, studiosè operam dato, vt omnium nouissimus sis ac seruus omnium, quando ista ratione vnà, veram tibi ac solidam gloriam paries, non autem illam vanam cassamq;. Et alibi: Etsi non es tibi aliquid peccati conscius, adhuc tamen dic in oratione: Domine non sum dignus, qui ad te loquar, quoniam magnus admodum peccator sum. Nemo enim sine peccato est, nisi solus Deus. Nam licet multa peccemus, plura tamen delictorum nostrorum ignoramus. Quapropter inquit Apostolus: Nullus mihi conscius sum, sed nec in eo iustificatus sum. Hoc est, multa pecco, quae non intelligo. Vnde & Propheta dicit: Delicta quis intelliget? Itaque non dices mendacium, si te peccatorem esse dixeris. Dic potius, Peior sum reliquis peccatoribus.

l. 7. c. 43. num. 1. Ruff. l. 3. num. 206. Pelag. libel. 10. num. 63. Rof. pag. 684. col. 1.

Abbas Siluanus in Vitis Patrum inter monita quae dedit Abbati Moyfi ab eo rogatus dixit: Ne te mensures cum magnis, aut iustum te aestimes, sed te crede inferiorem esse totius creaturae. *id est*. viliorrem quous homine peccatore. Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Ibidem quidam tenex dixit, Ruff. l. 3. n. 115. Pelag. libel. 15. num. 54. Palch. c. 15. n. 3. Rof. v. p. 517. n. 115. & p. 626. n. 54. & L. 5. libel. 15. n. 54. Quando cogitatio vana gloria vel superbia te impugnat, perscrutare te ipsum, si omnia Dei mandata seruasti, si inimicos tuos diligis, si gaudes in gloria inimici tui, & contristaris in detractione eius: si apud te habes, Quoniam seruus inutilis sum. & plus omnibus hominibus peccans, & neque tunc tamen aliquid grande sapias, tanquam aliquid boni feceris. Sciens quod elata cogitatio omnia illa bona dissoluit. Ibidem, dixit Abbas Siso: Non est magnum hoc, vt mens tua cum Deo sit; magnum est autem, si te ipsum infra omnem videat creaturam.

S. Chrysostronus h. de pœnitentiâ & mœstitiâ Achab, Publicanus, inquit, cum humilitatem praesentulisset, iustus est factus: quanquam ne humilitas quidem erat illud, sed veritas: siquidem humilitas est hoc, cum quis magnus cum sit, se ipsum humiliat. Et alio in loco h. 3. in Matth. Noli te putare quicquam fuisse cum feceris, & plenissime cuncta fecisti: Si enim etiam cum peccatores simus, hoc nos arbitrando quod sumus, iustificamur, sicut etiam publicanus, quando magis se cum iusti fuerimus, esse nos peccatores tantum putemus? Siquidem ex peccatoribus quoque iustos humilitas facit, cum tamen non sit illa humilitas, sed confessio. Siquidem tantum valet in peccatore confessio, considera quantum humilitas possit in iusto &c. Si te inu-

ilem esse fatearis factus es vilis, etiam si fueras ante culpabilis: propterea nobis necessaria est praeteritatum obliuio virtutum &c. Et quando maiora fecerimus bona, tanto de nobis minor dicamus. Quando enim aliqua fecerimus, habemus eum procul dubio debitorem, quando verò nihil arbitramur nos operatos, amplius etiam de tali meremur affectu, quam propter opera ipsa quae facimus. Minimum itaque de se sensisse, tam magnū est, quam res maximas fecisse: quod si non adfit, nec illa poterunt esse laudabiles. & minimum de se sensisse tam magnum est, quam maximas res fecisse. Et ibidem: Nihil sic est amicum Deo, quam si quis se minimis annumeret, hoc est enim caput totius philopoeiae atque fastigium. Et h. 33. in Gen. Vera humilitas est quando concedimus iis qui nobis videntur esse minores, & eos veneramur, qui nobis esse videntur magis indigni quam nos. Quod si rectè sapiamus nullos etiam nobis esse minores arbitramur, sed nos excelli ab omnibus hominibus dicemus. Et hoc dico non de nobis qui innumeris sumus immeriti peccatis, sed etiam si quis sibi plurimorum bene gestorum conscius sit, nisi apud se sentiat quod omnium sit postremus, nulla ei futura utilitas est ex omnibus suis bonis operibus. Quanti autem momenti sit, iudicio Dei, humiliare se infra omnes, immo se ponere ex instinctu humilitatis in classe sceleforum, ostendit Deus mirâ expulsiōne daemōnis descriptâ in Vitis Patrum. Ruff. l. 3. num. 25. Pelag. libel. 15. num. 65. Rof. veydus pag. 501. n. 25. Cum enim beatus Abbas Apollonius rogatus ut quendam energumenum curaret, & is per triduum rogatus nollet, dicens, non esse se huius meriti, vt daemōnibus imperaret, cum tamen persisterent, qui venerant, rogantes tum & stentis nimis, tandem acquiescit. Cum autem in nomine Domini Saluatoris nostri imperaret daemōni, dicens: Exi immunde spiritus de plasmate Dei. Tunc respondens daemōn, dixit ei: Ego quidem imperante virtute Christi egredior, tamen interrogabo te sermonem, vt dicas mihi. Quid est quod scriptum est in Euangelio Matth. 23. Qui sunt haedi & qua sunt oues? Respondens autem senior dixit ei: Haedi quidem iniusti sunt, inter quos & ego sum peccator, qui multis peccatis obnoxius sum: oues autem Deus nouit, quae sunt; tunc exclamauit daemōn voce magnâ dicens: Propter humilitatem tuam stare omnino non possum, & statim egressus est de homine, quem obsederat; videntes autem omnes qui astabant, dederunt gloriam Deo. Similiter L. 5. libel. 15. n. 86. Ruff. l. 8. n. 29. Rof. veydus p. 629. n. 86. cum quidam Frater in Congregatione omne pondus, quod Fratris imminabat, ipse susciperet, ita, vt se etiam in fornicatione accusaret, & quidam Fratrum ignorantes actus eius murmurarent aduersus eum, Abbas sciens qua agebat, vt demonstraret ex Dei iudicio qualis esset Frater ille, astulit omnia, quae operati fuerant Fratres illi, & mattam eius, de quo querebantur, & accendit ignem, & iactauit in medio. Consumpta sunt ergo omnia illorum opera, matta autem Fratris illius illaesa permansit. Quod illi videntes timerunt, & penitentiam coram illo egerunt, habentes eum deinceps velut patrem.

Rof. vey-

Rofveydus in Vitis Patrum pag. 626. n. 47. Frater interrogavit Abbatem Sifoi, dicens: Video me ipsum, quia memoria mea ad Deum intenta fit. Et dicit ei Senex: Non est magnum hoc, ut mens tua cum Deo sit; magnum est autem si teipsum infra omnem creaturam videas. Ibidem n. 54. Dixit Senex cuidam, quando cogitatio superbia aut elationis intraverit in te, scrutare conscientiam tuam, si Divina mandata omnia custodis; si inimicos tuos diligis; si gaudes in adversarij tui glorificatione; & si contristaris in minoratione eius; & si agnoscis teipsum esse inutilem servum; & si omnium peccatorum esse deteriorem.

Rufinus l. 3. n. 81. Quidam Frater requisivit Abbatem Pimenium dicens: Quid est, Pater quod Apostolus dicit: Omnia munda mundis; at ille dixit: Si quis ad hunc sermonem pervenire potuerit, ut eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturæ.

S. Augustinus l. de S. Virgin. c. 31. Mensura humilitatis, cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est. Hinc sequitur, quò quis fuerit sanctior, eò debet se peiorem omnibus existimare, & cunctis subicere: hoc est enim essenziale humilitati. & c. 33. ait: Humilitatis sectatores, & conservatores, maxime eos esse convenit, qui magis aliquo bono ceteris eminent: ut magnoperè curent illud: Quamò magnus es, tantò humilia te in omnibus.

S. Ambrosius l. 2. Offic. c. 27. Hac est humilitas, si nihil sibi quis arroget, sed inferiorem se esse existimet. Et l. 3. cap. 4. Viri Christiani est præferre sibi alterum, nihil sibi arrogare.

S. Gregorius hom. 9. in Euan. Cùm augentur dona, rationes etiam crescunt donorum: tantò ergo humilior, atque ad servendum Deo promptior quisq; debet esse ex munere, quanto se obligatiorem esse conspiciat in reddendâ ratione. Et l. 34. mor. c. 27. aliàs 16. p. 6. derans in illo Apostoli, Superiores sibi invicem arbitantes, tò invicem. In cogitationibus, inquit, cordis & ego mihi illum præferam, & vicissim ille me sibi. Vt cum utraque parte cor inferius premitur, nullus ex impensò honore subleuetur. Est enim proprium Electorum, inquit idem l. 34. mor. c. 16. vel 17. quod de se semper sentiant infra quàm sunt. Idem alibi l. 20. mor. 8. Probatio sanctitatis non est signa facere, sed de proximo meliora, quàm de seipso sentire.

S. Benedictus c. 7. Regula, inter gradus humilitatis ponit: Omnibus se inferiorem & viliozem, non solum lingua pronunciare, sed etiam intimo cordis affectu credere, & dicere cum Propheta: Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.

S. Ioannes Climacus grad. 25. referens varias variorum Patrum sententias, de naturâ humilitatis (cuius definitionem dari non posse asserit, sed eam longo experientie vfu solummodò perdisci) ait à quodam sic descriptam esse: Extremum se omnium, magisq; peccatis obnoxium existimare. Et ipse ex suo sensu addit: Si proximum nostrum, ubique ex intimo affectu cordis meliorem nobis esse arbitramur, iuxta est Divina misericordia. Et hæc opinionem de nobis ad eò requiri ad humilita-

tem asserit: Vt sicut impossibile est, ex nive progredi flammam, sic longe impossibile, ut in eo, qui alterius opinionis sit, humilitatis virtus oriatur.

Cassianus l. 4. Inst. c. 39. Inter indicia humilitatis ponit. Si quis semetipsum cunctis inferiorem non superficio pronunciet labiorum, sed intimo cordis credat affectu. Et libr. 12. inst. cap. 33. Status humilitatis sublequetur, ut nos inferiores omnibus iudicemus.

S. Dorotheus serm. 2. Duo sunt, inquit, genera humilitatis: Primum, ut fratrem ac proximum nostrum meliorem honoratioremq; ac prudentiorem nobis existimemus, & in omnibus præstare illum atque excellere credamus, & ut breviter cum illo Sancto Senè dicam, omnes nos inferiores & abiectiores esse, intimo cordis affectu putemus.

S. Bernardus ser. 37. in Cant. Non est periculum quantumcunque te humiliter, quantumcunque reputes minorem quàm sis, hoc est, quàm te veritas habeat. Est autem grande malum horrendumq; periculum, si vel modice, plus verd te extollas, si vel vni videlicet in cogitatione tuâ te præferas, quem fortè parem tibi veritas indicat, aut etiam superiorem. Quemadmodum enim si per ostium transeas, cuius superliminare (ut ad intelligentiam loquar) nimium bassum sit, non nocet quantumcunque te inclinaveris, nocet autem, si vel transverfi digiti spatium, plus quàm ostij patitur mensura, ereris, ita ut impingas, & capite quassato collidaris; sic in animâ non est plane timenda quantalibet humiliatio. Quamobrem noli te homo comparare maiori- bus, noli minoribus, noli aliquibus, noli vni. Quid scis enim, ô homo, si vnus ille, quem fortè omnium vilissimum atque miserimum reputas, cuius vitam sceleratissimam ac singulariter sedam hères, ac propterea putas illum spernendum, non modò præ te (qui fortè iam sobrie, iuste, & pie vivere te confidis) sed etiam præ ceteris omnibus sceleratis, tanquam omnium sceleratissimum; Quid scis, inquam, si melior & te & illis, munere dextera excelsi, in se quidem futurus sit, in Deo verd iam sit: Et propterea non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum saltem inter novissimos eligere locum nos voluit. Sed recumbe, inquit, in novissimo loco, ut solus videlicet omnium novissimus fideas, teque nemini non dico præponas, sed ne comparare præsumas. Et cap. 6. Meditat. Cogita, inquit, de Deo, quicquid melius potes, & de te quicquid deterius vales. Et sermone 13. Cant. Magna & rara virtus, profectò est, ut magna licet operantem, magnum te nescias, & manifestam omnibus tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere, & contemptibilem reputare: hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reverè samulus es, si de multâ gloriâ Domini tui, etsi non ex eunte ex te, tamen transeunte per te, nil tuis manibus adherere contingat. Idem Tract. de vitâ solitari. col. 3. Volo hoc facias in agritudine tuâ, quod cum sanissimus esset, faciebat, qui dicebat: (1. Tim. 1.) Venit Iesus Christus peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Neque enim hoc dicebat Paulus mentiendi præcipitatione, sed assidendi affectione. Qui enim perfectè examinando semetipsum intelligit, suo peccato

nullius peccatum par esse existimat, quod non sicut suum intelligat &c. Malo te cogitare, ubique esse ferenum, nisi penes te. & peius de te quam de aliquo existimare. Et in formulâ honestæ vitæ, §. de humilitate col. 1. In tantum inferiorem ac ceteris vilio rem te, non solum ex intimo cordis affectu credas, verum etiam non te dicas profecisse (scilicet, cui id dicendum non est) sed nec te aliquid esse existimes iuxta illud Apostoli Gal. 6. Qui se aliquid esse existimat cum nihil sit, ipse se seducit. Ibidem col. 3. Studeat quantum potest se vilissimum reputare, & indignam beneficium Dei, ipse sibi displiceat. Et post absolutam formulam honestæ vitæ, subdit inter alia: Credas omnes homines esse meliores te, magisque placere Deo.

B. Laurentius Iustinianus, de discipl. & perf. mon. con. ca. 19. col. 3. Qui se veraciter agnoscat, & Deum ardentius diligit, plus ceteris se peccatorem proficitur. Et l. de humil. c. 2. fin. Humilitas quod magis augetur in homine, eo facit de se iudicare abiectius. Hinc est quod semper accusator est sui, arbitratur sibi plurimum deesse, peruenire, quod tendere nititur &c. Mira res & consideratione dignissima. Quotidie sollicitus se exercet, & nihil agere putat se, proficit de bono in melius, & in deterius se declinare fatetur: donis spiritualibus diuini locupletior efficitur, & pauperrimum se esse videt, mentis libertate fruatur, & sui corporis ac vitiorum seruum se esse proclamat. Hoc autem de se conficitur, non animi lenitate impulsus, nec ignorantia caligine obuolutus, neque tentationis vel desperationis nimietate superatus, sed veritatis splendore illustratus, atque humilitatis disciplinâ imbutus. Et serm. de S. Iacobo Apostolo in fine: Omnium te minimum arbitrare.

Thomas de Kempis in aureo illo libello de Imitatione Christi l. 2. circa fin. Non reputes, inquit, te profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias. Et l. 1. c. 2. n. 4. De se ipso nihil tenere, & de aliis semper bene & altè sentire, magna sapientia est & perfectio. Si videres alium apertè peccare, vel aliqua graua perpetrare, non deberes tamen te meliorem astimare, quia nescis quam diu possis in bono stare. Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso tenes. Et l. 1. c. 7. n. 3. Ne te reputes alius meliorem. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, ut humilitatem conserues. Non nocet, si omnibus te supponas, nocet autem plurimum, si vel vni te preponas S. Gertrudis ut scribitur l. 1. c. 5. in fin. diuin. piet. Omnium se indignissimam arbitrabatur, & quoscunque homines vidit, sibi præferebat, eosque meliores se iudicabat. Atque idè dum illis dona Dei communicaret, putabat illos solâ cogitatione innocentia, conuersatione, mundâ plus mereri, Deo, inde laudes accrescere maiores, quam ipsa omnibus exercitiis suis, cunctisque corporis viribus potuisset: idque fieri arbitrabatur per suam indignitatem, vilitatem, ac negligentiam. Et l. 2. c. 3. Christum Dominum sic alloquitur: Commendas, ut mihi videtur, maiorem virtutem patientia tua in eo, quod tot defectus meos tam æquanimiter supportare potuisti, quam cum tempore mortalitatis tuæ Iudam traditorem tuum benignè tolerares. Tamen

certum est, S. Gertr. peccata, non fuisse grania, & paria Iudæ peccatis.

S. P. N. Ignatius, Potiores, inquit, partes aliis desideramus, omnes in animo nostro tanquam nobis superiores ducendo. 1. par. Conf. c. 1. §. 4.

Accedat his Ethnicus Cicero: Rectè precipere videntur, qui moment vt quamd superiores sumus, tantò nos submissis geramus. l. 1. Offic.

Quoad secundam partem huius primi puncti videndum est, quomodd id possit fieri, ut qui se videt sine peccatis grauib, & plenum magnis donis Dei, exitimet se peiorem illis quos scit esse grauissimis peccatis immeritos. Videtur enim hoc esse impossibile vel saltè explicatu difficile: vnde & S. Climacus grad. 25. ait, humilitatem esse veybis sensibilibus inaccessibilem. Referam prius modos, quibus hanc rem Sancti explicant, postea dicam meam sententiam.

Primus Modus traditur à S. Augustino, qui id ita fieri posse ait ser. 21. de verbis Apostoli, si is, qui se alteri postponit, cogitet posse esse aliquid occultum, quo nos superet, is qui videtur peior. Nam postquam ex Apostolo retulit locum à nobis citatum, Superiores sibi inuicem arbitantes, subdit: Verè existimemus posse esse aliquid occultum in alio, quo nobis Superior sit, etiamsi bonum nostrum, quo illo videmur superiores esse, non sit occultum. Item to. 6. cap. 43. de S. Virginit. scribit: Virgo ne se coniugata præferat, cogitet occulta Dei dona, qua non nisi interrogatione tentationis, etiam semetipsum cuique declarant. Vnde enim præter alia scit Virgo, ne forte ob mentis infirmitatem nondum sit matura martyrio, coniugata verò sit? Vnde, inquam, scit, ne forte ipsa nondum sit Thecla, iam sit illa Crispina? Erat hæc Crispina, ut dicitur in Martyrologio Roman. 5. Decembris, nobilissima femina, qua temporibus Diocletiani & Maximiani, cum sacrificare nollet, iussu Anolini Proconsulis decollata est: quam S. Augustinus sæpe laudibus celebrat. Hæc de illâ Martyrologium, passa est Thebeste in Africa: meminit eius tanquam nobilissimæ Martyris S. Augustinus in Psal. 120. in fine, & in Psal. 137. in serm. 53. de verbis Domini, & loco paulò antè citato, & ser. 39. de diuers. c. 2. fin. Et c. 47. eiusdem libri de Virginit. Vt quisque non inflatur ex eo, quod videt se posse, cogitet forte alios posse aliquid, quod ipse non potest: ita seruabitur non fallaci, sed veraci humilitati, honore mutuo præuenientes, & alterutrum existimantes superiores sibi. Hunc modum humiliandi nos tradit etiam S. Anselmus in c. 2. Philip. Eodem modo & S. Thomas humilitatem exerceri posse ait 2. 2. q. 161. a. 3. ad 2. Iudicamus & astimamus posse esse aliquid occultum in alio, quo nobis superior sit, etiamsi bonum nostrum, quo illo videmur superiores, non sit occultum.

Sed hic modus etsi bonus est, non videtur esse sufficiens ad firmiter iudicandum, alium esse nobis meliorem, vti opus est ad perfectam humilitatem, qua, vti alia virtutes, requirit firmita-

mitatem in suis actibus, fundatur enim in opinione incerta in (forte) Nam sicut alter potest habere aliquid occultum maius, quam nos, ita potest non habere; & cum certum nobis non sit, illud maius bonum illi inesse, non possumus certo & firmiter iudicare, illum esse nobis meliorem. & propter illud occultum incertum, nos illi postponere. Idem opinio, quæ de te aliqua est cum formidine oppositi, prorsus est incerta notitia. Ac in humilitate perfecta est, & esse debet firma, certa, ac resoluta persuasio & assensus sine formidine oppositi de aliis, quod hinc te meliores.

Secundus modus postponendi nos aliis, traditur à S. Gregorio hom. 10. in Ezech. post med. ut considerat opem donorum Dei, quæ certo videtur nos aliis esse collata, & nobis deesse, ob illa alios nobis anteponamus. Mirâs. inquit, dispensatione omnipotens Deus, sic in Electis suis, sua dona dispensat, ut & isti det, quod illi denegat, & alteri maius, quod alteri minus tribuit; quatenus dum vel iste habere illum conspicit, quod ipse non habet, vel ille hanc maius accepisse considerat, quod sibi minus adesse pensat, dona Dei alter in altero id est vicissim omnes admittunt, & que ex hac ipsa admiratione, humiliter alter alteri: & quem habere videt, quod non habet, eum Divino iudicio sibi prelatum putet. Et hic modus est bonus, sed vigore talis considerationis solius, si deit aliud, nemo potest simpliciter iudicare, alterum se esse meliorem, sed tantum secundum quid, ob donum illud, quod in altero videt, in se vero non videt. Potest enim quis, unâ re alacrum superare, & superari ab alio, pluribus, & maioribus donis.

Tertius modus præponendi nobis alios, datur à S. Francisco, qui cum, ut scribit S. Bonaventura c. 6. eius Vitæ, dixisset; Videor mihi maximus peccatorum: cum ei Frater diceret ex adverso, quod hoc non posset sana conscientia dicere, nec sentire, subiunxit: Si quantumcumque sceleratum hominem tantâ fuisse Christus misericordiâ profectus, arbitrâ sanè, quod multo, quam ego, Deo grator esset. Et hæc etiam consideratione excitabat se B. M. Magdalena de Pazzis, ad se, omnibus peiorem iudicandam, ut dicitur in eius Vitâ, c. 133. & 134. Et hic modus probatur à P. Alvarez de Paz. to. 2. lib. 4. p. 3. c. 5. Sed & hic modus non est sufficiens, ut quis se existimet altero scelerato peiorem, ob id, quod ille melior esset, si à Deo eadem, quæ ipse, beneficia percepisset. Primò, quia refertur ad statum futurum, non præsentem, circa quem versatur humilitas, nam ex tali motivo non sequitur alios esse meliores, sed fore, si habebunt illa, Dei dona. Secundò, quia talis de altero opinio conditionalis est, non absoluta, conditionalis autem, ut aiunt in scholis, nihil ponit in esse. Humilitas autem, humilem adigit, ut absolute præstatu præsentem, sentiat se, & præteritis, & præsentibus, & futuris hominibus esse peiorem. Tertio, quia non est certum, alium fore meliorem,

si haberet ea dona, quæ humilis habet, forte enim illis abuteretur, vel non melius uteretur, quam utatur is, qui se illi debet postponere; ac proinde non potest ex tali motivo & modo humiliter de se sentiendi, aliquis absolute & firmiter, & certo iudicare se illo & aliis esse peiorem.

Quartus modus datur à S. Anselmo l. de similitu. c. 109. & à S. Thoma 2. 2. q. 161. a. 3. loco supra citato, si quis peccata sua conferat cum Dei donis, quæ sunt in altero, non verò cum peccatis alterius. Et hic modus placet P. Lessio libr. 4. cap. 4. dub. 7. n. 48. Sed talis humiliandi se modus, non est perfecta humilitatis, quæ facit, ut quis, se omnibus peiorem existimet, non distinguendo in altero, peccata à Dei donis; sed in confuso, & in concreto, totum, quantum est, cum omnibus, quæ habet in se, cum considerando, & cum eo se conferendo, tanquam cum meliore & digniore. Deinde exercitium perfectæ humilitatis difficile est, atque tale, quale ab hoc quarto modo proponitur, nullam habet difficultatem: quis enim non facile iudicat, dona Dei in altero, esse digna honore, & sua peccata vituperatione, & alterum ob Dei dona, te esse meliorem, considerato cum peccatis solis, vel cum donis naturæ solius. Denique etiam superbissimus quisque & aliis se anteponeas, nisi sit vel atheus, vel proflus amens, iudicat resolute, dona Dei esse meliora peccatis, & hominem ob Dei dona esse meliorem, quam alterum cum solis peccatis; non est ergo satis ad humilitatem, si sola sua peccata quis conferat cum solis donis alterius. Et talis humilitas videtur esse illa, vel illi similis, quam S. Bern. serm. 42. in Cant. vocat, Humilitatem, quam nobis veritas parit, & quæ non habet calorem, vii alia, quam charitas format & inflamat. Atque hæc in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si te ipsum intus ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione diiudices; non dubio, quin humiliter & tu, in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac verâ cognitione tui, quamvis necdum fortasse patiaris id esse in oculis aliorum. Erius igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione.

Quintus modus esse potest, sed non pro omnibus, verum pro magnis peccatoribus, qui cum peccata propria melius sciunt, quippe per experientiam in se agnita, & plurâ quam eodem gradu cognitionis, aliena, conferendo sua plura & graviora cum alienis, quæ nec tot nec tam certo genere cognitionis sciunt de aliis; seu ab aliis esse admilla, merito omnibus aliis peccatoribus possunt se iudicare esse peiores.

Dicitur Fieri potest, ut quis ex confessione Sacramentali agnoscat, alium longè plura & graviora peccata commisisse, quomodo ergo is eo se peiorem existimare poterit?

Respondet. Notitia Confessionis est tantum data à Deo ad peccatoris statum in Sacramenti

administatione agnoscendum, ob sacramentalem absolutionem ei impendendam; quocirca eam notitiã vti non debet ad vllum alium finem, ac proinde, cum is notitiã propriorum peccatorum certiore, quippe experimentalit, plura & grauiora in se peccata cognoscat, quam in aliis, se alius peiorem existimare debet, & notitiam sacramentalem excludere, ac si eam non haberet, & eam tantum alienorum peccatorum notitiã habere, quam habuit antequam alterius peccata in Confessione audiuisset.

Sextus modus datur à S. Bernardo serm. 37. in Caino. Si in quomãm statu vnunquemque nostrum habeat Deus, liquidò agnosceremus, nec supra sanè, nec infra secedere deberemus; veritati in omnibus acquiescentes, nunc autem, quia consilium hoc posuit, tenebras latibulum suum, & sermo absconditus est à nobis, ita ut nemo sciat, si dignus sit amore vel odio, iustus tunc, profectò est, si iuxta ipsius veritatis consilium, nouissimum nobis locum eligimus, de quo postmodum cum honore superius educamur, quam presumimus altiore, vnde cedere mox oporteat cum rubore.

Et hic modus bonus est, sed non est sufficiens pro omnibus, nam per hunc modum, non apparet quomodo se possit humiliare & postponere alteri is, qui ex Dei reuelatione sciret se esse in gratiã, quod de altero non sciret; imò si alterum videret peccatis grauissimis inuolutum, & ab illis nolle secedere (à quibus ipse totã vitã liber fuit) & in eis illum moriturum.

CAPVT QVARTVM.

Explicatur causa, qua persuadet humili, vt se omnibus aliis peiorem & contemptibiliorem existimet.

54. **S**eptimus ergo modus humiliandi nos est etiã pro iis, qui vixerunt in magnã vitã innocentiã, & in se Dei dona multa vident, quã non vident in aliis, imò quã ex confessione vel manifestatione conscientie certò sciunt alios non habere, est hic, vt scientes Dei voluntatem, in Scripturã (vti supra vidimus) nobis declaratam hãc esse, vt alios nobis superiores existimemus, & cum omnia fecerimus, quã debeamus, seruos tamen nos inuites, vt Christus iussit Luc. 17. reputemus, id quò Sanctos maximos de se sensisse, nos quoque captiuato intellectu omnino ita iudicemus; etiam si in contrarium offerat se cognitio alienorum peccatorum nostris maiorum, vel per confessionem vel aliter certò cognitorum. Hoc totum, inquit B. Laurentius Instinians, fit ex illustratione superuenientis & illustrantis gratie: quia, teste Paulo Eph. 5. Omne quod arguitur, à lumine manifestatur. Et alio in loco de cast. connub. c. 20. col. vlt. In hoc, ait, lumine sapientia & nihilitalis propria, perfecte habitus perficitur humilitatis, quã est certa Diuina essentia suã, non existentie

notitia. Eò namq, mens humilior est quò in hoc sapientie radio exercitator est. Hunc, quã spongia est, habitum induens ex virtute, ex amore, ex zelo verbi, non potest excelli. Et subitò effectus, quos humilitas cauat in humili, Et alio in loco de compunctione & complacentiã Christiã per sektionis, col. 32. Humilias est in lumine veritatis infuso, quinet certa cognitio. Et in hãc insitit. & regim. Praxiatorum c. 21. Spirituãlis luminis irradiatus splendore, quãtò præstantiora recipit dona, & quãtò excellentiora per agit opera, tantò de se sentit abiectius. Deo, se obliuatiorem agnoscat, dum se videt charitatis, & impensã sibi muneris vices illi nullatenus posse rependere. Similiũ habet l. de humilit. cap. 20. col. vlt. Vide ibid. c. 21. col. vlt. vide & c. 22. col. 2. Eodem sensu dixit S. Ioannes Chrysostomus; duplicem humilitatem esse. Alia, inquit, adhuc peccantium conscientie reprehensio, & alia, quã perfectis per Dei operationem prouenit, diues ac letifica humilitas. Et B. Angela de Fulgino c. 18. vlt. in 217. alias e. 63. Cor. dicit, inquit, humilitas, ò sibi obici quam vos habere & desecere voluit Deus homo, est lumen, quoddam mirificum atque clarum, quo intellectus animæ aperitur, ad cognoscendam suam vilitatem, & nihilitalatem, & Dei bonitatis immensitatem. Ex hac ergo Dei operatione & captiuatione intellectus, se ipsius iteratã, & heroicè frequentatã; ita intenditur habitus humilitatis Dei gratiã, & lumen quoddam miram de vilitate nostrã, & statu nostro, omnẽ contemptu & depressione digno, vt postea cum summa facilitate homo intime credat, se omnibus aliis esse peiorem, & ipse sibi magis displicet, quã displicentia, quos videt immeritos sceleribus, quã ipse non habet, vel nonquam habuit, & quos scit careere magnis illis donis quã in se certò videt. Atque ita humilitatis habitus, qui non est habitus intellectus, sed voluntatis, sine aliis considerationibus euidenter ostendentibus nostram vilitatem, & aliorum supra nos eminentiam, imò cum agnitione maiorum in aliis, quã in nobis, peccatorum, adinstar Fidei inclinãt intellectum ad peius de se, quã de aliis sentiendum, & voluntatem ad habendam maiorem circa alios, quã circa se complacentiam, imò ad nullam circa nos ipsos complacentiam, sed potius ad potiũam displicentiam nostri, & auersionem à nostris moribus. Imò habitus seu virtus humilitatis, vt cuiusdam in Societate, sibi nostro, indicat Deus, magis captiuat intellectum, quã habitus Fidei ad credendum difficulta mysteria Fidei; eò quòd obiecta circa quã versatur humilitas, magis inter se pugnant, quã materiale obiectum Fidei. Obiectum enim (latè vsurpo nomen obiecti) vnum humilitatis alicuius est, Anima sine vilo peccato mortali, & plena heroicè virtutibus existens; Alterum verò obiectum est, Anima alterius, grauisimis peccatis, & voluntate in eis perseverantis, facta & nullis Dei donis magnis ornata. Et tamen ex habitu humilitatis prior anima in aliquo seruo

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

de hum.
cap. 7.

seruo Dei, iudicat se peiorem alterâ, quæ peior est in rei veritate, quæ ita se humiliat. Obiectum verò fidei, est, v.g. existentia Christi corporis in Eucharistia; cui non opponitur aliud contrarium, sed tantum hoc, quòd in eâ Christi Corpus non videatur, sed sola accidentia sensibus percipiuntur: quæ accidentia percepta sensibus non opponuntur contrariè existentie Christi Corporis, sicut opponitur anima cum peccatis, animæ carenti peccatis. Ideò difficilior est humiliari animam sine peccatis existentem, & se postponere animæ in peccatis existentem. Magis ergo humilitas captiuat Dei gratiæ efficaciam intellectum, quàm fides. Et ideò magnum est meritum humilitatis ex hoc capite; & ideò ad eò placet Deo humilitas, per quam quis ob Dei reuerentiam, id à nobis exigentis, omnes alios sibi anteponeat, & locum nouissimum occupat, non tam corporis situ, quàm profundâ submissione mentis infra omnia, & infra diabolos ipsos, eò quòd hi pauciores per liberum arbitrium commiserint, quàm multi homines, peccatis mortalibus inquinati. Imò infra omnes damnatos, eò quòd plura idem de se experimentali cognitione sciunt peccata, quàm de damnatis.

Confirmatur hoc practico & viuo exemplo humilissimi nostri S. P. Ignatii, qui vti supra ex Ribad. l. 5. c. 3. retuli, etiam si vti Superior videret tales in domesticis defectus, quales in se non videbat, etiam si in se videret dona maxima Dei, tamen dicebat: *domesticos omnes exemplo sibi ad virtutem, atque incitamento esse, neque quengquam prater se sibi displicere.* Nam, vt scribit S. Bonauentura l. 1. p. Spec. p. 2. c. 3. *In domo quam subintrans solis radii illuminat, quantumcumque licet fuerit pramundata, atomi nihilominus diligentius inueniri apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiam minima videt, ac vitiorum laqueos, subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator, tanto se fordidiores videbit, & maiores causas humiliationis inueniet.*

Idem experientia patet in aliis, quibus Deus dedit in gradu alto virtutem humilitatis, per quam etiam imperfectissimi eorum penitentes magis iis placent, & non displicent, vti ipsi sibi displicent, etiam si talia peccata non habeant, vel nunquam habuerint. Humilitatis vis id efficit, ita captiuando intellectum, & debellando superbiam, & cor hominis flectendo ad profundissimam submissionem, & infimum infra omnes creaturas rationales locum. Qui tales sunt, habent humilitatem illam, quàm S. Bernardus serm. 42. in Cant. ait, *suaderi ab affectione seu charitate, non quam extorsit discussio veritatis* (& agnitio verorum defectuum in se existentium, quàm supra dixerat à veritate gigni), alteram verò à charitate, qualis fuit in Christo, qui se exinanivit & humiliavit, non necessitate iudicij, sed nostri charitatis. Poterat nimirum vitem se & contemptibilem de-

monstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat se ipsam. Voluntate promptè humilis fuit, & non iudiciorum, qui talem se quibus quidem ne scilicet magis autem plura tui minimum reputari, qui se suam manum non ignorabat. Quanquam in seruis Deo humilibus, non ex solâ voluntate, & charitate (vti in Christo Domino, immuni ab omni peccato fuit) sed partim ex voluntate Dei, amore, & re verâ excitata, partim ex iudicio quodam captiuante intellectu, & persuadente iis suam vilitatem, omnibus maiorem, nascitur. Quem sensum humilitatis magis crescere in se experientur ij, qui maxime se vident proficere in virtute, & ij vel maxime, qui ex Diuinâ reuelatione sciunt se esse predestinatos, & se fore Sanctos, & in magnâ gloria in cælo, & se nunc esse in Dei gratiâ, Deo quæ valde charos. Noui ego aliquot in Italia tales in Societate nostrâ, certus sum (vti ab ipsismet scio) eos talem humilitatis sensum de se habuisse, eos sibi maxime displicuisse non alios, etiam vix aliquando sibi se agnoscerent in aliquod lenissimum & indeliberatè veniale peccatum; & extraordinariis virtutibus, & aliis Dei donis miraculosis se cernerent veluti obrui à Diuinâ liberalitate, quâ se indignissimos agnoscebant, vsque ad eò, vt non tantum fuerint liberi à tentationibus vanæ gloriæ, sed senserint in se quandam sensibilem & positam repugnantiã ad vanam gloriam, & quandam veluti impossibilitatem moralem ad eam acceptandam, vsque ad eò, vt quodammodo facilis illis fuisset vanam complacentiam habere, de donis concessis Sanctis magnis sui Ordinis, quàm de iisdem vel maioribus aliquibus donis, quæ in se videbant, sibi à Deo, præter omnia sua merita, esse concessa & in dies augeri. Quam impossibilitatem ad vanam gloriam, expresse ait reperiri in quibusdam humilibus S. Diadochus c. 95. de perfect. Et S. Teresa se habuisse ait in Relatione de sua vitâ quàm citat Iepesius Episcopus Turriafonen. l. 3. c. 7. eius Vitæ. Et ita in Apostolo Paulo erat cognitio Dei, donorum, quæ per eum faciebat, maior, quàm de aliis, cõiuncta cum humilitatione sui infra alios. Nam 2. Cor. 12. 5. ait, *Existimo me nihil minus fecisse à magno Apostolo.* Et c. eodem v. 23. comparans se aliis Apostolis ait, *Ministri Christi sum, plus ego.* Et c. 12. 11. *Nihil minus fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli;* & statim anteponeus eos sibi subdit: *Tametsi nihil sum;* & mox enarrat signa, & prodigia, & virtutes, tanquam signa eius Apostolatus: Et tamen vocat se 1. Cor. 15. 9. *Minimum Apostolorum;* etiam statim conferens se Apostolis omnibus quotum ibi meminit omnium, subdit: *Abundantius illi omnibus laboraui.* Pondera has antitheses.

Sic S. Bernardus serm. 5. in dedic. Ecclesie, dicit, *nos nihil esse contra Deum, sed non sic in Deo; nihil nos esse in iudicio veritatis, sed non sic in affectu pietatis Diuina;* id quæ illustrat dicto Apostoli Gal. 6.

Qui se putat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit cum tamen in Deo nos aliquid esse, pateat ex dicto Job 7. Quid est homo quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum. Quomodo nihil, erga quod appositum est cor Dei? Ita Sancti sunt nihil in propria estimatione, sed pleni virtutibus ex Dei dignatione: ob suum nil se humiliant, & ob virtutes Deo gratias agunt. Et post alios magnos Sanctos excelluit quoque hac in re noster S. Ignatius, qui vti scribit Ribad. l. 5. c. 1. presentem diem cum heretico conferens, & cum profectu profectum, etsi longius se quotidie profectum, & ardentioribus inflammatum studiis in dies reperiret, tamen vti idem scribit l. 5. c. 3. per multos annos antequam de vita decederet, nullam inanis glorie cogitationem habuit, imò verò vsque aded erat luce Divinà persusus, suig, perfectè cognitor atque contemptor, vti nullum se vitium diceret minus extimescere, quam vanitatis & gloria inanis. Et P. Polanco dixit, vti in Gloria S. Ignacij dicitur c. 7. Si Sancti non habuerint plura dona iis, qua de illis leguntur, cum nullo mutarem dona à Deo mihi data, ille tamen nullum sibi displicere è domesticis, nisi se vnum dicebat.

De S. Pachomio in eius Vita c. 37. scribitur, post narrata quædam eius miracula: alius quoque sanitates plurimas in virtute Spiritus sancti vir beatissimus faciens, non extollebatur, nec vquam cor eius elatum est.

Magna & rara profectio virtus est, inquit S. Bernard. l. 15. in Cant. Vt magna licet operantem magnum te nescias, & manifestam omnibus, tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere & contemptibilem reputare. Hoc ego ipsis virtutibus mirabilis iudico. Apprehendendo enim infinitas Dei perfectiones, vti ob eas summo benevolentie affectu feruntur in Deum, ita comparando se illis, agnoscunt infinitum quoddam nihilum suum. Et ita benè scripsit S. Macarius hom. 10. Anima, qua verè Deum & Christum colit, etiam si infinita iustitia opera eviderit, ita se habet, perinde ac si nihil egisset, propter inexplebile desiderium, quod habet erga Dominum: qua licet ieiunius aut vigiliis corpus consumpserit, ita affecta est, ac si nondum quidquam age, & cepisset, quod ad virtutes pertineat: etsi varia Spiritus charismata, aut revelationes, ac mysteria celestia consequi meruerit, propter immensam & insatiabilem erga Dominum dilectionem, ita se gerit apud se, ac si nihil adhuc obrineret; beneficio spiritualis & ineffabilis luminis, in eo, per certitudinem fidei plenè demersa. Idem alio in loco hom. 12. Cum proposuisset interrogationem, quomodo quis possit esse pauper spiritu (hoc est de se humiliter sentire) cum senserit se profecisse, ad noticiam demique & intellectum peruenisse, quem antea non habebat.

Respondet, iustum & electum Dei, doceri à gratiâ pauperem esse spiritu, vti qui de se nihil existimet, sed animo sit vili & abiectus, tanquam nihil habens aut sciens, quamvis multa habeat & sciat. Num videt quod Pater noster Abraham, cum esset electus, ter rati-

& cinerem seipsum nominabat Gen. 18. 17. David etiam vnctus in regem, Deum habebat secum: quid tamen ait? Vermis sum, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebù. Plal. 21. Hoc prestat lumen Divinum, quod Deus communicat, dum alicui communicat profundam humilitatem, per quam se reputat eum Dei donis tanquam alium ferentem saccum plenum auro & lapidibus pretiosis, vel sterquilinum habens in se defossum iagentem thesaurum alienum, quem Dominus quando vult, potest repetere, & dedit non vt ob illum, te anteponas aliis, sed vt alienâ pecuniâ lucrum quæras, iuxta parabolam de datis talentis. Pulchre hoc explicavit S. Macarius hom. 15. tractans de vili seruo tum Dei opinione de se. Sunt, inquit, in metu cum gaudio & exultatione: sunt denique velut homines gestantes in manibus suis sanguinem suum, non confidentes in se metipsis, aut existimantes se aliquid esse, sed vt qui nullius momenti & relictij habentur apud omnes homines. Quemadmodum si Rex apud quemdam egenum, thesaurum suum deponat, is qui accepit custodiendum, non reputat illum vt suum, sed vbique fatetur mopiam suam, nec audeat dispergere quippiam ex alieno thesauro; semper hoc habens in animo, quod non solum thesaurus est alienus, sed, quod rex & vir summe potentia deposuit illum apud me, qui quando volet, à me repetet. Eiusdem debent esse sententia, qui gratiam Dei sunt adepti, nempe vt humiliter de se sentiant & mendicitatem suam constentent. Et infra sic scribit: Qui fruatur Deo, fatiorem nescit, quantoque magis eum gustauerit, ac ederit, tanto plus esurit. & qui sunt eiusmodi irretenti erga Deum ardore ducuntur & amore, quantoque maiorem proficiendi ac crescendi diligentiam addibent, eo magis se existimant egenos, tanquam egenos, & nihil possidentes. Hoc enim dicunt, nempe: Non sum dignus vt sol iste mihi illucescat. Hoc reuera signum est Christianismi, ipsa videlicet humilitas. Similiter S. Diadochos, Noti, inquit, ego quendam, qui tamesi iugeret quod non vt vellet Deum amaret, tamen ita Deum amabat, vt eius animâ huiusmodi desiderio vehementer continenter teneretur; ita vt Deum quidem gloriâ afficeretur in eo, ipse verò esset quasi nihil. Qui talis est neque cum verbis laudatur, se cognoscit, quid sit, siquidem præ nimio humilitatis desiderio dignitatem suam non cogitat, cum aliqui mimitret quidem Deo, vt lex præscribit Sacerdotibus, ob studium tamen diligendi Deum obrepit ei oblitio dignitatis suæ occultandi in profundâ erga Deum charitate, per spiritum humilitatis gloriationem de dignitate suâ, vt iam sibi cogitatione suâ inutili quidam putat omni tempore videatur, quasi à dignitate suâ alienum præ humilitatis desiderio. Et ex eodè lumine, quod adfert habitus humilitatis, agnoscunt in se specialia quadam & non vulgari claritate, quod ex se nihil sunt, & nihil possunt, & nihil merentur, & contra cognoscunt intimè se ob suum nihilum physicum (quod habuerunt antequam crearetur homo, & antequam illi conciperent in utero matris) & ob hoc iudicant se nullâ re dignos:

gnos: ob aliud verò nihilum morale, id est, peccatum, ut appellatur à S. Augustino, cognoscunt valdè clarè, se positivè esse indignos omni profusus bono & dignos omni malo pœnæ. Ideò non tristantur, sed gaudent, extare infernum & purgatorium, ut in eo peccata eorum puniantur, si non vtantur mediis, ad euadendum has pœnas, ut ita Deo offenso satisfiat. Imò vi eiusdem luminis, cognoscunt clarè, tam magno intervallo se distare ab infinitis Dei perfectionibus, ut præ amore vilipensionis suæ propter Deum, optent etiam in cælis (si id Deo placeret) vilipendi, & ne ibi eorum quicquam aliud, præter sola peccata, ad confusionem saltem materialem videantur, & contenti sint, ut Deus eos etiam post remissa peccata omnia, detrudat ad pœnas æternas inferni, si id foret cum eius gustu, & ideò propter Deum illi donant omnia sua iura ad hæreditatem cælestem, contenti illà carere, & inferni pœnas pati, si ea esset Dei voluntas. Huc animi sensum, tales sentiunt, cum quadam feruenti iucunditate, & quiete animæ inenarrabili, etiam in corpore redundante.

cap. 91.

Sic hoc explicat S. Diadochus: Res est difficilis ad comparandum humilitas: quòd enim maior est, eò est vsus eius laboriosior: duobus verò modis ab eis comparatur, qui sunt cognitionis sanctæ participes. Cum enim in studio pietatis certat in medio spiritualis experientia est tunc, aut propter imbecillitatem corporis, aut propter eos, qui virtutis studiosis summe maleuoli sunt, aut propter prauas cogitationes modesti ac summissius quodammodo de se sentit. Cum verò mens à sanctà gratià in multo sensu ac plenitudine illustratur, tunc enim veluti naturalem habet humilitatem. Facta enim plenior & quasi pinguior per Diuinam gratiam; non potest amplius timore cupiditatis gloria efferi, quamuis perpetuò mandata Dei persiciat: quin potius inferiorem se omnibus ducit, propter submissionis suæ & Diuinæ modestiæ communionem. Est autem illa quidem humilitas vltimum in dolore & mœstitià; hæc verò in latitià cum pudore quodam prudentissimo. Quocirca illa quidem iis qui in medio certamine sunt, aduenit, hæc verò iis mittitur, qui perfectioni appropinquant. Ob hanc causam illi quidem sepe numerò secunde res huius vite explorant: altera verò, tametsi quis omnia regna mundi ei afferat, neque stupet, neque admiratur, neque profusus vehementer iaculat peccati sentit. Totæ namque spiritualis facta, honores & glorias ad corpus pertinentes nescit.

Quocirca meritò S. Teresa c. 5. vitæ suæ versus finem sic scribit: Quando est Spiritus Dei, opus non est, ut quis inuestiget res ad inueniendam humilitatem & confusionem sui ipsius, siquidem Dominus eam dat diuerso modo, ab illo, quo nos eam possemus acquirere consideratiunculis nostris, quæ nullæ sunt, si consecrantur cum humilitate illà & luce, quam docet Dominus, quæ generat quandam confusionem, à quâ anima quodammodo desicit, annihilatur (sa strugger l'anima.) Hæc res est notissima, quam magna & clara sit cognitio, quam dat Dominus, ut cognoscamus, quomodo nil

boni habeamus à nobis ipsis. Et tantò magis quòd maiora sunt bona. Dum ad legendum hæc verba ex libro S. Teresiæ, illum è mensa cum impetu arripuissè Nesuisij in Collegio coram P. Tertij anni, anno 1635, & ligula libri traxisset clepsydram Italicam (quam postea petenti Zachariæ Obuchovvitz Professori Rhetoricæ ibidem dedi) quam inaduertenter collocaram supra illam ligulam non hirsutam sed leuem, tota clepsydra hebeno inclusum quadrantem, & mediam horam continens, pependit in aère, superficietenus tangens ligulam sine vllà conuolutione sili, aut rei alterius hispide, aut glutinosæ, vno verbo sine vllà causa naturali quæ pondus duplicis clepsydræ pendentis naturaliter sustinere posset, sine vilo naturali sustentaculo & retinaculo in puro aère: donec P. Iacobus Kolluc accurrat, & clepsydræ pendentem accepit, ligulâ tamen illâ non sequente motum clepsydræ. Vnde agnouit, hanc doctrinam Deo placere & veram esse, quam ex nullo libro didiceram, sed postea quæsiui authoritates ad eius confirmationem, & inueni S. Teresiæ dictum illo ipso anno 1635, Nesuisij.

Atque ita S. Climacus gr. 25. ait esse nonnullos, qui ex ipsis Dei donis, quantumlibet in eis profecerint, semetipsos humiliant, seque indignos huiusmodi diuitiis existimant, sicq; afficiuntur tanquam debitis suis quotidie adiuciant. Ita planè euenit. Nam, ut ait S. Dorotheus ser. 2. Viri sancti quanto magis adherent Deo, & illi propius accedunt, tanto se magis peccatores agnoscunt & deteriores ducunt. Pulchrè hæc de re S. Diadochus, cap. 95. ait: Cum mens à sanctâ gratiâ in multo sensu ac plenitudine illustratur, tunc anima veluti naturalem habet humilitatem; facta enim plenior & quasi pinguior, per Diuinam gratiam non potest amplius timore cupiditatis gloria efferi, quamuis perpetuò mandata Dei persiciat, quin tota inferiorem se omnibus ducit, propter submissionis suæ & Diuinæ modestiæ communionem &c. Hæc humilitas iis immittitur, qui perfectioni appropinquant. Memini, inquit S. Dorotheus ser. 2. cum aliquando de humilitate verba faceremus, & quidam ex illustribus viris Gazensibus audiret nos istuc ipsum asserentes, nimirum, quanto quis Deo propius adheret, tanto se magis peccatorem agnosceret & predicaret, admiratione illum & stupore affectum dixisse: Quomodo fieri hoc potest? ignorabat enim, & volebat addiscere. Tum ego illi aio: Dic mihi, obsecro, præclare Domine, quem locum habes in tuâ ciuitate? ille verò respondit: Magnam quidem, & principem locum teneo in ciuitate meâ. Dico illi: Si fortè Casaream iueris, quem ibi locum obtinebis? vltorem, inquit, atque peiorem omnibus qui ibi degunt. Tum ego, Si verò, inquam, Antiochiam perrexeris, quem te ibi faceres? Cui ille, ut rusticum cerè me haberem, & sempaganiam: Quòd si ad Regiam ciuitatem, inquam ego, perrexeris Constantinopolim, quem te ibi putares? Cerè, inquit, ut mendicum & pauperem me existimarem, Tum ego illi, Ecce, inquam, ita se habent viri sancti, quanto propius & vicinius ad

Deum

Deum accedunt tanto se viliores aspiciunt, & peccatis magis onustos. Cum Abraham videre Deum meruisset, terram se vocauit & cinerem. Esaias autem dixit: Miser ego & pollutus sum &c. Sic S. Basilius hom. 15. de Fide. Quando, inquit, Abraham & Moyses Deum videre quantum fas erat homini potuerunt, tunc maxime uterque se humilem tenuerunt, putauit. Abraham enim se puluerem & cinerem nominans; Gen. 18. 27. Moyses se, lingua balbum ac sermone tardum appellans. Vnde Cassianus lib. 12. c. 15. de Sanctis antiquis loquens, ait: Quibus hoc precipuum, sui cordis acquisita puritas, conferebat, ut magis magisque deprimi peccatis agnoscerent, tanta namque in eis delictorum compunctio per dies singulos augebatur, quanta puritas animi proficisset. Nimirum, ut in artibus multa peccantur, quae nisi valde periti non satis cernunt, sic in vita multa delinquimus, quae nisi perfecti videre non possunt. Ut enim in sole multa cernimus quae fugiunt aspectum, sic tui valde Deus illuxit, multa percipit, quae alios latent. Dat etiam Spiritus sanctus scientia lumen, inquit S. Bernardus ser. 2 de Pentec. Ut cum omnia bene feceris, te seruam inutilem putes. Hinc cum Maria esset per Angelum veluti desponsata Deo, tanquam Mater futura Filij Dei, & hac electione accessisset proximè Deo, & omnes Spiritus Angelicos sua dignitate superatura esset, vocauit se ancillam: Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum; non Matrem, sed Ancillam se appellauit, quia viliorum titulum, quem sibi adscriberet non habuit. Humilitas eius id effecit.

Confirmatur tota haec doctrina insigni exemplo, quod refert S. Dorotheus serm. 2. Humilissimi, inquit, humilitas (quae se quis deteriore putet alius) nulli potest verbis exprimi, nullo sermone comprehendi, ut sese mortalium cordibus insinuet, & animis inuascatur humanis, nisi prius illam homo experimento didicerit. De humilitate quandoque verba faciebat Abbas Zosimas, aderat forte ibi Sophista quidam: Hic cum audiret quae dicebantur, velletque diligentius & exactius rem addiscere, ait seni: Dic, obsecro, mihi, quomodo te peccatorem existimas? an ignoras quantas habeas virtutes: num ignoras quod sanctitate polleas? & vides, & agnoscis, quod praecpta & mandata Diuina opere compleris? quomodo igitur cum horum obseruantissimus sis peccatorem te putas & vocas? Senex autem quid ad haec potissimum responderet haud prorsus inuenit, sed tamen ait: Quid ad haec tibi dicam ignoro, rem tantam ita se habere certo scio. Cui Sophista ex aduerso respondit. Vellem istud ipsum addiscere. Senex vero cum prorsus non inueniret, quomodo rem hanc expediret, illi persuaderet aut faceret satis, cepit in sancta simplicitate dicere: Non me perueres Sophista, ego certe ita sentio. Ego vero, cum senem illum ita haerentem, nec in promptu quoddam diceret habentem, viderem, aio ad eum: Nonne hoc est, ut ars Sophistica & Medicinalis, quae cum bene quisque didicerit & ad altum perduxerit, ex frequentatis illis artibus sensim inuascatur habitus quidam, & Medico, & Sophista,

qui nec docere possunt, nec norunt dicere, quo pacto ad illarum disciplinarum habitum peruenierint. Sed anima ipsa paulatim, sine sensu, huiusmodi disciplinas & artes ex frequenti operatione, & exercitatione concipit. Eodem sane modo & de humilitate dicere possumus, nempe quod ex crebra Diuinorum mandatorum exercitatione & operatione humilis quidam affectus & habitus concipitur, & nascitur in anima, quod quidem exprimi sermone non potest. Ut autem Abbas Zosimas haec audiuit, gauisus est valde, & statim me comprehendit, ac dixit: Rem acutè tetigisti, sic profectò res se habet, quem admodum tu dixisti. Curatus est autem Sophista, cum haec audisset, & rationem libenter admisit. Quamquam & hoc conferte potest ad non contemnendos eos, qui nunc non in tam bono constituti statu esse videntur, uti nos sumus, quod S. Augustinus dixit ser. 50. de temp. Nescimus quid quis futurus sit, quamuis sit aut iudeus, aut hereticus, aut paganus. Fortè enim per misericordiam Dei conuertetur ad Deum, & inter Sanctos primum locum habere merebitur.

Et, ut ait S. Ioannes Climacus gr. 26. col. 15. Sicut vna saepe saeuilla ingentem flammam consumpsit, ita vnum reperitur bonum, quod magnorum scelerum ingentem multitudinem delere possit.

Quin & in caelo, ut ait Thomas de Kempis, 1. c. 6. Omnes Sancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis, & mihi viciniore & dilectiores existunt: ideoque habes scriptum, quia mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram Agno, & adorauerunt inuentem in sacula saeculorum.

CAPVT QVINTVM.

Præponuntur varij actus & motiua, per quae crescit habitus Humilitatis.

Cum per actus humilitatis acquiratur talis habitus generans in nobis, ut loquitur S. Climacus gr. 25. multitudinem ineffabilis luminis, quo agnoscimus uilitatem & indignitatem nostram, & quamuis possideremus perfectissimè omnes virtutes, quam longè adhuc à Deo distemus ad corroborationem & incrementum huius habitus, non potero ego, meliores modos & actus excogitare, nisi, quos P. Iulius Mancinellus lib. 1. suorum piorum affectuum & luminum, diuinitus ei collatorum pag. 54. 55. 56. sua manu scripsit, & composuit, mihi que donauit, quibus hunc titulum praefixit.

De humiliatione sui ipsius infra omnes creaturas.

Si rectè intelligeres tuam insipientiam, peruersitatem, iniquitatem, ineptiam, insensibilitatem, terrores, & timorositatem, vique iudicares te indignissimum inter creaturas Dei, & in hac vita tolerat.

Primo, insipientior es omni creatura, felicitatis mentis

mentis & lapidibus, ceterisque insensibilibus, quomodo illa non cognoscens se, neque Deum, sunt tamen sua sorte contenta. & tu in nobiliori gradu constitutus non es contentus? Secundo, quomodo ille operatur secundum finem à naturâ sibi præscriptum, tu verò sapius operaris secundum tibi prohibitum & vitiosum finem. Tertio, quomodo illa obediunt, laudant, & glorificant Deum per occasionem, quam hominibus dant hoc faciendi, & secundum capacitatem naturæ absque vllâ tergiversatione vel cessatione, tu verò in multis resistis Deo & illum inhonoras.

Secundo, Peruersor Gentilibus, quomodo illi non intelligunt res Fidei, & id, quod lumine naturali percipiunt sæpe melius quam tu, obseruant. Secundo, peruersor es infidelibus Saracenis atque Mahumetanis, quomodo illi non intelligunt Mystera nostre Fidei, & in obseruatione sua secta diligentiores sunt, quam tu in verâ religione. Tertio, peruersor hereticus in hoc, quia illi non intelligentes veritatem doctrine Catholice, in suâ falsa religione seruentiores sunt, quam tu in verâ religione.

Tertio, Iniquior es publicis peccatoribus, qui suas sequuntur concupiscentias, quia non intelligunt peccati grauitatem & mundi vanitatem, verumtamen in humana ciuilitate & moralitate, & etiam in bonis secularibus publicis, vel domesticis, sunt te vitiores & meliores. Secundo, iniquior peccatoribus multo, quia non habent illam cognitionem & particularia auxilia, quæ tu habes, & interdum magis profunt, in querendo Dei gloriam & aliorum salutem. Tertio, iniquior es omnibus hominibus, quanquam de nullo, præsertim fidelium, in præsentem tibi constat esse in aliquo peccato, potest enim penituisse. Item de nullo tibi constat in præterito perpetrasse tam multa & adeo grauiora peccata, sicut certum tibi de te est. Item de nullo tibi constat accepisse tot bona & auxilia à Deo corporalia & spiritualia, & ita se ingratis gessisse contra illum.

Quarto, Ineptior es omnibus hominibus, quantum in omnibus prærogatiuis virtutibus, talentis siue habitatibus, & denique bonis corporalibus & spiritualibus: vides innumerabiles homines in præterito & in præsentem te longissimè antecellere & superare. Secundo, ineptior te ipso: quia in nullo opere naturali vel humano ita ineptus vel negligens fuisti sicut in operibus Diuini honoris & salutis spiritualis. Tertio, ineptior Demonibus & omnibus improbis hominibus, quoniam illi ad mala sibi & aliis paranda, aptiores, seruentiores & diligentiores sunt, quam tu ad bonum & salutem propriam & aliorum promouendam.

Quinto, Insensibilior lapidibus, quoniam adhuc nõ percipis spirituales sensus in oratione, & actus Fidei, Spei, Charitatis, & aliarum virtutum, quas in animâ habes infusas, erga Deum, & præsertim Fidei, tanquam granum sinapis, quâ posses montes transferre, & Charitatis erga Deum ex toto corde, atque viribus animi & corporis. Secundo, insensibilis, quia non percipis Dei præstantiam, & eius vim in te & in aliis, & attributa seu perfectiones Bonitatis, Sapientie, Potentie, Prouidentie & Iustitie, in omnes creaturas diffusas. Tertio, insensibilis, quia adhuc non sentis perfectionem, vel sat-

tem iustorum & electorum statum, neque Dei adoptionem, neque Diuini Spiritus inhabitationem, neque beatitudinis initia, scilicet Diuine puritatis, lucis, seruitutis, & amoris, suauitatis & pacis, gaudij & delectationis quasi ex Diuino fonte diffusiones.

Sexto, Terrenus, quia adhuc admixtus es terræ, & scorie peccatorum, non solum communium, & quasi necessariorum in præsentem statu, sed propria malitia infirmitatis & ignorantia. Secundo, terrenus, quia adhuc adheres affectu, multo rebus temporalibus atque terrenis. Tertio, terrenus, quia adhuc conuersatio tua non potest dici celestis, neque te commisisisti totum Spiritui sancto.

Septimo, Timorosus, quia adhuc non es dispositus ad moriendum. Secundo, timidus, quia non es aptus ad standum intrepidè ante Diuinum Tribunal supremi Iudicij. Tertio, timorosus, quia adhuc perfectam illam charitatem non habes, quæ pellit timorem, times etiam præteritas & presentes culpas & futuras, in quas adhuc incurere potes. Times penalitates innumeratas pro præsentem & futurâ vitâ. Times etiam, vitium amore vel odio Dei dignis habearis.

Quomodo homo dici valeat maximus peccator omnium.

I. Omnibus peccatoribus maximus peccator atque indignior ego dici possum, quia de nullo mihi constat, tam multa & adeo grauiora peccata commisisse, vel non penituisse, vel non satisfacisse, vel non plura bona opera fecisse, vel non Deum magis dilexisse.

II. Damnatissimus, qui sum in inferno, sum peior in hoc, quia inter eos multos existimo esse, qui non ita bene Deum, veritatem & peccati scditatem cognouerunt sicut ego, vel à Deo tot dona & auxilia specialia non habuerunt, vel tam multa & adeo grauiora peccata non commiserunt.

III. Demoniussimus, quia illis toties non peperit Deus, neque ipsi se Deo emendare promiserunt, aut fuit hoc concessum, nec Deo inseruire tot nominibus, sicut ego, sunt professi, neque in multa peccata inciderunt, ex iis quæ ego perpetravi.

Ad idem

I. Conser peccata tua cum peccatis Angelorum malorum, quomodo sunt expulsi à calo Empyreo.

II. Cum peccato primorum parentum, quomodo expulsi à Paradiso terrestri.

III. Cum peccato Epulonum, quando sunt expulsi ab hoc mundo in infernum.

IV. Cum peccatis eorum qui in die Iudicij condemnabuntur à Christo in infernum, scilicet propter immisericordiam in alios. Hæc omnia B. P. Mancinellus.

Illustrari potest hæc materia, præclaro quodam sensu P. Balthazaris Aluarez, quem ex eius illustrationum libello transcripsit in eius vitam P. Ludouicus de Ponte c. 39 §. 1. pag. 456. & 457. Cum, inquit, peterem à Deo Domino Nostro, vt cogitationes,

raciones, verba & opera mea pure ad suum Diuinum obsequium dirigeret: euigilanti mihi, & semidormienti quodam mane oblatum est quasi in momento, quod nunquam ego cogitare potuissem, & multo minus petere: nam nulla mea dispositione precedente, insignem quandam internum habui sensum, quod vita nostra spiritalis sit, tanquam pretiosissima tela aurea: & quemadmodum in ea non est exigua deformitas, quod filum aliquod rude crassumq; inseratur, nec paruum detrimentum, quod in excellenti & in pretioso panno, rudis & inepta aliqua raritas appareat: ita non exiguum damnium censendum est, mixtura proprietatum cogitationum, verborum, & operum, qua nos assumimus: ita, qua nobis Deus inspirat, quale est, quod vni cogitationi, quam Diuina Maiestas cordi nostro suggerit, nos admoveamus ex capite nostro duodecim, qua illam obfurent; & vni verbo, quod nobis inspirat, viginti quatuor inania, qua nos loquimur, adiungimus, effundendo nos ipsos sine causa & ratione: & vni operi, quod nobis imponit, quatuor, aut sex ex nobis ipsis addamus. Tela enim hac, vt pretiosa sit, texenda est Diuina cogitationibus, verbis, & operibus: quare ita, qua ipse inspirat, bonum aliud frustum, cum eius auxilio addere nos decet, vt tela crescat; ac ex huiusmodi mixturis rudibus ac crassis, non leue accipit detrimentum: nam in his externis & materialibus, sensum habemus apertum & acutum, qui in spiritalibus clausus est, & obtusus. Deducamus hoc ex rebus his externis: Certe non leuiter displicet, nostrumq; palatum offendit, quod post singulos bolos, ex fructibus alicuius patinae, aliquid inueniamus corruptum, & in botro, post singula bona grana, putridum aliud occurrat: quod si ita eueniret in omnibus, qua in mensa nobis apponuntur, surgeremus ex ea iudicantes non satis nobis fuisse prospectum. Similiter quod in vno lactucarum lecto, non nisi sex inuenirentur bona, & in pyro fructibus referat, duodecim tantum pyra essent apta, & in lateritio muro duodecim inueniri laterum ordines non agglutinatos, & in aliqua imagine, quam vel vnus defectus deformaret, nihil inueniri preter vnum aliquid, in eius facie bene depictum, & in charita valde alba & nitida post singulas voces, esse lituras & maculas. Hec non sunt exigua detrimenta, nec reddunt res parum viles. Tale igitur est anima malum, a qua Deus integram exigit puritatem, quod malum ex mixtura oritur cogitationum, verborum, & operum, qua progenies sunt propria voluntatis cum deberent esse Diuina. Non est malum hoc formidanti oblatum, sed verbum ab ore Dei prolatum; quod nobis obicit, quod vniuersa iustitia nostra sunt quasi pannus menstruatus, & abscondit faciem suam a nobis. Nec hoc est maximum malum, sed secundum accidit, quod talis vita modusq; agendi nosler, non humiliter nos, cum tamen similis agendi modus Patres nostros humiliauerit, vt ait Dauid, nec facit nos interius erubescere in conspectu ipsius Domini. Artifices illi, quos nominamus Murarium, pictorem, & scribam, valde erubescerent, coram quibuscumque etiam vulgaribus hominibus, ipsorum defectus aduertentibus, & nos non erubescimus, coram tanto Domino. Ille non est nobiscum contentus, & nos sumus etiam latius & pacati. Ea

Ea est nobis frons mulieris meretricis, nolimus erubescere. His terrium accedit malum, quod tot mala, & mixtura adeo vilis non sufficiat ad nos humiliandos, cum tamen vel modicum bonum, quod facimus abunde sufficiat, vt manere extollamur, & vel illud modicum, si non omnino pereat, saltem sit etiam offuscatum. Vel vnum granulum auri, quod videmus in luto, particula alicuius gemmae sive recta flos aliquis multis spinis stipatus, pulchra sunt bona, sed fatidus & rebus abiectis admixta; quid turpius, aut quid magis contemnat cor nostrum: Sensum hunc miseria nostra Deus illi est largitus, quo ille se valde humiliabat, & in suis oculis erubescerat. Et in eundem finem magnum alium dedit illi sensum recogitanti de suis defectibus sub hac similitudine: Quando tandem scies mundum scribere, & sine litteris, quando equaliter lineas duces ac rectas: quando bene characteres efformabis, celeriq; manu scriberet quasi dictum sibi existimaret: Adhuc es infans & tyro in virtute: nec didicisti rem aliquam facere perfecte.

Proderunt quoque ad nos humiliandos illa que Thomas de Kempis li. 4. c. 7. n. 2. commemorat tanquam a Christo Domino dicta: Ingenisse & dole, quod adhuc ita carnalis sis & mundanus: tam immortificatus a passionibus: tam plenus concupiscentiarum motibus: tam incivildoditus in sensibus exterioribus: tam sepe multis vanis phantasias implicatus: tam multum inclinatus ad exteriora: tam negligens ad interiora: tam leuis ad risum & dissolutionem: tam durus ad fletum & compunctionem: tam promptus ad laxiora, & carnis commoda: tam segnis ad rigorem & feruorem: tam curiosus ad noua audienda & pulchra intuentia: tam remissus ad humilia & abiecta amplectenda: tam cupidus ad multa habenda: tam parcus ad dandum: tam tenax ad retinendum: tam inconsideratus in loquendo: tam incontinentes in tacendo: tam incompositus in moribus: tam importunus in actibus, tam effusus super cibum: tam surdus ad Dei verbum: tam velox ad quietem: tam tardus ad laborem: tam vigilans ad fabulas: tam somnolentus ad vigilias sacras: tam festinus ad finem: tam vagus ad attendendum: tam negligens in horis persoluendis: tam tepidus in celebrando: tam aridus in communicando: tam cito distractus: tam raro plene tibi collectus: tam subito commotus ad iram: tam facilis ad alterius displicentiam: tam pronus ad iudicandum: tam rigidus ad arguendum: tam laus ad prospera: tam debilis in aduersis: tam sepe multa bona proponens & modicum ad effectum perducens.

Ad hoc quoque valet monitum S. Ioannis Climaci gr. 26. col. 3. Noli magnum sapere, & bono, neque eis diuitiis extolli, quas sine labore acquisuisti. Prescius enim Dominus largitor munerum, summi detrimenti atque imbecillitatis tue atque perditionis, vel aliquantisper te suis, gratis, absque vilo tuo merito, muneribus seruare decreuit. Pulchrum est & illud S. Bernardi serm. 13. Cant. Quis credat parietis se dicat parcurire radium, quem suscipit per fenestram. Aut si glorientur nubes, quod imbres genuerint, quis non irideat? Mibi aliquando constat nec de canalibus oriri riuos aquarum, nec de labiis vel dentibus verba

prudencia, est sensus, vltra corporeum non attingat. Nec
lano calami, laudabile est pictura, sive scriptura, nec
gloria lingua aut laborum sermo bonus. Tempus est, vbi
& propheta loquatur. Numquid gloriabitur, inquit,
securus contra eum, a quo trahitur? Quomodo si virga ele-
uetur contra eleuantem se, & exaltetur baculus qui per-
tinet lignum est, sic contra Dominum omnis qui gloria-
tar, si non in Domino glorietur.

Hoc quoque suadet dictum S. Bernardi scri-
pti Cant. in tempore & corpore isto, nulla nostra vir-
tus ita ad purum defacata erit, & nulla ita suauis &
inera, vt sponda habitus sit ad potandum. Sed qui vult
dimitte homines saluos fieri, dissimulat inuita; & quod
non potest potandi interim facilitate, curat de
ea vel quippiam elibere sapientum, quasi arte quoddam
& quodam labore mandandi. Ecce 3. in die. Bech.
Quid modo necesse est, singulas anime miserie nume-
rare, quam sit oherata peccatis, obsusa aenebris, irruentia
illecebris, priuans concupiscentiis, obnoxia passionibus,
impleta illusionibus, prona semper ad malum, in vitium
omne procliuis, postremo totius confusionis & ignomi-
nie impleta? Nimirum si ipsa quoque iustitia nostra
Ela. 6. omnes ad lumen veritatis inspecta, velut pan-
ne mensurata inueniantur, iniustitia deinceps quales
reputabuntur? & lumen quod in nobis est, tenebra sunt,
ipsa tenebra, quante erunt. Facile est, Matth. 6. cuique
nostrum, si sua melius vniuersa & sine dissimulatione
vestiget, & iudicet sine acceptione personæ, aresari
per omnia Apostolica veritate, & libere proclamare.
Gal. 6. Qui se parat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se
seducit.

Vide, si libet, B. Laurentium Iustinianum, va-
rias considerationes proponentem ad assequen-
dam humilitatem de humil. c. 4. & de instit. &
regimin. Prelat. cap. 3. col. 4. & de obedientia
cap. 13. col. 4. & c. 13. col. 2. Ad dam ego hinc alias
considerationes ex quodam libello, in quo ha-
beo cuidam seruo Dei, multa lumina diuinitus
data, ad discretionem spirituum, & praxim vir-
tutum, ac extirpationem peccatorum & defe-
ctuum, spectantia. In eo libro hæc dantur mo-
nita, ad praxim humilitatis.

Primum est tale: Ad confirmandum magis vilem
de te conceptum in hac donorum Dei quibus ornatus es
multitudine, hoc etiam proderit, si cogites, Deum, ita
procedere tecum, quemadmodum medicus cum egroto
procedere solet, cui maiora & plura prescribere solet
remedia quam alius, pretiosiores ac deliciasiores cibos
&c. que tamen non tantum non ostendunt illum cere-
ris, qui rebus huiusmodi carent meliorem esse sed potius
deteriorem: ita multitudinem donorum Diuinarum
tuae necessitati & indigentia, non sanctitati attribue,
quasi Deus videns tuam maiorem fragilitatem, quam
aliorum, pluribus te donis veluti sulcis voluit, ne a ser-
uitio eius excideres, in grauissima peccata rueres.
Omnia enim Dei dona sunt veluti preseruatua medi-
cina, aut etiam sanatiua, & hominem magis confir-
mant in seruitio Dei. Sicut ergo, qui ab alius adiutus,
& in manibus aliorum gestatus, nunquam rueret, non

debet se alius preferre, qui per se incidentes, sine tor-
amniculo, ruere, & turbarent interitum: ita si tu in te
videri multa Dei dona, quæ in alius, aut non sunt, aut
non vides, illis preferre non debes, sicut filius prodigii
alteri seniori se non anteposuit, ob vitulum pro se, non
pro altero matrum.

Proderit etiam recordari dicti illius Salvatoris: Di-
cite, Serui inuites sumus, Christus enim, qui indicat, vi-
res sunt, discipulis suis etiam sanctissimè viuentibus
(qui vt docet S. Thom. B. Virgine excepta, &
forte S. Ioanne Baptista, omnes alios sanctitate
superarunt) hoc sentire & dicere præcepit, inuites
sumus, id est, nihil valeamus. Vnde quilibet iustus et
iam donis Dei circumlatus, hoc ipsum saluam veritate, de
se fateri potest, quia summa Veritas, ita nos de nobis
sentire præcepit.

Secundum Monitum eiusdem est hoc. Primum,
quod ad humilitatem attinet, quæ fundamentum est
omnium virtutum moralium & iustos, noua exercita-
tio in illa hæc sit: Vt te peiorem reputes ipsi peccatori-
bus actualiter peccantibus, hoc modo concipiendo in il-
li aliquos actus, saltem moraliter bonos, sine quibus
nullus peccator, etiam pessimus, inuenitur. Nam si Ca-
tholicus sit, saltem aliquem actum Fidei elicit ex
Deum, qui habet rationem meriti de congruo, quam illi
ille est in peccato mortali. Si enim Catholicus, habet al-
quem actum bonum moralem circa obiectum bonum
bonitate naturali, circa quæ bonitates vt tales sunt in
se, non consideratis adiacentibus, quæ mala sunt: (scilicet
persona cum peccato coniunctum sumpta) &c. Per-
satur actus simplicis complacentia Diuine, qui se ex-
tendit ad amanda suo modo omnia bona ad extra, sicut
intellectus ad cognoscendum omnia vera, dispari licet
ratione: quia hic actus necessarius est, ille, non circa om-
nia obiecta necessarius. Ex altera parte, concipiendo te
vt peccatorem, multis peccatis in oculis Dei sedarum
(quomodo non es obiectum Diuine complacentia vt
peccator es) potes te illo peiorem existimare, quia me-
lior est bonitas illorum actuum, saltem habitualiter
remanens in peccatoribus eo modo quo remanet macu-
la peccati, post actum peccati. Ideo hoc modo te peiorem
reputabis peccatoribus actu peccantibus, in quibus ha-
bitualiter remanet actus aliquis bonus, saltem bonitas
naturalis & moralis. Deinde si quis esset (quod videtur
incredibile) qui nullum haberet in se, nec habuisset vn-
quam actum moraliter bonum post vsum rationis, cir-
ca hunc, hanc rationem moralem considerare potes,
quod scilicet sit is, pro quo Christus Dominus sangui-
nem suum sanctissimum sparsit, & eum illi applicare
paratus est. Hoc enim magni quiddam est, & qua-
dam ratio moralis in homine digna magna estimatio-
ne, dicit enim aptitudinem ad dona gratia & gloria.
Conferendo autem hoc cum peccatis tuis, ea inuenies
esse in se facta & abominanda & indigna vlla estimatio-
ne, ac proinde ob ea te quous peiorem reputabis et-
iam actualiter peccante, quia pro illo qui actualiter
peccat, etiam Christus mortuus est: & quantum est in
se, paratus est applicare merita mortis sue, quibus ta-
men indignus est ob peccati actuale impedimen-
tum.

Tertium Monitum est huiusmodi. Ad honorandum quemvis & magnificandum, quamvis grauissimum deditum peccatis, hac inter alias cogitatio inducere poterit. Si consideres, in Aula Regie alicuius acerriuum aduersarium Regis reperiri, qui tamen fiat ab ipso Rege, ut is paratus sit ad recipiendum in intimam gratiam suam, illum aduersarium, omnesque eius phantasias tradendos, eaque ipsam studiosissime quarat, sine dubio ceteri aulici, magnam de tali aduersario opinionem haberent, & quodam modo maiorem. Et saltem cum maiori admiratione, quam de alio Regis amico. Quid enim mirum est, à Rege suos amari, & ad se intramitti amicos? Certe mirum esset, ob eo aduersarium sibi nihil officere, & ualentium amicitiam quari. Ita cum Deum paratus sit, ad recipiendum in gratiam suam, etiam maximos peccatores, ad eam, modis tam variis eosdem inducat, quamuis nihil commodi vel incommodi recipere possit, certe magni estimandi sunt, & non contempnendi, quos Deus tantopere amat, & honorat, & pro quibus sanguinem suum effundi uoluit, etiam antequam illi nascerentur, ut suo tempore eius meritis adiuuari possent.

Quartum Monitum: Inter alia, quae ad excitandum in te & alius, confusionis & humilitatis ac feruoris effectum, magnam vim habere possunt, sunt considerationes earum actionum, in quibus alij homines occupantur, causa propria vel aliena uilitati, & aliquam saltem genericam similitudinem habent, cum iis actionibus, quas in obsequio Dei & nostrae curandae salutis exercemus. Considera te non amare tantopere Dominum tuum, id est, cum tanto desiderio, gustu, tam saepe, tam diu, cum tam frequentis cogitatione de hoc amore, cum tanta dolore ob intermissum amorem, quanto opere ab uno homine amatur alter, u. g. filius aut frater, aut coniunx, aut quod indignius est, una meretrix, cuius amor non tantum licitus non est, nec facilis, sicut est licitus & facilis amor Dei, ubique enim, & semper, & sine timore ullius mali, vel periculi, amare posses Deum, sed illicitum omnino & execrabilis.

Secundo. Non tantum, nec tam libenter pateris incommoda Religionis Missionum, quanta & quam libenter patiuntur mercatores, in itinere, milites in bello, suscepto incommodissimo anni tempore.

Tertio. Non ita te preparas ad colloquendum cum Deo in oratione, quemadmodum te preparas ad colloquendum cum aliquo Principe, vel cum populo in Conuisione, vel cum aliis in publica disputatione. Praesertim cum sit facilis bene colloqui cum Principe, quam cum Deo: ille enim actus uiribus natura elici potest; non ita hic, si fiat ut oportet.

Quarto. Non ita laboras, nec tot media queris ad placandum Iudicem Deum, pro admisis tot peccatis, morte aeterna dignis, de quibus est iudicandus tempore suo, quemadmodum laborant in carceribus, scientes se grauer deliquisse & ad iudicium educendos.

Quinto. Non tam seruenter petis à Deo, saltem ordinari, ea quibus indiges, quam seruenter petunt pauperes in plateis ea, quibus egent.

Sexto. Non tam seruenter petis à Deo res magis necessarias ad uitam aeternam pro te & pro aliis, quam

cum petis nimis necessarias, u. g. liberationem ab aliqua tribulatione imminenti, ingressum alicuius in Societatem &c.

Septimo. Non tam tanto desiderio & gustu queris perfectionem tuam, nec tot medijs efficacibus adhibitis, cum quanto gustu homines querunt Cardinalatum, Episcopatum, Abbatias, Capitaneatus &c.

Octauid. Non tam resolute fugis offensam Dei, & aliquid, quod displicet Deo, quam resolute fugi ea, quibus homines offenduntur, etiam sine tua culpa, u. g. ne ex eis facie confuscat à manibus satentibus, ueste luto infecta, & calcis laeris.

Nono. Magis erubescis ob peccata tua leuia, si ea sciantur coram hominibus, quam erubescis coram Deo ob graua, cum tamen contrarium esse debet: magis enim erubescendum est coram eo, qui impeccabilis est, quam coram iis, qui etiam multa peccata admiserunt, & admittere possunt.

Decimo. Non seruas, si quis tibi prohibeat, ne aliquid facias, quod sanitati corporis obesse potest, egrè fers, si quis te moneat, ne us aliquam re delinquas, quod sanitati animae, vel saltem, pulebritudini aduersatur.

Undecimo. Non ita times iram, vel reprehensionem Diuinam post admissum aliquod peccatum, sicut times humanam, post admissum, aliquod leue erratum.

Duodecimo. Non ita confidis nec speras in Deo, quando aliquid ab eo petis, quemadmodum speras in Patre tuo, si aliquid peteres ab eo, quod ille tibi tam facile concedere posset, quam potest concedere Deum.

Decimotertio. Non tam seruenter impedis, ne quis peccatum mortale committat, quam seruenter eum impedires si te uulnerare uellet.

Decimoquarto. Non applicas te ita ad acquirendam perfectionem ullius uirtutis, quemadmodum te applicas in studendo, ad acquirendam illam scientiam.

Decimoquinto. Cum maiori perfectione faceris, quamlibet actionem tuam, si scires eam perfectissimè facta esse, cedendum illi tibi quod ualde desideras, uita temporalia & externa, quam facias, sciens pro ea perfectissimè facta, te acquisiturum unum gradum gratiae, & postea gloria, quamuis credas manus quid esse gratiae, vel gloriae gradum, quam quamcumque, aliam rem, cuius desiderio teneris.

Decimosexto. Non tam multam proficis quotannis in uirtute, quam in studiis, & quam soleant mercatores in lucris &c.

Quintum Monitum. Si cui Deus reuelaret, erit, cum esse omnibus sanctiorem, & talem futurum ad mortem, duo monia habet humiliandi se, plus aliis omnibus. Primo, titulo gratitudinis, quia uidet se magis obligatum & debitorem Deo ob beneficia plura, ac maior: gratitudo autem maxime humilitate debet ostendi, quia Deus sic uult Eccl. 3. 20. Quamuis magnus (id est maior) es, tanto humilia te in omnibus. Quod ipsum S. Gregorius docet hom. 9 in Euang. Lectio S. Evangelij. Fratres charissimi, solliciti considerare nos admoneat, ut nos, qui plus ceteris in hoc mundo accepisse aliquid

aliquid cernitur ab auctore mundi, grauius inde iudicatur. Cui enim augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tandem ergo esse humilior atque ad feruendum Deo promptior quisque debet ex munere, quando se obligatiorem esse conspiciat in reddenda ratione. Secundò, titulo securitatis, ut tua sanctitas sit firmior: firmitatem autem præcipue humilitas præstat, quæ vocatur à Sanctis fundamentum virtutum, quod quantum profundius est, eo est firmitus adificium. Ideò monet S. Augustinus serm. 10. de verbis Domini: Magnus esse vir à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis: & quantum quisque vult & disponit superimponere nolem adificij, quantum erit maius adificium, tantò altius solidè fundamentum. Et fabrica quidem, cum constructur, in suprema confurgit, qui autem solidè fundamentum ad ima deprimitur. Ergo & fabrica ante celsitudinem humiliatur, & fastigium post humilitationem erigitur. Hæc tibi. Plura alia ad nos alii postponendos motiua, capite sequenti §. Notandum secundò inuenies.

Praxis autem huius actus humilitatis hæc esse potest sæpè in die, præsertim matutino tempore post somnum, & alias pijs exercitationibus expeditas, vel in medio earum, iterum in meridie post Salutationem Angelicam, & vesperi antequàm eas cubitum hos Actus elicies:

Sanctissime & dilectissime Domine Deus & Pater meus, in vnione meritorum D.N. Iesu Christi, peto à te, ut per gratiam, & merita, quæ apud te habent incolæ huius Ciuitatis, & Prouincie, ac Regni, & totius mundi (quibus in spiritu me sustinere, tanquam pavimentum eorum, cupiens ab illis calcari & deprimi) miserere, & benedicas mihi omnimodâ tuâ benedictione celestium & in secula. Amen.

Item excita in te aliquoties in die desiderium, ut contemneris ab alijs, præsertim à Superioribus, & postonaribus alijs.

In occasionibus verò contemptus tui, & dum videbis, vel audies, alios te inferiores, & uti tuo amori proprio videbitur, minoribus talentis & meritis, quàm in te sint, præditos, promoueri ad altiora & speciosiora, te neglecto & postposito, gaudeas, & ita semper tractari cupias, & magis ac magis te negligi & vilipendi, ac alijs postponi desideres, purè propter Deum, ut hoc tui vilipendio, & contemptu quàm maximè Deum exhilares & glorifices, & quodammodò propter eius amorem annihileres etiuiliter in conspectu hominum.

CAPVT SEXTVM.

An cognitio Dei donorum repugnet humilitati? & an vitanda sit?

86. **Q**uoad cognitionem sui, quam debet necessario habere, de suâ vilitate, quam ha-

bet ex se quilibet, qui humilis vult esse, aliqua notanda sunt.

Notandum est primò: Non esse contra humilitatem cognoscere in se Dei dona, etiam maxima, etiam miraculosa, & ob quæ alij hominem pro sancto aliquem venerantur, imò pro fus omnia Dei dona, quæ Deus alicui conferret, in altissimo omnium virtutum, & summæ perfectionis gradu, qui in hac vitâ haberi posset.

Instituto dissertationem hac de re, quia ante multos annos, incidi in quendam Religiosum, valdè prudentem, spiritualem, mortificatum, & doctum, & multorum annorum præcipuis in suo Ordine muneribus, etiam regendi alios, perfectum, & in magnâ apud homines opinione existentem, & innumerorum, ut ita dicam, hominum, in rebus conscientie ac spiritualibus Magistrum & Directorem primarium, apud omnes in maximâ virtutis, prudentie, & experientie, rerumque spiritualium opinione, Hunc, inquam, tantum virum (pridem etiam mortuum) inueni in hac opinione mordicus fixum: Quod sit contra humilitatem, cognoscere in se Dei dona, præter communia multis, qualia sunt, Fides in Christum, & alia Fidei mysteria, vocatio ad sacerdotium, vel Ordinem aliquem Religiosum, & his similia. Contraria tamen sententia certissima est, & sine temeritate magnâ negari non potest, & sic probatur à me

Primò ex Scripturâ, ex illis Apostoli verbis 1. Cor. 2. v. 12. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. At, qui scit Dei dona in se, cognoscit ea; ergo debemus ea, saltem possumus, agnoscere, hortante Apostolo.

Secundò, idem probatur exemplo Christi Domini, quia is, & scientiâ Diuinâ, & beatâ, & infusa cognoscebat Dei dona in se perfectius quàm vllus homo, ob maiorem perfectionem scientiarum variarum, quas in se habuit. Et tamen erat humillimus. Ergo non repugnat humilitati cognoscere in se Dei dona.

Tertio, idem ratione probatur: Vult Deus nos esse gratos, & gratias ei agere pro omnibus beneficijs & ob illa eum amare. Atqui nullus potest seriò gratias agere, & amare Deum, pro beneficijs quæ non cognoscit. Ergo cognoscenda sunt. Et quia vna virtus est connexa alteri, & sine alijs non potest esse perfecta, uti est communis doctrina SS. Patrum & S. Thomæ 1. 2. q. 65. a. 1. ideò cognitæ virtutes, nobis à Deo datæ, excitant nos ad gratias agendas Deo, pro illis, & nihilominus occasione virtutum, in nobis à Deo nobis dararum, & nostrâ indignitate, humiliamus nos Deo, tanquam indigni illis virtutibus. Ad quod propositum conducit præclara sententia S. Theodori Studitæ dicentis serm. 83. *Tantum in nos clementis Dei beneficium est.*

*tantag, liberalitas, vt periculum fit, ne bonorum igno-
ratione iniuriam beneficio faciamus.*

Quarto probatur exemplis Sanctorum, qui dona Dei etiam miraculosa, agnoscebant in se (hac enim maxime possunt esse occasio cogitationum & affectuum contrariorum humilitati) & agnoscebant ea sine peccato & imperfectio-
ne. Imo quandoque eorum agnitio & commem-
oratio, facta coram Deo, placuit Deo, & sic ea commemorantibus profuit.

Porro, vt omittam alia huius rei exempla in sacris litteris expressa, quae commemorabo infra c. 10. in quo demonstrabo non tantum in se cognoscere, sed etiam aliis manifestare eximia Dei dona, non esse contra humilitatem, hoc loco pauca talia exempla adferam de sola cogitatione Dei donorum.

In primis celebre est illud Ezechiae Regis sanctissimi, qui cum cognosceret bonum animae suae statum, magnis virtutibus plenum, non dubitauit hoc ipsam coram Deo commemorare, & eius commemoratione flectere cor Diuinum ad concedendam sibi, qua indigebat, sanitatem: *Obsecro Domine, memento, quae, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim.*

Quae verba ad eruditionem nostri non in vno tantum loco Spiritus sanctus in Scriptura extare voluit, sed in duobus lib. 2. Paralip. 32. 49. & Isai. 38. 3.

Placuisse autem Deo hanc Ezechiae orationem, cognitione donorum ei concessorum imbutam, patet ex tribus: Primo, quia statim finita hac oratione, a Deo exauditus est, & sanitatem optatam recepit. Secundo, quia in signum exauditionis miraculosum solis vel solaris radij regressum aspexit, vti in iisdem Scripturae locis narratur. Tertio, quia a Spiritu sancto mirifice eius vita commendata est, 4. Regum. 18. 3. inter alia: quod adhaerit Domino, & non recesserit a vestigijs eius, feceritque mandata eius, quae praeceperat Dominus Moysi. Vnde erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quae procedebat, sapienter se agebat. Quibus laudibus accesserunt eiusdem laudes admirabiles 2. Paralip. 31. vers. 20. 21.

Simili modo ferè omnes alij Sancti, quorum Vitae legimus, omnia illa Dei dona, quae vel Superioribus aut Confessariis, vel familiaribus suis patefecerunt, & quae non nisi ab ipsis solis sciri & narrari poterant, quippe interna & occulta, & nullo externo signo patefacta, necessario prius in se cognouerant, & tamen humillimi fuerunt. Commemorabo aliqua utique huiusmodi exempla.

S. Ioannes, Abbas laudatus à S. Hieronymo, & S. Augustino, & alijs, & in Martyrologio Romano 27. Mart. positus, ibique *magne Sanctitatis vi & prophetico Spiritu plenus* appellatus, agnoscebat in se hoc donum, quod apud illum, in-

quit Rufinus ei familiaris, ita habebatur, vt magis hoc illorum qui percontabantur, quam suis meritis adscriberet. Dicebat enim non pro se hoc, sed pro illis qui audiunt à Domino pronuntari. Eadem tacitate, vxori cuiusdam Tribuni militum se videre cupienti, potestatem non fecit, et si valde à Tribuno rogatus, tamen tam fidem quam importunitatem eius aspiciens, Vade, inquit, videbit me conuex tua hac nocte, non tamen venit hic, sed in domo sua atque in lecto suo manebit. Et ita contigit, & scribitur quoque à S. Augustino lib. de cura pro mortuis cap. 16.

Hoc mirabilis est quod de humillimo S. Antonio scribitur in vitis Patrum L. 5. libel. 17. nu. 3. Rosveydus p. 632. 3. Abbas Ammon de loco Nitrius, venit ad Abbatem Antonium, & dixit ei: Vade, quia maiorem laborem, quam tu sustines, quomodo nomen tuum magnificum est in hominibus super me: Et dixit ei B. Antonius: Quoniam & ego diligo Deum plus quam tu.

S. Romanus Abbas, teste S. Gregorio Turonensi in Vitis PP. c. 1. fin. Cum Lupicino Abbati fratri suo germano dixisset: Dic mihi, in quali monasterio vis tibi parari sepulchrum, vt simul quiescamus: qui ait: Non potest fieri vt ego in Monasterio sepulchrum habeam, à quo mulierum accessus arceatur. Nosti enim, quid mihi indigno, & non merenti, Dominus Deus meus gratiam tribuit curationum, multaq; per impositionem manus meae ac virtutem crucis Domini aduersis languoribus sint crepti. Erit autem concursus ad tumulum meum si ab hac luce migrauero. Idcirco, eminus à Monasterio in monte paruo sepultus est, super cuius deinceps sepulchrum magnum templum adificatum est. In quod ingens frequentia populi diebus singulis accurrit. Multae enim virtutes ibi in Dei nomine ostenduntur. Nam & caeci lumen, & surdi auditum, & paralytici gressum plerumq; recipiunt. Ita hic S. Romanus, non tantum viuens gratiam curationum in se agnouit, sed etiam eam post mortem suam habiturum corpus praedixit. Quod alios quoque Sanctos de suis post mortem miraculis futuris, praedixisse historiae Ecclesiasticae testantur.

S. Gutlacus Confessor: Surius 11. April. Cum ad eius iussum hirundines & cetera aues eremi, pisces etiam stagni alacriter ad eum accederent, & ferae ac siluestres animantes mansuescerent, & vir quidam ab illo sciscitaretur, vnde esset tanta illarum animi confidentia & intrepida apud ipsum habitatio, respondit: Qui toto corde fugie consortia hominum, ei non solum ferae & volucres, sed cetera quoque omnia solatio sum; atque insuper nunquam ei blanda deerit consolatio Angelorum. Agnouit ergo se ex toto corde fugisse consortia hominum, & ita promeruisse apud Deum auium & ferarum ad se accessum.

S. Catharina Senensis moriens, inter alia monita, quae suis filiis & filiabus spiritalibus reliquit, fuit de charitate & concordia, quam si seruarent, promissit se illis impetraturam tantam abun-

abundantiam Spiritus & gratiæ, quantam ipsa largè receperat, bonitate Sponsi sui, vt scribit B. Raymundus & Catharinus in eius vitâ l. 3. c. 23. De S. Bernardo in eius vitâ sic scribitur: *Cum viri sancti signa magis magisq; crebrescerent & multiplicarentur in dies, non praterendum, quidnam ipse inter hæc animi gereret, qui à Christo humilitatem cordis & mansuetudinem didicisset. Disputans enim secum in cogitationibus suis, & ex ipsa demum locutus abundantia cordis sui, domesticis sibi, religiosis quibusdam Fratribus aiebat: Plurimum miror, quidnam sibi hæc miracula velint, aut quid visum sit Deo talia astitare per talem. Nil mihi videor in sacris paginis super hoc genere legisse signorū. Si quidem facta sunt aliquando signa per sanctos homines & perfectos, facta sunt & per fctos; ego mihi nec perfectionis conficius sum, nec fctioris. Scio enim Sanctorum mihi non suppetere merita, quæ miraculis illustrentur, confido autem nec ad eorum sortem me pertinere, qui virtutes multas in nomine Domini operantur & à Domino ignorantur. Hæc & huiusmodi crebrius secretinuscule cum viris spiritualibus conferebat. Nouissimè vero opportunum sibi met visus exitum reperisse; Scio, inquit, huiusmodi signa, non ad sanctitatem vnus, sed ad multorum spectare salutem, & Deum in homine, per quem talia operetur, non tam perfectionem considerare, quàm opinionem, vt in eo commendet hominibus, quæ illi creditur inesse, virtutem. Neque enim pro eis fiunt hæc, per quos fiunt, sed pro eis magis, qui vident illa vel sciunt. Nec eo sine per eos ista Dominus operatur, vt ipsos probeet ceteris sanctiores, sed vt ceteros magis amatores & amulatores faciat sanctitatis.*

Leo decimus in Bullâ Canonizat. S. Francisci de Paula, refert, cum quidam Cubicularius Põtificis, exploraturus virtutem Francisci, eum inuiferet, Franciscum ardentes prunas, absque læsione, manibus arripuisse & dixisse: *Qui perfectò corde Domino seruiunt, omnia illis creata obtemperant. Agnoui ergo fe perfectò corde Domino seruire, quia etiam ignis, eum non lædendo, ei seruiuit. Similia ex simili occasione dixit noster P. Ioseph. Anchieta pag. 179. vitæ seu lib. 2. §. vlt.*

S. P. Ignatius præsentem diem cum hesterno confers, & cum profectu profectum, longius se quotidie progressum, & altioribus inflammatum studiis in dies reperiebat; teste Ribadencir. in eius Vitâ l. 3. c. 1.

Idem Iacobo Layni aliquoties dixit in Diuinis rebus habere se passiuè magis quàm actiuè, qui supremus gradus ab his traditur ac perfectissimus, qui de contemplandi ratione scripserunt. ibid.

Idem dicebat persuaderi sibi non posse, hæc duo simul coniuncta, in vilo hominum tam valde reperiri, quàm in se, vt in Deum videlicet esset quis ingratus, & à Deo tam multa tamq; magna quotidie beneficia acciperet.

Idem per multos annos, antequam è vitâ decederet, nullam inanis gloriæ cogitationem habuit, nullumque vitium dicebat minus extimescere, quàm vanitatis & gloriæ inanis. c. 3. ibid.

Idem aded magnam de Sanctis opinionem habuit, vt ea quæ de ipsis scripta leguntur, minor illorum virtute diceret, & addebat se donâ cum nullo Sanctorum sibi diuinitus data commutatutum, si ipsi nihil plus habuissent, quàm id, quod de illis scribitur, & in eorum vitis habetur. Hoc legi in vitâ B. Patris manu scriptâ quæ asseruatur in Archiuio Romano.

S. Teresa, vt scribit in eius vitâ noster P. Ribera libr. 4. c. 14. dicebat ad confidentiam magnam, quam erga Deum habebat, se valde adiutam, cognitione magnorum donorum Dei sibi factorum; quæ nisi cognouisset, non suscepisset magna opera pro Dei gloriâ. Deinde hæc subdit, dicere eam solitam: *falsam esse humilitatem, non agnoscere in se Dei dona. Et impossibile esse habere animum ad res arduas pro Deo patrandas, si non cognoscantur fauores Dei, quibus nos prosequitur, quibus nobis dat fortitudinem, perditam peccatis nostris. Quod etiam ipsamet scribit in vitâ suâ capite 10. Verum dixit S. Teresa: quia, vt ait S. Ioan. Climacus gr. 30. Spem parit Diuinorum munerum experimentum. Nam qui hæc expertus non est, non sine hesitatione prestat.*

Magni autem ponderis esse debet huius Sanctæ iudicium, quia eius spiritus, tanquam securus & communis, fuit approbatus à præcipuis Patribus Societatis & aliorum Ordinum, à P. Araoz, P. Borgia aliisque; quos P. Ribera commemorat in eius vitâ libr. 1. cap. 9. to. & libr. 4. cap. 7. & Frater Ioannes à Iesu Maria libr. 4. cap. 5.

Quæ de re differens B. Franciscus de Sales Episcopus Geneuenfis, magnus nostræ Societatis amicus, & patronus, eximius Dei donis illustris, & miraculotum gloriâ, in vitâ & post mortem clarus, in Introductione ad veram deuotionem 3. parte c. 5. sic ait. *Multi nolunt, & non audent considerare gratias particulares, sibi factas à Deo, ob metum vana gloriæ, & complacentiæ, quæ in re verè decipiuntur. Cum enim, vt ait Magnus Doctar Angelicus, verus modus attendendi ad amorem Dei, sit consideratio eius beneficiorum, quantò magis ea cognoscemus, tantò magis eum amabimus: & cum beneficia particularia moueant magis quàm communia, ista magis attendè sunt consideranda. Certè nulla res nos potest tantum humiliare, ante misericordiam Dei, quàm multitudo eius beneficiorum. Non oportet timere, vt cognitio eius, quod posuit in nobis, nos inflat, dummodò attendamus quicquid boni in nobis est, non esse à nobis. Nunquid multi desinunt esse bestie, turpes & fatide, quia pretiosas res portant & odoriferas à Principe impostas? &c.*

Sic B. Frater noster Alphonsus Rodriguez, vt habetur in processu informatiõis pro eius Canonizatione fol. 173. dans rationem suæ conficietæ P. Ioanni Torres Rectori suo, sic de se ait in tertiâ personâ: *Sucesserunt isti persona res quas mundus canonizat & magnificat, & tenet pro sanctitate, quales sunt visiones, reuelationes, donum*

prophetia vel miraculorum; & ista persona non reperit iudicio suo in hoc casum sanctitatis; quia sanctitas consistit in acquirendo multos & magnos labores, ex consuetibus interioribus; ad euacuandum cor vitii & plantandum in eo virtutes, in quibus consistit sanctitas. Ita etiam gratias gratis dadas in se vir humillimus cognoscebat sine praeiudicio sanctitatis. Denique de Sanctis vniversè differens B. Laurentius Lustinianus in falesia mot. c. 5. col. 8. ait: Eorum mentes qui sanctorum gratiam consequuntur, quotiescunque agunt talia, humilitate secundantur & gaudio: Gaudio pro adepto munere, afficientiumque profectu: Humilitate autem, eam sacro erudiri eloquio tacite cogitant intra se prophetia atque facientium dona miraculorum electis ac reprobis esse posse communia. Et alibi, Omnes, inquit, qui ambulam in veritate, & Deo in cordis simplicitate famulantur, non propriam ex iis, quae laudabiliter agunt, quarunt gloriam, sed Conditoris sui, de cuius vique munere agnoscunt se irreprensibiliter viuere. Homo quippe boni instrumentum est operis, artifex autem est solus Deus.

Quintò probatur autoritate Sanctorum.

S. Augustinus l. de bono viduit. c. 16. Dona Dei, inquit, quanto magis nosti, tanto magis es de eisdem donis beata. Imò aliter non es beata, nisi quod habes, noueris à quo habes.

S. Thomas 2. 2. q. 161. a. 3. in corp. Illi, inquit, qui dona Dei participant, cognoscunt ea se habere secundum illud 1. Cor. 2. Vt sciamus quae à Deo donata sunt nobis, & idè absque praeiudicio humilitatis, possunt dona, quae ipsi acceperunt, praefere donis Dei, quae aliis apparent collata.

S. Gregorius l. 4. in 1. Reg. ad c. 18. Bona nostra, & ignorare sapienter, & scire aliquando vultus debemus Ignoranda quidem sunt, ne infirmis nobis elationem praebant, sed à perfectioribus scienda sunt, ut per deuotionem crescant.

Quintò S. Bernardus serm. 3. de Annunt. fin. inter impedimenta Diuinae gratiae, & inter effectus tepiditatis ponit: quod nimis sciamus ea, quae à Deo donata sunt nobis, in deuoti pariter & ingrati. Et serm. 1. de alit. & basit. cordis, Non magno opere, inquit, cogites, quae tibi videris habere, nisi forte interdum, ut gratias agere possis. & te noueris debitorem ei, qui dedit; seu gratia consolationis, cum id necesse fuerit, ne qualibet ex causa tristior fias. Et ser. 15. in Plal. 90. Onus beneficiorum Dei, est dulce onus, sed ei, qui sentit, ei qui experitur. Alioquin si non inuenias, si non aduertas, graue omnino, & periculosum.

His adiungi possunt; Inprimis P. Iacobus Laynez secundus nostrae Societatis Praepositus Generalis scribens Viennam Anno 1562. 18. Decemb. Non puto, inquit, Deo gratum esse, ut humilitas cognitionem Dei donorum impediatur, tunc enim non vera esset humilitas, sed pusillanimitas.

Patris quoque Balthazaris Alvarez eadem, hac de re, fuit sententia, quae S. Thomae, & S. Gregorij, quam confirmabat autoritate Pauli Apostoli 1. Cor. 2. supra à nobis citatà, quemadmodum de eferibit P. Ludouicus de Ponte

cuius vità c. 41. p. 18. 4. Huiusmodi inquit, & quoscunque alios defectus in tenentibus modum hinc orationis obseruatos non ab ipso modo, sed ab imbecillitate indistinctione, aut imperfectione ipsius orantis (qui corrigi & emendari debet prouenire, non autem propter eam modum ipsum esse damnandum. Nam similes defectus accidere solent vrentibus ratiocinatione, & interdum quidem maiores, nam & ibi facile oritur vanitas ex praclarà aliquà in ratiocinando inuentione, non tamen propterea quod vnus aut plures abutantur aliquo mentalis orationis modo, ille censendus est malus aut deferendus. Nam etiam tunc ipsae meditationes & Sacramentorum frequentia, essent omittenda, propterea quod aliqui us abutantur, aut potius propter defectus in earum vsu admissos: Ex quo fit, quòd si Superiores, aut qui tales orantes dirigunt, eum orandi modum prohiberent, illi censerentur rei, nisi tali prohibitioni parerent. & tamen nisi probationis causa, non possent Superiores tunc conscientia, & talem prohibitionem facere, cum & ipsi teneantur animas per viam Spiritus dirigere, per quam illis Deus ducit, & illi proficiunt, & multi Sancti eam tenuerunt, & tenent, ut praedictum est, quamdiu tamen Superiores id non prohibuerint, non erunt illi rei, si eo modo vrantur, aut existimant, se posse iudicium ferre de rebus spiritualibus, quae ipsa experientia melius didicerunt, quam qui talem experientiam non habent. Quemadmodum non est damnandus Irreseruitus, propterea quòd existimet, se melius posse iudicium ferre de rebus, quarum notitiam suo labore & studio comparauit, quam qui tali studio nunquam incubuit. Neque est contra humilitatem Dei, quòd quis eius dona cognoscat, ut ait Apostolus 1. Cor. 2. Nos non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quae à Deo donata sunt nobis. &c.

Hoc ipsum docuit P. Ludouicus de Ponte, magnus vitae spiritualis Magister, miris Dei rarisque donis clarissimus, 1. parte Ducis Spirituales tr. 2. c. 8. Veniamus, inquit, nunc ad alteram propriae cognitionis partem, quae versatur circa bona, quae habemus, naturalia & supernaturalia, corporalia aut spiritualia ad quam ipsemet Deus, qui ea donauit, nos impellit iuxta illud apostoli: Nos non Spiritum huius mundi accepimus, qui caecus est & fallax, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus, quae à Deo donata sunt nobis. Hac enim cognitio, quae à tali spiritu procedit, non potest non esse utilis, imò aliquo modo est necessaria: nisi enim ea cognosceremus, quomodo Largiorem illorum diligeremus? quomodo gratos nos pro eis exhiberemus? quomodo studiosè conseruaremus? quomodo eis vteremur in obsequium eius, cuius illa sunt? quomodo in afflictionibus animique deiectionibus respiraremus? & si ductiam haberemus in rebus magnis voti compotes euadendi: Et quomodo Deum agnosceremus, ex donorum experientia, quae nobis largitur. Hac & similia commoda nobis cessarent nisi cognosceremus bona spiritualia, quae habemus, cum dixerit Sapiens Eccl. 20. Thesaurus inuisus, quam adfert vilitatem? Idem in vità P. Balthazaris Alvarez c. 41. pag. 485. Non est, inquit, contra humilitatem, quòd quis eius dona agnoscat, ut ait

Apostolus

de inst. & regimin. Prael. c. 12. col. 6.

1. Cor. 2. 11. *Apostolus: Nos non spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Est ergo Dei Spiritus, agnoscere in se Dei dona.*

Fr. Ioannes à Iesu Maria Carmelita Discalceatus, vir sanctus, & magnus vitæ spiritualis Magister, ut multa præclara eius Opuscula demonstrent, in quodam tractatu de 3. statibus, dub. 15. proposito sibi tali dubio: *Nam perfectis liceat interdum se perfectos esse agnoscere, idque sine ullo humilitatis detrimento? sic respondet: Respondet, fas id esse, idque fieri cum viâ quadam extraordinariâ, scilicet per reuelationem Dei (vri in S. Paulo contigit) tum viâ non adeo extraordinariâ, quando nimirum Dominus singulari quadam luce suâ communicatâ, mirabilem illos facit sui mutationem agnoscere, simul etiam lucem & gratiam iis communicat, quâ agnoscant, se omne illud, quod habent, bonum, non à se, sed à Diuinâ gratiâ habere, & agnoscant id, magno & intimo quodam humilitatis, gratitudinis, amoris sensu, ac timore quodam filiali, quo Diuinam Bonitatem vereantur offendere. Sunt nonnulli, inquit S. Ioannes Climacus gr. 25. qui tamen an modo supersint diffinire non possum, qui ex ipsis Dei muneribus quantumlibet in eis profecerint, semetipsos humiliant, seque indignos esse huiusmodi diuitiis existimant, sicq. afficiuntur tanquam debitis suis quotidie adiciant. Quando ergo S. Ioannes Climacus ait gr. 26. col. 13. *Cura sit nobis perpetua atque indefessa, ne tenuis quidem cogitatio ascendat in mentem nostram; quæ bonum nos vllum, vel minimum habere suggerat: intelligendus est, de bonis per naturam acquisitis, quæ non est sufficiens ad virtutum excellentiam comparandam sine Dei gratiâ. Alioquin initio illius capitis ait, ad discretionem pertinere incipientium & rudium etiam nondum perfectorum, veram suorum interiorum profectuum recognitionem.**

57. *Notandum est secundò. Cognitionem, quam S. Thomas 2. 2. q. 161. a. 2. (disputans ex professo, an humilitas magis consistat circa iudicium rationis, quam circa appetitum) requirit ad humilitatem, ut per eam aliquis cognoscat, id in quo deficit à proportione eius, qui suam virtutem excedit & proprium defectum, & ut hæc cognitio sit directiua & moderatiua motus appetitus: hanc, inquam, cognitionem nostræ vilitatis, ad humiliandum nos coram Deo & hominibus prærequisitam, ex his capitibus peti posse.*

Primò. Quia quoad naturalia nihil sumus. Nam antequam Deus creasset materiam primam, & animam nostram, nihil sumus, & his annihilatis ad nostrum naturale nihilum rediremus.

Secundò. Quia acceptâ à Deo nostrâ existentia & essentia corporis & animæ, & cum iis multiplicibus facultatibus, & viribus operandi per internas tres potentias animæ, & per quinque sensus, ac omnia membra corporis, nihil possemus operari & facere, nisi ad quodlibet

opus nostrum minimum accederet Dei specialis concursus, actionibus nostris singulis necessarius. Atque ita, sine hoc Dei, ut causa primæ & vniuersalis concursu, nihil profus possemus agere, ut etiam docetur in Physicâ, proinde vti ex nobis nihil sumus, ita per nos solos, qui ex nobis nihil sumus, nihil possumus efficere.

Tertio. Quoad res supernaturales multo magis nihil sumus, quia nec cogitare quidquam possumus conducens ad meritum, & gratiæ ac gloriæ consecutionem, sine speciali auxilio supernaturali gratiæ Dei supernaturalis, nobis ob Christi merita concedi solitæ, itaque ex nobis nil supernaturale possumus mereri: & ex nobis nullo bono digni sumus.

Quartò. Cùm autem in multis delinquamus omnes, ut dicitur Iac. 3. 2. & cùm peccata, etiam venialia, collata cum infinitâ Dei Maiestate & nostrâ vilitate naturali, & tot obligationibus nostris, quas habemus, ex donis multiplicibus naturæ & gloriæ, nobis diuinitus collatis & promissis, & adhuc perpetuo sine vllâ intermissione conferri solitis, quæ requirunt iure multiplici, ut abstineamus ab omni Diuini Numeris offensa, quæ quandam infinitatem in se habet, vti dicunt Theologi & Sancti; ideo meremur, ut Deus nos puniat cum quadam infinitate, si eius essemus capaces, ideoque meremur, ut à nobis auferat omnia bona, quæ dedit nobis, & nos repleat omni malo pœnali.

Quintò. Cùm ex nobis nihil sumus, ideoque nullas vires ex nobis habeamus, ad faciendum vllum opus naturale ac supernaturale, & ad superandas difficultates & tentationes indigemus Diuinæ dextræ auxilio, etiam ad frenandos & moderandos motus nostrarum passionum non sumus sufficientes, sed & ad hoc quoddam nihilum sumus.

Sextò. Cùm peccata nostra sint adeo frequentia, & pro conditione peccantium varia, cùm ea sint sædiota omni sæditate & spurcitia; etiam nos ob illa, sumus magis sædi, magis spurci, magis abominabiles, quam quicquid inueniri possit, inter sublunares sæditates spurcissimum.

Septimò. Cùm omnes virtutes connexæ sint, vti docet S. Thomas 1. 2. q. 65. a. 1. & alij Theologi ac SS. Patres quos citant; & expressè Deus ipse S. Catharinæ dixit in Dial. c. 7. omnes virtutes à d. inuicem ligatas esse, & connexas quamuis maior sit in vno, quam in altero: cùm ergo virtutes sint tam multæ, tu verò, vel nullam in tam alto gradu habeas, in quanto habebatur à Sanctis, vel multas alias non habeas, cum totâ plenitudine perfectionis ad eam spectantis, agnosce te longè abesse à perfectione.

Octauò. Cùm bonum sit ex integrâ causa, & malum ex singulis defectibus, ut ex S. Dionysio docet S. Thomas; cùm in te videas defectus plures, quam in alio, saltem cognitione experimentalis, & cùm in te eos cognoscas esse voluntarios,

D d d 4 quod

quoddam de alienis scire non potes, forte enim in eis sunt primi motus, qui tibi, vel aliis, videntur voluntarij defectus: vnde sæpe etiam docti contententur inuoluntarias distractiones & cogitationes, & tentationes: defectus autem in bonis aliorum non vides, uti in tuis; ideo te etiam ex hoc capite postponere debes omnibus aliis.

Nono. Ignorantia multarum rerum laboramus, cum culpa nostrâ, tum sine culpâ.

Decimo. Propensio nostra ad malum, & ex fomite innato, & ex habitibus prauis acquisitis, est magna materia humilitatis.

Vndecimo. Aversio naturâ corruptâ à bono, & resistentia ac difficultas ad illud inchoandum, continuandum, & perficiendum, est occasio humilitatis.

Duodecimo. Inconstantia in bene cæptis.

Decimotertio. Tædium in bono, gustus in malis.

Decimoquarto. Ingratitudo erga Deum, post tot beneficia.

Decimoquinto. Relapsus ad peccata deserta.

Decimosexto. quin etiam ipsos fauores, quod sunt maiores, Sancti agnoscendos eos accipiunt tanquam præsidia, sine quibus ruerent in grauissima scelera, & inde suam debilitatem maiorem ceteris colligunt, qui eis fauoribus carent, & sic se humiliando, alios sibi anteponunt. Cùm quaedam Nouitia quæretet à B. M. Magdalenâ de Pazis quomodo tam de se vilem conceptû haberet, cùm se tot miris Dei fauoribus ornata conspiceret? Respondit: (vti scribitur in eius vitâ c. 134.) Scias filia, mi me Deus, singularibus fauoribus munuisset, & quasi retinisset, ego me præcipitasse in maximas Dei offensas, quæ fieri possent contra Diuinam Maiestatem. Vobis non fecit hoc Dominus, quia eius simplici voci obeditis, eique sine his fauoribus seruitis, & ideo ego sum miserabilior vobis omnibus. Eadem in suis raptibus declarauit modum, quo se reputabat esse causam omnium defectuum Monasterij, & omnium mundi peccatorum, & damnationis tot animarum. O, inquit, si ego fuisset in oratione seruens, intrâ me collecta fuisset, & hac & illa fecissem! Deus me aliter illuminasset, quàm potuerit facere ob meos defectus: ideo ego adhibuissem illa media, ad impetrandum lumen illis animabus, per quod ad hunc miserum statum non deuenissent: & seruentiùs orassem pro peccatoribus, & pro placando Deo illis irato.

Ad humiliandum, inquit S. Bernardus ser. 36. in Cant. nihil anima inuenire viuacius, seu accommodatius potest, quàm si se in veritate inuenierit, tantum non dissimulet, non sit in spiritu eius dolus, statuat se ante faciem suam, nec se à se auertere abducatur &c. Nam quomodo non verè humiliabitur in hac verâ cognitione sui, cùm se perceperit oneratum peccatis, mole huius mortalis corporis aggregatam, terrenis intricatam curvis, carnalium desideriarum face infectam, cæcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expositam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille suspitionibus obnoxiam, mil-

le necessitatibus arumnosam, procliuem ad vitia, immodicam ad virtutes. Vnde hinc iam extollentia oculorum: vnde leuare caput

Et ser. in illud Iob. In 6. tribulationibus liberabit te. Quid, inquit, in homine purum à maculâ, immune à contagio poterit inueniri: Ab intus manat, de corde exit pestiferum virus, ac deinceps corpus occupat vniuersum, mentem desiderij afficit, membra illucebris inficit. Inde pruritus aurium, oculorum petulantia, inde olfaciendi voluptas, inde in faucibus tam inordinata delectatio, inde in vniuerso corpore mollitiei sensus. & libido perniciosa tangendi, inde intus in animâ ebrietas illa desideriorum, & fornax quadam ambitionis, auaritia, inuidia, contumacia, nequitia, & omnium denique vitiarum affectibus vehementer accensa &c. A plantâ pedis vsque ad verticem non est sanitas in me: totum infecit concupiscentia, lex peccati in omnibus membris inuenitur, vndique per fenestras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitie periculosisus seuit, crudelius malignatur.

Et B. Laurentius Iustinianus de perfectionis gradibus cap. 4. statum nostrum sic describit ex quo magna humiliandi nos materia colligitur: Intra nos, inquit, vigent concupiscentia, bella geruntur, hebetatur mens, obnubilatur intellectus, cogitationes perturbant, consilia desunt, alternatur intentio, frigiditas affectus, deliberatio nutat, interdum que displicebant placent, & post paululum, que grata erant odio habentur, sicq. inferior homo tanquam nauis in medio pelagi constituta, diuersarum procellarum impulsionebus agitata, naufragioq. propinqua obtunditur, deprimitur, atollitur, & periclitatur. O quàm sæpe malignorum spirituum deceptionibus circumuenitur, blanditijs saluatur, sicutq. racionibus superatur!

Atque ex hoc primo gradu oritur, & cum eo coniunctum est, vt quis seipsum despiciat, vt sibi, suisque viribus diffidat, vt se Diuinis donis indignum reputet, honorari non appetat, sed potius deprimi & contemni, Deo & hominibus subiici, & se inutilem reputare. Qui enim se iudicat omnium vilissimû & pessimum in materia virtutis, hæc omnia habet, quæ P. Aluarez de Paz recenset, inter distinctos gradus humilitatis to. 2. l. 4. p. 3. vel gradus à B. Iustiniano positos.

Notandum tertio, id quod B. Angela de Fulgino, Deo dictante didicit, & scriptum reliquit c. 19. suæ vitæ, esse quandam humilitatem fallam, à verâ humilitate & à superbâ diuersam. Falsa enim, etsi ea ipsa menti suggerat, quæ suggerit vera humilitas, scilicet cognitionem, vel potius repræsentationem viuam, propriorum peccatorum & defectuum, non minorem, quàm faciat vera humilitas, tamen effectum producit diuersum. Vera enim humilitas facit animam venire in cognitionem Diuinæ bonitatis, etsi faciat animam esse contemptam. At humilitas falsa, inducit quidem contemptum quandam sui, sed nimium, ita vt non possit anima cogitare, quod Deus de cetero velit illi misereri, & non adducit nisi innumerabile malum; & illam

illam habens anima nullo modo potest recordari Dei &c. & facit eam, desperare de Deo & de omnibus bonis eius: & cogitare quia quicquid Deus ei concessit & dedit, ad maiorem eius desperationem & damnationem permittit. Quæ Sancta Ista c. 19. fuscè prosequitur, narrans quomodo hæc falsa humilitas (quam tentationi dæmonis adscribit, & ea se per duos circiter annos tormentatam ait) omnes suos defectus sibi ostenderit, & ut ab aliis quoque agnoscerentur, & à Deo punirentur, insigabat. Addit tamen etiam per hanc falsam humilitatem, seu tentationem dæmonis, animam purgari à superbiâ, & à dæmonibus, & in illâ acquiri veram humilitatem, non quidem per se, sed, ut in scholis loquimur, occasionaliter.

Sicut ergo in aliis virtutibus, excessus sunt fugiendi: ita & in exercitio humilitatis, ne deficiat in pusillanimitatem & desperationem, culpâ nostrâ, vel dæmonis tentatione. Nam virtus ipsa per se id non efficit: quia ut bene ait S. Augustinus 2. de lib. arb. c. 8. & 19. Et S. Thomas 1. 2. q. 55. a. 4. Virtus est bona qualitas mentis, quâ rectè vivitur, quâ nemo malè vivit. Scilicet vivendo eius habitu, & illi non adiungendo suos actus, qui sæpè, vel à naturali passione inordinatè hominem moventè ad opus pravorum, vel à dæmonis immediatâ tentatione, vel à pravo habitu acquisito, oriuntur, & contrarij sunt virtutibus, per excessum, vel defectum. Quo sensu S. Antonius Abbas serm. de vanit. mundi dixit: Virtutem nobis contulit Deus, quâ possumus, quod equum est & rectum perficere, & nos per ipsam potius iniquitatem exercemus.

Ad hoc caput spectat cognitio, quam serui Dei habent de honore, qui eis defertur ob sanctitatis opinionem, quam apud alios habent, & inuiti patiuntur, sed Deus ita vult fieri. Quâ de re quadam vice S. Gertrudis sic allocuta est Dominum 1. 4. c. 35. inlinuat. diu. piet. Eia cur permittis Domine, vt aliquis respiciat me, aut reueretur vt sanctam, cum tu Dominus omnium, in terris voluisti esse nonissimus virorum, & tibi sit summè laudabile quòd Electi tui despecti & vilipensi habeantur in hoc mundo, quia eò magis coequantur tibi in gloriâ, quo contemptibiliores estimantur in terrâ: Respondit Dominus: Verbum meum est per Prophetam: Iubilat Deo omnis terra. Et infra: Date gloriam laudi eius. Permittit ergo, vt nonnulli in Spiritu sublimis de te sentientes tibi dulciter afficiantur, neque benignius respiciant, vt illos per hoc sanctificem, & gratia mea coaptem, nec non mihi magis gratos efficiam. Ad quod illa: Domine, quid de me fiet, si illos per hoc sanctificas, per quod ego defectum contra ho? Respondit Dominus: Ego aureum ornatum tuum id est gratiam, quam in te posui, delector fuso nitentig, colore vermiculari. Vnde per hoc verbum (fusco) intellexit signari, quòd cum homo aliqua sibi beneficia impensa recolat, se humano affectu acceptasse, & interim dolens humiliatur, per talem humilitatem tanto magis placet Deo, sicut niger color cui-

dentis aurum distinguit. Per hoc autem quod Dominus ait (ac nitenti colore) recognouit, quod gratitudo illa quâ quis accipiat beneficia tam à Deo, quàm ab hominibus propter Deum sibi impensa, magis habilitat animam ad qualibet dona Dei suscipienda & conseruanda. Quæ quidem etsi vera sint, tamen ex parte nostrâ humiliemus nos quàm possumus maxime, & contemptum nostri amemus, & bonis modis quæramus. Insuper enim est & insanus, inquit S. Bernardus serm. de subiectione nostræ voluntatis ad Diuinam, quicumque in alius vite merito, nisi in solâ humilitate confidit. Apud Dominum, fratres, ius habere non possumus, quoniam in multis offendimus omnes: sed nec fallere eum; ipse enim nouit abscondita cordis, quanto magis opera manifesta: vtique, nec resistere viribus, quoniam omnipotens est. Quid ergo restat, nisi ad humilitatis remedia totâ mente confugere, & quicquid in alius minus habemus, de eâ supplere? Quod vt faciamus facilius suadet alio in loco serm. 1. de altitud. & bass. cordis: Eia semper magis attende, quæ alius habet, tu non habes: quòd hæc cogitatio in humilitate te custodiat, & à descensu reprobis elonget, magis autem & accendat desiderio proficiendi.

CAPVT SEPTIMUM.

De Secundo Gradu Humilitatis.

Quoad secundum gradum humilitatis, qui est in Confessione sacramentali sua peccata aperire, dubitari potest, quomodo sit actus & gradus humilitatis, eum sit actus penitentia, & necessariò adhibendus ab iis, qui suscipiunt sacramentum penitentia, in quo ad integritatem Confessionis Sacramentalis requiritur integra manifestatio omnium peccatorum mortalium, quorum quis meminit.

Sed dicendum est, vt constat ex Theologiâ, eundem actum virtutis posse pertinere ad diuersas virtutes, si fiat ob diuersa mòtia propria cuiusque virtutis. Et ita manifestatio Sacramentalis peccati, ad placandum Deum, detestatione & confessione illius, & voluntate satisfaciendi, ac proposito emendationis facta, spectat ad virtutem penitentia, eiusdem verò manifestatio facta ex animo vilipensionis nostræ, & ex studio deprimendi nos ob Dei reuerentiam, & subiiciendi nos hæc ratione, & Deo, & Confessario, est actus humilitatis, ideoque à Sanctis frequentatus, etiam extra necessitatem Sacramentalis absolutionis.

Et ita S. Prosper li. 3. de vitâ contemplat. ca. 3. inter actus humilitatis id numerat: Superbi, inquit, vitia sua à se alienando, peruersitatem suæ voluntatis extusant; humiles verò si quæ peccata commiserint, voluntariè confitendo, semetipsos accusant.

Et S. Benedictus in suâ Regulâ cap. 7. quintum humilitatis gradum esse ait: Si omnes cogitationes malas cordis suo aduenientes, vel mala à se

abfconfe commiffa, per humilem confeffionem abbati non celauerit fuo.

60. Et S. Gregorius in Plal. 3. pœnit. *Hæc funt vera humilitatis testimonia, & iniquitatem suam quemque agnoscere, & cognitam voce Confessionis aperire, & enuntiatam penitentia satisfatione delere.*

Sic S. Bernardus serm. I. de Circumcif. *Habet & à Prelatis testimonium, quisquis & peccata secularis vite, & huius quoque temporis negligentias, humili eis & purâ confessione iudicanda semper exponit, & eorum satisfacere studet arbitrio.*

Sic S. Carolus Boromeus post primam confessionem generalem totius vite benè factam Romæ initio suæ ad vitam sanctiorem conuersionis postea non semel eam iterauit, semel confitendo cuidam Episcopo sancto, ex Congregatione S. Pauli, Barnabitarum dictâ, ad Episcopatum assumpto, & aliquot diebus ante mortem eam iterauit coram Patre Francisco Adorno, è nostrâ Societate, quo Mediolani utebatur pro Patre spirituali, & suo in rebus spiritualibus, multis ante mortem annis, perpetuo direttore.

Sic noster P. Bernardinus Realinus ad sui humiliationem cuiuslibet Reftori nouo, aduenienti ad gubernationem Collegij Aletini, in quo diu vixit & mortuus est, solebat aperire in Confessione præcipua vite secularis peccata, vt accipi ab eius familiaribus, & si rectè meminim, legi in Processibus autoritate Apollolicâ factis, pro eius Canonizatione.

Sic & noster S. P. Ignatius, cum fuisset à sociis electus primus Præpositus Generalis nostræ Societatis, & præ humilitate nollet hoc officium acceptare, & tandem cogentibus Sociis tergiversaretur, rem ad suum Confessarium detulit, cui vt persuaderet suam indignitatem & insufficientiam pro gubernandâ nostrâ Societate, totius vite suæ crimina aperuit, vt scribit Ribad. libr. 3. cap. 1. sed nil effecit: eo enim maxime vrgente, coactus est S. Pater Sociorum voluntati cedere, & gubernationem Societatis acceptare.

Idem aliàs, cuidam Fratri ad sæculum redire volenti, ed quod peccatum in sæculo admissum explicare verecundâ prohiberetur, ipse vitam suam, quam degerat in sæculo, in vanitate sensus sui, ei familiarissimè exposuit, vt illum sui minus puderet, & de Deo sentire in bonitate disceret. Ribad. libr. 5. cap. 2.

Idem Lutetiæ, vt Sacerdotem quendam Religiosum, vitâ profanum ac perditum, sibi, propter morum dissimilitudinem maxime infestum sanaret, ei præterita vite crimina præter quotidiana leuiora, & delicta iuuentutis suæ recensuit in Confessione, & ita eum ad meliorem vitam conuertit. Ribad. l. 5. c. 10.

Sic multi alij magni Dei serui fecerunt & faciunt, quibus annumerandus est S. Philippus Nerius Fundator Congregationis Oratorij, qui antequam maneret in domicilio Congre-

gationis Oratorij, quod est ad templum S. Mariæ in Vallicellâ, & postea cum eò se transtulisset, ex domicilio S. Hieronymi à charitate nuncupati, sito prope palatium Ducis Farnesij, quâ diu fuit Præpositus Generalis, semper confitebatur Ordinatio nostro P. Ioanni Baptista Perusco, tunc Penitentiario S. Petri, sed postquam Præposituram Congregationis transtulit in Caesarem Batonium Soranum, eum qui postea fuit S. R. E. Cardinalis, huic cœpit confiteri ordinariè, tamen certis anni temporibus, veniebat ad Patrem Ioannem Baptistam Perusum, cuique veluti per Confessionem generalem sua peccata detegebat, vt audiui Romæ Anno 1596. ab ipso met P. Ioanne Baptista Perusco vno anno post mortem S. Philippi Nerij.

CAPVT OCTAVVM.

De Tertio Gradu humilitatis.

61. **Q**uod tertium gradum humilitatis, qui consistit in hoc, vt alius aperiamus ea extra Confessionem sacramentalem, quæ nos humiliare possunt, & ad nostri vilipensionem inducere, dubium non est, verè humiles id exequi, siue iustos, siue sponte, & quidem studio humiliandi se. *Humilitatis enim filia est, inquit S. Dorotheus doct. 2. sui ipsius perpetua accusatio: sic Sancti magni etiam libris à se scriptis, grauiora sua peccata detexerit. Sic Ionas nautis indicauerat, quod fugeret à facie Domini: cni alia aliqua exempla addi possunt.*

Primum exemplum esse potest illud apud S. Ioannem Climacum gr. 4. qui narrat se in quodam Monasterio vidisse quendam latronem conuersum, dum petiisset recipi ad vitam Monasticam, illum à Præfide Monasterij, sine vllâ cunctatione prius ipsi soli promptè confessum, quidquid in sæculo iniquo operatus esset, deinde in Ecclesiâ coram 230. monachis, hæc ipsa singularitim, & per species dixisse: non tantum qua per corpus, præter naturam, ac secundam naturam, in irrationabilibus & mutis animantibus deliquerat, verum etiam veneficia & homicidia, & qua audire & scribere tradere fas non est, omnino nihil reticuisse, & ita Fratribus aggregatum prius confum.

Secundum exemplum in præto spirituali ca. 116. Abbas Andreæ Messenij, quem cum senex quidam hospitio susceptum, dixisset furto abstulisse numisma (quod ille senex vbi posuisset oblitus erat), Andreas pallio vendito pro numismate, prostratus illi, veniam petiit & dixit: Ignosce Abba, quia Satanus decipit me, & accipi numisma tuum, quod tamen non acceperat. Alia exempla habes infra, libr. 2. cap. 5. numer. 142.

Tertium exemplum, est S. Francisci, in cuius vitâ à S. Bonauenturâ scriptâ c. 6. hæc legimus: *Sapè, cum populi merita in eo sanctitatis extollerent, præcipiebat alicui Fratri, vt in contrarium, verba ipsum vilificanti,*

ficantia, suis auribus inculcando proferret. Cùmque Frater ille, licet inuitus, eum rusticum & mercenarium imperitum & inuilem diceret, exhilaratus tam mente, quàm facie respondebat: Benedicat tibi Dominus, fili charissime, quia tu verissima loqueris, & talia filium Petri Bernardoni decet audire. Vt autem se ceteris despicabilem redderet, non parcebat rubori, quin in prædicatione, coram omni populo propriis manifestaret defectus. Et cùm infirmitate grauatus rigorem abstinentiæ, pro recuperanda sanitate, modicum relaxasset, viribus corporis utcumq; resumptis, veteris sui contemptor, ad propria carnis animatus opprobrium. Non est, inquit, conueniens, vt populus abstinentem me credat, & ego carnaliter reficiat in oculo. Surrexit propterea sancta humilitatis spiritu inflammatus, & in plateâ ciuitatis Assisi, populo conuocato solemniter cum fratribus multis, quos secum adduxerat, maiorem introiuit Ecclesiam, fumig. ad collum ligato, nudum cum femoralibus solis, in oculis omnium se trahi præcepit, vsque ad lapidem, in quo malefactores puniendi consueuerant collocari. Super quibus confendens, audientibus cunctis afferuit, se non tanquam spirituales honorandum fore, quin imò tanquam carnalem & glutonem ab omnibus contemnendum. Viso hoc spectaculo, deuotione compuncti, humilitatem huiusmodi, magis admirabilem quam imitabilem proclamabant. Et hæc fortè est causa, quòd ex verbis humiliantis se humilissimi Francisci, & sua peccata parua exaggerantis, & more bonatum mentium, vt ait S. Gregorius Papa, sibi culpam agnoscentis, vbi culpa non erat, aliqui existimant S. Franciscum, in vitæ secularis adolescentiâ lasciuie iuuenilis ardoribus deditum fuisse, vt malè scripsit Thomas Wallinghamus in hypodigm. Neustriæ ad annum 1212. & corpus eius fuisse maculatum & deturpatum factore luxuriæ, & inquinamenti & sordibus multorum peccatorum mortaliū, quemadmodum ei adscribit Vincentius Bandellus Dominicanus 3. part. Val. 17. & alibi in tractatu de veritate Conceptionis, quem suo suppresso nomine dedicauit Comiti Petro de Gambarâ, cui Brixienti, & eum adolescentem verbis & canticis impudicis fuisse deditum, vt ex Vincentio Beluacensi in Spec. hist. li. 29. c. 97. refert S. Antoninus 3. part. hist. tit. 14. c. 2. Quos meritò refellit Lucas Wadingus in Apparatu ad 1. part. Annal. Minorum §. 4. numer. 10. 11. 12. 13. 14.

Quartum exemplum esse potest S. Ignatii, qui, vt scribit Ribad. lib. 2. eius vitæ c. 5. publicè hæc de se dixit in propria patriâ Azpetia, & quidem in primâ concione, magnâ totius nobilitatis ac populi multitudine audiente: se in patriam rediisse, cùm alias ob causas, tum potissimum, vt quos populos deprauatis moribus olim grauius adolescens offenderat, aliqua melioris vitæ commutatione, si posset, adificaret, & præterita vitæ maculas lachrymis tergeret, culpaq; contractas, benefactis palam expiaret, quod penitentia sua iudem restes essent, qui soluta atque profugata vitæ antea fuissent, præcipuè verò, quòd adolescens, vnâ cum

aliis adolescentibus, in hortum cuiusdam ciuis simul intrasset, & fructuum aliquantulum copiam surripim abstulisset, magno domini damno. Qui quòd furti authorem nesciret, falsâ suspitione deceptus, hominem quendam in custodiam tradi curasset, ac pecunia certâ summâ multari: itaque nullâ suâ culpâ, nullo merito, & samâ & bonu illum miserum spoliatum fuisse. Ego, inquit, sum reus, ille innocens est: ego deliqui, ego errauis, ille penas haud debitas luit, hominemq; ipsum, qui in concione fortè aderat, proprio nomine appellans, etiam atque etiam rogat sibi vt ignoscat.

Quintum exemplum est S. Theresiæ, quæ ita in vitâ suâ à se scriptâ exaggerat sua peccata, vt videri posset commisisse mortalia, præsertim quia c. 32. vitæ suæ scribit, sibi fuisse ostensum locum in inferno, pro eâ præparatum. Vnde P. Ribera coactus est, multis solidè ostendere, eam non peccasse mortalitèr, præsertim contra castitatem, vti apparet ex tractatu P. Ribera hæc de te, qui in fine vitæ S. Theresiæ c. 3. positus est, & alibi. Sed clarissimè contrarium asserit Didacus Iepsius Archiepiscopus Turrisanensis (vel potius Frater Thomas à Iesu Carmelita discalceatus, quem fuisse authorem vitæ editæ, sub nomine huius Archiepiscopi, mihi Romæ anno 1625. dixit Frater Matthias à S. Francisco tunc dicti Ordinis Generalis, cùm eum visitassem in Monasterio Scalæ, in quo tunc quoque habitabat dictus Frater Thomas) in hac ergo vitâ l. 3. c. 1. dicitur, ab eâ conseruatam esse gratiam in baptismo teceptam, nec vllò vnquam peccato mortali perditam. Locus autem in inferno ei ostensus, inquit P. Ribera, non fuit, quòd illum tunc mereretur, sed in quem deuenisset, nisi separasset se à conuersationibus honestis quidem & puris, sed liberioribus, & nimis affabilibus: quia, vt dicit S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 3. ad 3. & a. 4. & q. 74. a. 4. ad 3. & 2. 2. q. 24. a. 10. & a. 12. ad 1. peccata venialia disponunt ad mortalia, idque per se.

Sextum exemplum sit P. Balthazaris Aluarez, de quo P. Ludouicus de Ponte, in eius vitâ c. 39. §. 2. scribit: Valde fuit promptus ad suos defectus naturales manifestandos, dicens, se nec eruditionem, neque ingenium, nec aliud quidquam habere, ob quod magni esset estimandus: neque id solum, sed sua quoque peccata in eundem finem aperiebat, quemadmodum fecit apud P. Aegidium Consalum Abulensem, Prouincia Castelle Visitatore, cùm ipsemet esset Rector Metinensis. Nam primâ vice, quâ eum ex instituto suis allosutus, aut rationem suæ conscientie extra confessionem pro more Societatis redderet, aperuit illi omnia totius vitæ suæ peccata, ita vt P. ipse Visitator non potuerit illum prohibere. Ex quo aded obstupuit, adificatusq; est, vt ad Sacrum faciendum se conferens, vix aduerteret quid faceret, aded erat attonitus, ex heroico humilitatis actu Patris Balthazaris.

Sed magis mirum est, quod Plutarchus tanquam medium & signum profectus in virtutibus suis commendat, vt quis alteri sua vitia detegat, & eorum correctionem quærat. Nam in

libello

libello de cognoscendo profectu in virtutibus, post alia dicit: Non vite est profectus indicium, si quis commissa culpa se reprehenditibus offert, vitium exponit. & malis degeat, neque gaudet latendo; contentusque est, si clam id ferat. sed confitetur operis, correctionis requirit; quomodo Diogenes dixit, eum, qui seruandus sit, querere debere aut probum amicum, aut infestissimi hostem, ut vel reprehensus vel correctus vicio liberetur. Et infra: Qui re ipsa proficit, exemplum Hippocratis sibi imitandum dicit, qui errorem suum de futuris capitis profectus est, inque literis retulit, existimabitque indignum fore, si cum tantis viris, ne alij eodem erroris venirent, suam testatam fecerit ignorantiam) ipse salutis sue studio non auderet fluctuantem iniustitiamque suam detegere atque confiteri. Si ergo Echnici, studio proficendi suadent manifestare suos defectus, quanto magis Religiosos id facere studio humilitatis decet.

CAPVT NONVM.

De quarto gradu humilitatis.

Quoad quartum humilitatis gradum, qui est velle, ut ab omnibus credatur malum, quod de se ipsis sentiunt, & ut ob hoc contemnantur, non promoueantur, non laudentur, sed vituperentur.

Multos nouimus, inquit S. Gregorius P. libr. 22. mor. c. 14. qui nullo arguente sese peccatores confitentur. cum vero de culpa sua fortasse fuerint correpti, defensionis patrocinium querunt. Et S. Bernardus de talibus loquitur ser. 4. de Aduentu: Sunt qui peccata sua sic confitentur, ut videri possent ex desiderio mundandi cordis id agere, (omnia enim in confessione lauantur nisi quod ea, quae sponte dicuntur alius, ab aliis patienter audire non possunt. Qui si vere mundari desiderarent, ut videntur, non irritarentur, sed haberent eis gratiam, qui suas illis maculas demonstrarent. Et B. Laurentius Iustinianus l. de humil. c. 1, Experientia, inquit, refte, pauci reperiuntur numero in comparatione ceterorum, qui saltem naturali exagitati impulsu, praesse potius non ambiant, quam subesse, laudari magis appetant, quam despicere, atque plus concupiscant ab hominibus boni existimari, quam mali. Hac procul dubio sunt superbiae germina, haec (inquam) elationis sunt filiae, quae nisi sedula coereantur disciplina virtutum, ex quotidiano accrescunt usu, & ex filibus spiritalibus efficiuntur matres, nec non ex teneris arbutis arbores ingentes fiunt, ita ut volucres caeli, aerea videlicet potestates, in eis nidescant, & proprios nutriat fetus.

Extat hac de re praclarum exemplum apud Cassianum coll. 18. c. 11. Cum enim quidam ad Abbatem Serapionem, summam sui abiectioem habitu ac verbis praeserens, venisset, eumque, senex, secundum morem, ut orationem offerret, hortaretur, ille nequam annuens deprecanti, tantis se subiiciens afferebat flagitijs inuolutum, ut ne vsum quidem huius communis aeris mereretur. Psalms quoque (id est, matia, vel

storea, aut regetis, confecta ex pappo, aut gramini, qua paumentum tegebatur, super quas sedebant vel cubabant Monachi) ipsius refugiens sessionem, humi potius residebat. Cui vero etiam ad ablationem pedum multo nimis praebisset assensum, tam Abbas Serapion refectioem transacta, collationis consuetudine prouocante, mouere eum benigne ac leniter cepit, ne otiosus ac vagus iuuenis praesertim tam robustus instabili leuitate per vniuersa discurreret, sed ut in cella residens, secundum Regulam Seniorum, suo potius operi, quam aliena vellet munificentia sustentari. Ad hoc illi tam a tristitia & dolore est suppletus, ut amaritudinem corde conceptam, ne vultu quidem dissimulare potuerit. Cui Senex: Hactenus, inquit, o Fili, cunctis te fatinorum ponderibus onerabas, non meruens, ne confessione tam atrocium criminum notam existimationis incurreres: quid, quae, nunc est, quod ad simplicem admonitionem nostram, quae tamen in se non modicum opprobrium, sed etiam adificationis habuit ac dilectionis affectum, tanta te vides indignatione permotum, ut eam ne vultu quidem occurrere, aut frontis festinate dissimulare potueris? an fortasse dum te humilitas illam expectabas, a nostro ore sententiam: tuus accusator est sui in principio sermonis: Proinde vera est cordis humilitas retinenda quae non de affectu corporis atque verborum, sed de intima mentis humilitione descendit. Quae tunc demum euidentissimam patientiae suae fulgebant indicia cum quis non ipse de se crimina ab aliis non credenda iactauerit, sed ab aliis sibi met arroganter iniuste contempserit, & irrogatas iniurias mansueti cordis aequanimitate tolerauerit. Hec Abbas Serapion, qui deceit millibus Monachorum praefuisse legitur apud Sozomenum.

Hic gradus est perfectior alius, supponit enim priores, & addit desiderium sui contemptus, ex sinistra aliorum de se opinione ortum, vel potius ex vera; siquidem vere talem se esse indicat ac proinde iij. qui idem de eo sentiunt, habendi sunt ab eo, pro vere iudicantibus de se & suo statu. Vnde tanquam verus humilis, inquit S. Bernard. ser. 16. in Cant. vult reputari, non humilis praedicari: gaudet contemptu sui, hoc solo superbus, quod laudes contemnat: quod quidem bona superbia est.

Obseruat tamen Lessius l. 4. c. 4. dub. 7. n. 48. de iustit. Non semper expedire, ut alij nostros defectus nouerint, aut nihil nos aestiment, propter edificationem & fructum aliorum. ut S. Bernardus notat ser. 42. in Cant. adferam eius verba: Si veritatis ipsius, quae te tibi veraciter atque salubriter demonstrant, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore sufficit, voluit se procul dubio, quod in te est, eandem omnes de te tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatem habere cognoscit. Sane quod in te est, dixerim, quoniam plerumque non expedit innotescere omnibus omnia, quae nos scimus de nobis, atque ipsa veritatis charitatis, & charitatis veritate veramur, palam fieri velle, quod nocens agnoscent.

Hunc gradum humilitatis, commendat nobis regula II. Summarij, quae caigit a nobis, ut

admittamus & concupiscamus totis viribus, quicquid Christus Dominus noster amavit & amplexus est, scilicet conumelias, falsa testimonia, & iniurias patris ac filii haberi & existimari, nulla tamen ad id per nos data occasione.

Circa quam regulam, & ipsum gradum humilitatis, duo quæri possunt. Primo, An ita optanda sit nobis, mala in cordibus aliorum de nobis opinio, ut nunquam bonam optare liceat aut procurare? Secundo, Quid significat, non dare occasionem malæ de nobis opinionis?

63. Quoad primum, docet S. Thomas 2.2. q. 132. a. 1. hominem laudabiliter posse ad aliorum utilitatem suam gloriam appetere, secundum illud Matthæi: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in calis est.* Et ad 3. ait, posse appetere gloriam seu laudabilem famam, vel ad hoc, quod Deus ab hominibus glorificetur, vel ad hoc, quod homines proficiant ex bono, quod in alio cognoscunt; vel ex hoc, quod ipse homo, ex bonis, qua in se cognoscit per testimonium laudis alienæ, studeat in eis perseverare, & ad meliora proficere: Et secundum hoc laudabile esse, quod curam habeat aliquis de bono nomine.

Hæc doctrina speculatiuè vera est, sed in praxi & exercitio omnibus illis fugienda, qui in se sentiunt lapsus voluntarios contra humilitatem, imò & tentationes importunas vanæ gloriæ. Cum enim amor nostri propius obfuscat intellectum, & vitia nobis obiciantur, sicut dæmonis astu, siue nostro vitio, sub specie virtutis, facile fieri potest, ut immortificatus, sub prætextu finis & effectus boni, appeteret bonam apud alios opinionem, vel etiam gloriam, quæ est index bonæ opinionis, & ab hac pullulat, cum tamen verè illam appeteret, ex spiritu superbiæ & vanitatis. Ideo viri maturæ virtutis vehementissimè horrent omnem gloriæ appetitum, etiam ob finem bonum, tum ne periculo se exponant vanitatis, quia, ut ait S. Bernardus serm. 54. in Cant. *Scruiator viarum suarum ac studiorum, in omnibus semper habet suspectum arrogantia vitium ne subrepat:* tum quia is non est necessarius ad vllum finem bonum: Quia per contrarios actus humiliatiõis, vel aliarum virtutum, æquè potest homo esse causa Diuinæ gloriæ & profectus proximi, & se ipsum excitare ad meliora, & omnia illa, eaque, longè tutius & securius assequi, ob quæ S. Thomas docet, posse laudabiliter gloriam, ac proinde & bonam aliorum opinionem appeti. Et ita experientia constat, Sanctos, qui datis etiam occasionibus, conati sunt vilescere in opinione hominum, vel sine occasionibus, studuerunt vitæ rationem communem aliis, mediocriter bonis, sectari, facile esse assecutos & opinionem eximiam (etsi à se non desideratam nec intentam) & eos effectus, ob quos S. Thomas ait posse appeti gloriam. Et hac quoque in re verificatur illud Christi promissum Lucæ 14. 11. *Qui se humiliat, exaltabitur.* etsi non intendat is qui se humiliat.

64. Quoad secundum, per occasionem S. P. N. Ignatius intelligit, omnem talem actionem & verba, quæ vel meritò quemvis prudentem scandalizare & offendere possent vel certè talia sint natura sua, ut non possint in bono sensu accipi, & in bonam partem trahi, tales occasiones fugiendæ sunt. Et ita B. Angela de Fulgino, in doctrinâ sibi diuinitus traditâ, & Deo distante à se Italicè conscripserat, c. 60. vitæ suæ, id de Christo ait: *Honorem mundi semper fugit, & verecundias semper tolerauit, & libenti animo acceptauit, non dante ex parte sua occasionem nec causam.*

Primi generis exempla sunt, omnia ea, quæ speciem peccati habent, uti est osculari publicè feminas (quod à quodam sancto ad sui despicentiam publicè in templo fieri solitum, scio à testibus oculatis) simulare iracundiam, & verbis, signisque, vel factis eam prodere, uti ideim faciebat, tunc cum ea prodi non debetio dem curtu cum feminâ vehi, socio non præsentem: noctu in angulis & tenebris loqui, in locis non peruiis, cum personâ suspectâ, vel periculosa, vel non bonæ famæ, & his similia. Huc refert potest factum illud cuiusdam Monachi, qui comitante feminâ urbem est ingressus, ducens eam tanquam itineris sui comitem. Talia sunt exempla non imitanda à religiosis, imò à nullis, quia rarò sine peccato fiunt, quæ refert S. Iohannes Climacus gr. 26. col. 11. de quodam Fratre qui aliquando ignominiam affectus, cum omnino corde motus non fuisset, in ignominia lamentari cepit, hac sic perturbatione tranquillitatem suam abscondens: alius item ex Fratribus, cum primam sessionem omnino non cuperet, hanc se appetere avidissimè finxit: alter solitarius primo manè vna borrum allatum, summo quodam ac celeri impetu illum deuorauit absque appetitu vilo, per hoc se ipsum gula additum dæmonibus indicans: alius cum modicas amisisset palmas, totâ die se merentem finxit. Et infra laudat quendam, qui ut duos auocaret ab impuro quo se diligebant amore, vnicuique dixit de altero, quod ipsum maledictis insectaretur, & sic ad discordiam perduxit, & odio infesto fornicationis vinculum dissoluit. Et gradu 25. col. 4. altissima humilitatis argumentum esse ait, culpas, quæ non adsint in quibusdam rebus, vilitatis gratiâ confingere: & laudat quendam, qui veste reiectâ absque vllâ passione ciuitatem circumit nudus.

Hæc exempla à Societatis nostræ integritate, ad exemplum vitæ Christi & Apostolorum se conformare satagentis, longissimè debent abesse, etsi ab aliquibus Sanctis vilitata fuerint. Quod uti in illis verti non debet vitio, ita in nobis id facere, esset spiritus peregrinus à Clericali Apostolico abhorrens, & magis etemitico conueniens, quam ei statui, qui communi viâ Sanctorum, suam & proximorum perfectionem quærere debet, & habet regulam à S. suo Fundatore traditam id vesantem.

Secundi generis exempla sunt, quæ non tam

E e e mali

malitiæ, quàm stultitiæ speciem habent, vel leuitatis, quæ etsi in quibusdam Sanctis alterius instituti improbari non debent, à nobis tamen aliena esse debent, & à Christo Apostolicisque eius ac primariis Ecclesiæ sanctis Doctõribus non vñtata. Atque ita actus à S. Salo stultitiam simulante editi, nobis vitandi sunt: vti & illa S. Francisci denudatio, quam describit S. Bonauentura in eius vitâ: & alia similia quæ recenset in Opusculo de Confusione quarendâ c. 5. & 6.

Tertium his peius est, dum quis mentiendo sibi affingit peccata, quæ non admisit. Talium exempla commemorat S. Ioannes Climacus gr. 4. sed mirum non est, quia hic error occupauerat aliquos antiquos Monachos, vti Cassianum l. 5. c. 37. 39. & Coll. 17. c. 15. 16. 17. 20. Et Alonnum apud S. Dorotheum ser. 9. haustus ex doctrinâ Platonis, l. 3. de Repub. & l. 2. de legibus, damnatus à Scripturâ pluribus in locis, & à SS. Patribus, ac Iure Canonico.

65. Porro modi, quibus aliquis, occasionem non dando, potest incidere in malam opinionem, sunt hi, ii quæ duplices:

Primo negatiui, quorum aliquos enumerabo.

Primus est, si quis dum accusatus vel infamatus est, taceat, non se purget, non se defendat. Vti fecit S. Marina Virgo in virili habitu, sexum vitilem simulans, stupri insimulata: & S. Petrus Martyr accusatus, ob admissas ad cellam sæculares Virgines, cum eæ essent celestes.

Secundus, si quis, dum laudatur, commendatur taceat, & non impediatur laudationem. Tales enim ab imperfectis solent haberi pro laudis propriæ amatoribus.

Tertius, si exterius vites omnia extraordinaria, non requisita ad perfectam regulatum obseruationem, quæ si adhiberes, habereris in meliore, quàm alij opinione, vti sunt ieiunia ab aliis non obseruata, & his similia.

Sic S. Franciscus, vt author est S. Bonauentura in eius vitâ c. 10. *Quando*, inquit, à priuatis redibat orationibus, quibus penè in virum alterum mirabatur, summopere studebat conformare se ceteris, ne forte quod foris ostenderet, aura fauoris, intus à mercede euacuaret. Cum in publico, subitò afficeretur, visitatus à Domino, semper aliquid obiciebat adstantibus, ne sponsi familiares attractus forissecus vulgarentur; gemitus, duos anhelitus, extrinsecos nutus, orationes inter Fratres deuitabat, quia diligebat secretum.

Sic noster S. Ignatius, exceptâ admirabili externâ modestiâ & circumspessione in loquendo, ac spirituali, sed hilari agendi cum sæcularibus modo, nihil singulare præ se ferens id (communi piorum Sacerdotum agendi modò vsus) lucratus est inter alia, vt cum anno 1599: me præsentem Romæ ageretur, de instituendo, auctoritate Apostolicâ processu, ad procurandam

eius Canonizationem, & ad hoc concedendum Cardinales SS. Rituum suum præbuisent consensum, quidam summæ apud omnes, & primariæ in Curia Romanâ auctoritatis Prælati (cuius nomini parco) mihi, & multis aliis adhuc viuentibus, benè notus, hoc impediuerit negotium, hanc solam sui facti reddens rationem, quòd dum esset adulescens nouisset optimè Ignatium, & nil in eo singulare aduertisset: id vitio tribuens, quòd virtuti Ignatij tribuere debuisset, ad Christi exemplar se conformantem de quo Ignari rerum & maleuoli dicebant: *Cum peccatoribus manducat Magister vester*. Et, *Manducat & bibit*. Et, *Vini potator est*. vnde coactus est, ipse humilitatis & mansuetudinis author, & omnis sanctitatis exemplar & Magister, Christus Iesus dicere pro consolatione suorum: *Beatus, qui non fuerit scandalizatus in me*.

His insistentes vestigiis S. Franciscus Xaverius, in conuersatione cum bonis & malis erat lætissimus, omnibus fiebat omnia, vt Christo omnes lucrificeret; inuitatus ad conuiuia, ea adibat, in iis minimè retericus, sed valde hilaris erat, & vt concubinarum turpem conuictum & numerum dissolueret, huius formam & speciem, aliarum turpitudinem exaggerabat, quòd hac ratione ad honesti matrimonij leges, concubinarios, ad conuiuendum cum vnâ solâ perduceret. Quod quidem illi magnam apud Deum meritorum suppetitauerit materiam, sed apud rudes etiam domesticos, & apud maleuolos, magnam præbuit inuidiæ & maledicentiæ, non suo, sed illorum vitio, occasione, quemadmodum Romæ legi in Indico processu, pro eius Canonizatione factò. Omitto aliorum exempla Sanctorum, hæc sufficiant.

Quartus, si dona Dei maiora, præsertim ea, quæ vulgus admiratur, extra casus euidentijs vtilitatis, vel claræ necessitatis, etiam ob finem bonum, tamen nec vtilem, nec necessarium, omnino aliis non patefaciat. *Sanctorum virorum est*, inquit S. Gregorius lib. 19. mor. c. 14. *bona quæ fecerint occultare*. Hinc est etiam quòd Dominus duos cæcos iuxta viam sedentes illuminans, præcepit dicens Matth. 9. 30. *Videte ne quis sciat*. Cuius rei vix vlla est vtilitas. Nam fructus, qui in aliis speratur ex tali manifestatione, vix, aut ne vix quidem, sequitur, vti patet experientia. Vnde legimus, multa magna miracula à varijs Sanctis edita, nec reddidisse meliores eos coram quibus facta sunt, vel quibus manifestata sunt, & quandoque dedisse occasionem, ea irridendi, & Deum offendendi, iniquis censuris.

Ideo S. P. Noster Ignatius, cum multis annis rogatus esset à nostris, præsertim à Patre Hieronymo Natali, vt narraret vitæ suæ scienciam, pro ædificatione Societatis, ad eius instructionem & consolationem, non nisi ante mortem id facere cepit, & ægrè inchoatam narrationem per

per intervalla, quandoque aliquot mensium, prosequeretur, vsus ad hoc operâ Patris Ludovici Consalvi de Camerâ Lusitani, Domus Professæ Romanæ tunc Ministri.

Negari tamen non potest, sæpissimè Deum, inuitos quodammodò cogere seruos suos, vt aliqua de se dicant laudis materiam præbentia, tum vt iuuentur audientes, tum ob alios fines, sibi notos, vt constat ex historiis Ecclesiasticis, capite sequenti commemorandis. Sed & hoc ipsum, quod Dei serui, Deo posituè impellente, faciunt, sæpè redundat in eorum humiliationem & contemptum, arcano Dei consilio. Hinc enim & aduersarij Dei seruatorum, & alij rerum huiusmodi notitiam & experientiam non habentes, siue bono zelo mori, siue ex defectu experientia & plenâ cognitionis rerum Diuinarum, siue ab alijs inducti, occasionem arripiunt, salem manifestationem improbandi, carpendi, & apud alios traducendi. Quod seruis Dei eiusmodi magnam præbet humiliationis & meritorum materiam: præsertim, cum, vt ait Aristoteles, multa falsa, sint probabiliora veris. Ita enim sciunt aliqui proponere & colorare accusationes seruatorum Domini in hac materia, vt inexpertis id persuadeant tanquam malum, & alijs noxiū: & hac ratione, multa boğa impediunt, quemadmodum incredulitas Iudæorum effecit, vt ne ipse Deus mira edere opera eam ob causam potuerit, teste Spiritu sancto, Matth. 13. v. 58. Deus tamen, qui dat cum tentatione prouentum, & qui seicet lapidibus suscitare filios Abrahæ, & educere mel de petrâ, oleumque de saxo durissimo, facit, vt tales quoque aduersitates, diligentibus Deum cooperentur in bonum.

CAPVT DECIMVM.

An manifestatio Dei donorum, sit, in eo, qui illa alijs manifestat, contraria humilitati.

80. **P**rimâ specie videtur esse humilitati contraria, has ob causas. Primò, quia humilitas impellit ad occultanda Dei dona, nam, vt ait S. Prosper, humiles refugium quicquid boni operantur agnosca. Hinc Daniel Stylita infirmos à se sanitates beneficium petentes, mittebat ad Oratoriū Reliquis sui Magistri Simeonis celebre, & ibi existentibus interim impetrabat eis sanitatem, vt ea non sibi absenti, sed illis Reliquis adscriberetur. Secundò, quia humilitatis actus est, optare malam de nobis aliorum opinionem. At manifestatio Dei donorum, præsertim miraculorum, conciliat opinionem sanctitatis, & abigit, si quæ erât, malam aliorum de nobis opinionem. Tertio, quia Christus, qui à se nos discere humilitatem voluit, & se & sua do-

na miraculosa occultabat, & occultari ab alijs voluit, etsi viderentur necessaria, saltem vtilia, vt pro Deo haberetur, & crederetur, ac cole-

retur. Hanc enim ob causam celebrem illam sui Transfigurationem, quoad videret, occultam esse voluit: Præcepit eis, inquit S. Matthæus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominû à mortuis resurgat, quod sanè illi nemini dixerunt in illis diebus, teste S. Luca. Et aliàs, cum omnes curasset, qui eum secuti erant, præcepit eis, ne manifestum eum facerent. Et cum curasset surdum & mutum, præcepit eis, ne cui dicerent. Et cum cæcis lumen restituisset, dixit eis: Videte, ne quis sciatis. Et cum leprosum tactu sua manus mundasset, ait illi: Vide nemini dixeris. Imò præcepit Discipulis suis, vt nemini dicerent, quia ipse esset Iesus Christus. Et dæmonibus præcepit, ne eum manifestarent, & hominibus in quibus ij erant. Si ergo Christus sua dona miraculosa occultabat, etsi non esset superbia & vanitati, nec vlli peccato obnoxius, quantò magis homines puri, & peccatores expositi periculis vanæ gloriæ, eadem occultare debent, & in hac re Christi humilitatem imitari. Quarto, esto, sis magnus Dei seruus & plenus donis Sanctorum, tamen, vt docet S. Gregorius Papa, Sanctorum virorum est, bona, qua fecerint, occultare. Quintò, prima littera spiritualis Alphabeti est, vt ait S. Bonauentura: Amare nesciri, & pro nihilo reparari. At qui dona Dei propria, mira præsertim, manifestat alijs, hoc ipso ostendit se velle sciri, & pro Sancto reparari: quod directè videtur esse humilitati contrarium. Antequam hæc argumenta solutam,

Dico primò, dona talia narrare ob malum finem, scilicet ob superbiam vel iactantiam, aut vanitatem & laudum desiderium inordinatum, peccatum est. Res est certa, non negatur, probatione non indiget. Quisquis se apud homines iactat, & ita venditat bona opera sua, vt finem eorumdem operum in laude hominum ponat, inquit S. Anselmus, eandemq; laudem hominum quasi mercedem computet operum suorum, nequam Christi seruus est. Et vt dicebat S. Odilo Abbas, teste B. Petro Damiano in eius vitâ, quantumlibet sublimè sancti operis edificium, per vanam gloriam subidè corrumpitur.

Nec hoc tantum malum inde provenit, sed etiam Deo infertur iniuria: Ne requiramus laudes aliorum, inquit S. Chrysostomus, hoc enim Domino iniuria est, si tanquam non sufficiat ad nos laudandum, eo omisso ad conferendi festinemus. Quemadmodum enim, qui in paruo teatro certans, magnum sibi inquirunt, ac si illud non satis sit ad præbendam de se spectaculum: sic qui in conspectu Dei certantes, inde hominum sibi famam quarunt, maiori omisso teatro, minoris cupiditate, magnum sibi supplicium accersunt.

Nimirum ob superbiam & vanam gloriam, dum ex eius instinctu, Dei dona sibi collata, ob

Matth. 17.9. Luc. 9.36. Mat. 12.16. Marc. 7.36. Matth. 9.30. Mat. 8.4. Matth. 16.20. Marc. 13.12. Matth. 12.16. 1.19. mor. cap. 14. tom 2. opusc.

h. 12. in 1. Corinth.

inordinatum laudis, famæ bonæ, & gloriæ, ac honoris appetitum, aliis vanè manifestant. De talibus loquitur S. Macarius: Si videris quempiam extollem se, & superbientem, propterea quòd gratiam Dei est consecutus, (etiamsi miracula faciat, & mortuos excitet) non tamen abiecti sit, & nihil se facientis animi, nec pauper spiritus, ac abominandus, in se cuius surripitur à vicio: & licet signa faciat, non tamen ei credendum est. Hoc enim Christianæ religionis signum est, ut qui Deo probatus est, homines celare cupiat, & si vel vniuersos Regis thesauros possideat, illos occultare velit, ac vbiq; fateri, inquit: Thesaurus meus non est, sed alius illum apud me deposuit: ego enim mendicus sum, & cum volet ille, repetet à me. Si verò quis dicat: Dives sum, sufficit, bona possideo, non amplius egeo, ille non est Christianus, sed vas erroris & diaboli. Si te ipse laudaueris, inquit S. Chrysostomus h. 3. in Marth. nequaquam laudaberis à Deo: ita è regione si te ipse quasi miserum luceas, nunquam te ille predicare cessabit. Sec. Si te laudandum esse dixeris, reprobus effectus es, etiamsi fueras ante laudabilis. Si verò te inutilem esse fatearis, factus es utilis, etiamsi fueras ante culpabilis: propter quod necessaria est nobis, præteritarum obliuio virtutum. Et quomodo inquit possumus ignorare quod nouimus? Quid ais tu, cum quotidie offendas Dominum, nihilominus delicias ac rides, & inter magna peccata nec te peccasse nosti, obliuioni cuncta tradendo, solam verò non potes recede factorum abire memoria: Et certe cum multò sit fortior pars timoris, nos è contrario quotidie offendentes Dominum, nec reuocamus quidem ad memoriam peccata, que fecimus. Si verò paruam aliquam inopi porrigamus stipem, sursum id deorsumq; iactamus; quod extrema omnia demens est, & grande illius qui spiritualia debet colligere, detrimentum. Satis certus enim thesaurus rectè factorum obliuio. Quia sicut auxilium, vestemq; pretiosam cum in publico ponimus, plurimos ad insidias prouocamus; si verò ea recondamus, atque occultamus, domi, in tuto cuncta seruabimus; sic sunt etiam diuina virtutum, si eas in memoria quasi venales assidue portemus, armamus hostem, irritamus inimicum, & dolosum inuitamus ad furtum. Sin verò nemo alter id scierit, nisi quem nulla occulta latere possunt, rursus in loco pretiosa consistens. Nequaquam igitur huiusmodi bona frequenter euenies, ne quis ea forte diripiat. Quod etiam Pharisæus passus est, illa in lingua circumferens; vnde ea & diabolus rapuit: quoniam illa, cum quadam gratiarum actione memorabat, atque ad Dominum cuncta referebat. Sed ne hoc quidem profectò sufficit ei. Non enim grata actio est, salis exprobrare delicta, sibi à plurimis gloriam querere, & super eas qui peccauerunt, iactanter insurgere. Quòd si gratias agis Deo, sufficit tibi ipse pro cunctis, nec velis ea in hominum proferre notitiam, neque proximum iudicare. Non est namque istud gratiarum actio. Vt autem quemadmodum vera Deo gratia referantur, agnosce: Audi tres pueros in medio ignis loquentes: Peccauimus, inique gesimus, iustus es, Domine in omnibus que fecisti nobis, quoniam in vero iudicio omnia, induxisti super nos. Hoc est enim referre

gratias Deo, peccata ei propria confiteri, ut cum mille se aliquis reum fateatur malorum, nulla tamen pro his magna satis se arbitretur ferre supplicia. Caneamus igitur de nobismetipsis dicere gloriosa: hoc enim nos, & hominibus, & Deo abominabiles facit. Et idcirco, quanto maiora fecerimus bona, tanto de nobis minor dicamus. Hoc enim modo maximam, & coram Deo, & coram hominibus gloriam consequemur, nec solum gloriam, que à Deo est, verum etiam mercedem retributionemq; plenissimam. Noli ergo mercedem reposcere, ut merearis accipere.

Dico Secundò. Si quis talibus à Deo donis ornatus sit, & labatur saltem venialiter, in peccata humilitati contraria, uti sunt vana complacentia, iactantia, gloriæ & laudum vanus appetitus, contemptus aliorum, rerum suarum inanis & iactabunda commendatio, vel certe, si periculum alicuius talis peccati timeret, talis nullo modo alteri, quam Superiori vel Confessorio suo, directionis causa deberet dona eiusmodi proptalare, ne alius propalando Deum offenderet, vel periculum offensionis propria voluntate incurreret.

Et ita meritò reuebat apud Theodoretum, Iulianus Abbas sec. 2. rel. hist. propalari se viquente, Draconem à se signo crucis interfectum. Hac enim, inquit, sunt celanda, que ad arrogantiam & fastum sepe excitant. Sed si ego hinc excessero, & ab eiusmodi animi perturbationibus fuero liberatus, non veto quominus dicas, & narres vim Diuina gratia.

Nam, ut quidam fenex in vitis PP. dixit, Ruff. lib. 3. n. 114. Sicut thesaurus manifestus minuitur, ita & virtus desperit publicata. Nam sicut cera à facie ignis soluitur, ita & anima per laudem resoluta, perit ab intentione sua.

Et hanc ob causam S. Marcianus apud eun. scilicet, dem, quamuis magna posse facere, & faceret miracula; studebat tamen celare virtutem, prædonis virtutis suspectas habens machinas. Arrogantia enim virtutum superseminans, labore collectos fructus conatur eripere.

Dico Tertio. Dona talia narrare Confessorio, vel Superiori, alteriue perito, ad petendum consilium; vel ad plenam sui manifestationem faciendam, quam aliquorum Ordinum regulæ præscribunt, & docent Magistri vitæ spiritualis, non tantum peccatum non est, sed etiam necessarium; & si id omittatur, malum est & periculosum. Et de hoc nulla est controuersia.

Hoc præscribitur à SS. PP. à S. Basilio in reg. et. Al. ful. disp. S. Bonaventura, S. P. N. Ignatio in Constitutionibus Societatis, & ab aliis, quos lege apud Nigronium, diligentissimè (ut sunt omnes illius lucubraciones, dignæ piis & eruditis oculis) collectos.

Dico Quarto. Extra hos casus supradictos, manifestare talia dona, citra iactantiam & vanitatem, ob finem aliquem bonum, v. g. ad ani-

mandum aliquem in Divino obsequio, & tribulationibus, ut non cesset Deo servire, & eius amore patri dura, videns à Deo etiam in hac vitæ fertus Dei recipere magna solatia, & fautores ratos, vel ob aliquem alium finem similem, proximorum necessitatis & auxilij, imò etiam ad conciliandam sibi fidem apud aliquem, ut tantò facilius ei credens, exequatur eius consilia & monita, quibus eum conatur abducere à vitâ tepidâ malâ, vel promovere in bono, & studio perfectionis, vel ad abigendum à pusillanimitatis aut desperationis spiritum, aut ad excitandum se ad maiorem in obsequio Dei fervorem, vel ob iustam in persecutionibus iniquis sui defensionem, vel ut ea scientes aut legentes, excitentur per recordationem eorum ad gratias Divinæ Majestatis pro iis agendas. Et ut, sicut per alphabetum ad Logicam perveniunt studentes, sic per istas velut per defricas imagines ducantur ad gustandum intra se manna illud absconditum, quod nullâ corporearum imaginationum admixtione valet pariri, sed solus qui edit, adhuc esurit, & ut hæc legentes aliqui in dulcedine pietatis Divinæ delectentur; & ut ea Dei iussu aliis revelando, quasi pretiosam gemmam auro, ornatam leuaret ex fini squalore: unde gloria ab iis gratiarumq; actio ad Deum rediret, cuiusmodi ex se provenire desperabat: ob quos quoque fines Dei expresso iussu S. Gertrudis Virgo suas visiones scripsit, & scripas ut ab aliis scirentur & legèrentur reliquit. Ob hos enim fines posse, imò debere, manifestare dona Dei docent SS. Patres infra citandi. Tunc talia de se narrare, cum debitâ veritate, humilitate, & moderatione, seu, ut loquitur id approbans S. Chryostomus, modestè & submissè, & totum gratiæ imputando, est actus bonus & meritorius, spectans ad habitum charitatis, quia ex eius motu, & sine elicitor hæc propositio.

Primò probatur Exemplis Christi Domini, & Sanctorum veteris ac novi Testamenti, qui omnibus sæculis in Ecclesiâ Dei floruerunt. In primis Christus Dominus, etsi ad dandum humilitatis exemplum, vel potiùs alias ob causas, ut infra ostendam, sua miracula occultati nonnunquam voluerit, ut nos doceret, ne Dei dona manifestarem, quando non exigit eorum manifestationem utilitas, vel necessitas propria nostra, aut aliena; tamen, ut etiam doceret posse nos & debere ob fines supra commemoratos manifestare aliis dona Dei, etiam huius rei reliquit exempla:

Primò, faciendo innumera miracula videntibus aliis. Secundò, iubendo Apostolos Evangelium annuntiare omnibus, ac proinde eius Divinitatem & sanctitatem, & miracula eius, quibus ut crederetur, dedit eis potestatem, suam prædicationem, in Christi laudes & commendationem redundantem, miraculis maioribus, quàm ipse fecerit, confirmandi.

Tertio, Expressè narrando discipulis Ioannis Baptista sua omnia miracula in genere: *Renuntiate Ioanni que audistis & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt.* Et cum leprosum tactu manus suæ sanasset, etsi aliis è vulgo palàm id indicari vetuerit, tamen iussit, ut is se, ab eo mundatum, ostenderet Sacerdoti. Magis autem intererat Christo esse in bonâ Sacerdotum, sibi in sensu, opinionione, quàm in opinione vulgi, quod sæpè Christo adhærebat; & ob quorum respectum Sacerdotes Christo non audebant nocere, uti voluissent, ne tumultus fieret in populo à quo Christus valdè amabatur. Sic dum valdè insigne edidisset miraculum liberato à 6000. demoniorum quodam (ut ait S. Hieronymus in c. 26. Matthæi) qui catenis ligari non poterat; nam eas, & compedes comminuebat, & à nemine domari poterat, velletque sic liberatus manere penes Christum, non admisit eum, sed ait illi: *Vade in domum tuam ad tuos, & annuntia illis, quanta tibi Dominus fecerit, & misertus sit tui.* Et abiit & cepit predicare in Decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, & omnes mirabantur. Erant enim ibi multi gentiles idololatras, quos, ut in Christum crederent, expediebat scire tam insigne miraculum eius, ut ait S. Chryostomus. Vbi etiam obferuavit S. Hieronymus modestiam Christi, dum non dixit, ut annuntiaret, quæ ipse ei fecisset, sed quæ ei Dominus fecit, ac si alterius personæ Divinæ, non suæ gloriam quæreret & cognitionem.

Et ita obseruavit S. Chryostomus, & Euthymius, ponderantes miraculum Ioan. 5. 4. descriptum Paralytici sanati, quod non tantum eum sanavit Christus, sed inlerit portare lectum, in quo tam diu iacuerat, ut viso eo non tantum sano, sed etiam robusto, agnoscerent alij miraculi magnitudinem; inquam, obseruauerunt, ut notat Maldonatus, consuetudinem fuisse Christo, post facta à se miracula, simile quidquam facere, unde miraculi veritas ac magnitudo conspiceretur. Sic cum paucis panibus multa hominum millia saturauit, fragmenta iussit colligi, ex quibus quantum fuisse miraculum cognosci posset. *Matth. 14. 20. & c. 15. 37.* Sic curato leproso dixit: *Vade ostende te Sacerdoti, Matth. 8. 4. Luc. 5. 14.* Sic cum mortuam puellam ad vitam reuocasset, dixit: *Dato illi manducare, Marci 5. 43.* Cum aquam in vinum conuertit, iussit ferri Architricto, Ioan. 2. 8. Denique cum alium paralyticum sanasset, iisdem præcepit, ut lectum suum tolleret, & in domum suam abiret. *Matth. 9. 6.* Ex quibus patet, Christum non tantum sua, quando opus erat, manifestasse miracula, sed etiam procurasse, ut eorum magnitudo per publicam manifestationem etiam aliis appareret. Hoc ipsum confirmatur oratione Christi pridie mortis suæ factâ, sic Patrem alloquentis: *Nunc clarifica me tu Pater apud temetipsum claritate; quam habui priusquam mundus esset apud te.* Quâ oratione Christum Dominum à Patre

Ecc 3 petere

li. c. 10.
& 11. &
13. & 14.

Matth.
11. 4. 5.
Marc. 8. 4.

Matth. 4.
25. c. 5. 1.
c. 7. 28. c.
9. 8. 33.
36. c. 14.
13. 14. 15.
19. c. 15.
30. 31. 32.
c. 19. 2. c.
20. 29. c.
21. 8. 9.
26. 46. c.
26. 5. 10.
12. 19.
Marc. 5.
19. 20.

h. 29. in
Matth.
in cap. 5.
Marci.

in c. Ioan.
Christo, post facta à se miracula, simile quidquam fa-
5. 8.

Ioan. 17. 5

petere glorificationem humanæ naturæ, existimant S. Hilarius l. 3. de Trin. S. Chrysostomus, S. Cyrillus l. 10. thes. c. 9. S. Augustinus. At Theodoretus in Psalm. 92. & Maldonatus, de gloriâ naturæ Diuinæ loqui autumant, quoad eius publicationem. Petebat enim, inquit S. Cyrillus loc. cit. Opinionem & existimationem de se: O Pater, inquit Cyrillus citatus alibi à Celada, homo factus, id solum esse hominibus videor, nec cognitus sum coæternus tibi esse, δὲ ἕκαστος περ, id est, talem opinionem atque fidem hominibus per me largiaris, qualem haberent, credentes me apud te semper fuisse, etiam antequam mundus esset. Eo fine, inquit noster Didacus de Celada, desiderat Christus præclaræ suæ existimationem ante Passionem, ut sic homines magni aestiment Passionem, & opus Redemptionis & ignominiam crucis. Simili modo viri Dei, ab aliis irrisi, infamati, Diuina dona quandoque manifestant, ut per illa cognita fides habeatur, eorum monitis & doctrinis & exemplis, & derogetur aduersariis, famam eorum denigrantibus, sæpè cum offensione, perturbatione & scandalo pusillorum.

Sic Ioseph Patriarcha in adolescentiâ suâ nesciens malam fratrum suorum mentem, ut scribit S. Chrysostomus, tanquam eum fratribus cum eis loquebatur, & in somnia ipsa, quæ sibi Deus reuelauerat præsignando gloriam sibi obuenturam, & fratrum subiectionem, in medium proponebat.

Sic Dauid, ut obseruat Chrysostomus de Inuidia, & liuore, narrate Saül coactus fuit, qualiter viros confecisset, non inanem gloriam querere volens, sed in necessitate constitutus, & ut illi fiduciam adferret, ne ad apparentis respiceret vilitatem, sed ad fidem inreitis latentem, & supernum auxilium, propter quod viris fortior erat iuuenis, armatis & militibus pastor. Et de laudibus Pauli. Dauid glorians, de eis utique gloriabatur quæ omendare audientem valebant.

Et ita Dauid suas virtutes & dona Dei commemorat, Psal. 118. 10. 11. 13. 14. 20. 23. 24. 30. 31. 51. 53. 57. 58. 61. 62. 87. 94. 97. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 110. 111. 113. 123. 127. 128. 136. 139. 148. 159. 162. 163. 164. 167. 168. 174. Et Pl. 119. 7. pl. 130. 1. 2. psal. 131. 1. pl. 138. 21. 22. quibus omnibus in locis iuxta expositionem Sanctorum, & de personâ suâ, non tantum personâ Christi, ad litteram loquitur.

Sic S. Iob. 29. 15. Iustitiâ indutus sum, & vestitus me sicut vestimento. & diademate, iudicio meo. Oculus sui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum. Idem c. 31. 18. ait: Ab infantiâ meâ creuit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum. Quæ verba Sancti Iob conferens cum similibus Pharisæi verbis S. Isidorus Pelusiota Luc. 18. 11. l. 3. epist. 278. ait: Pharisæus ille, qui à nemine concitante & stimulante magnifica de se prædicabat, aliusq; quem vniversus terrarum orbis de se sentiebat, merito in Dei offensionem incidit, siquidem superbia morbo labora-

bat. At qui in gloriâ & splendore est, virtutes suâ occultat, cum autem inaledictis inestur, ut illas criminatio propulset, in memorat; quemadmodum clarus ille, atque omni laude præstantior Iobis fecit; ab omni culpâ remotus est.

Quâ de re ita scribit S. Gregorius: Quia misericors fuerat, dicit: Oculus sui cæco, & pes claudo. Et rursum, Pater eram pauperum. Quia disciplina custos & benignus, dicit: Cumq; sederem quasi rex, circumspiciant me exercitus, eram tamen merentium consolator. Quia humilis fuerat dicit: Si contempsit subire iudicium cum seruo meo, & ancillâ meâ, cum disceptarent aduersum me. Quia hospitalis fuerat, fateatur: Si despecti prætereuntem, eod quod non haberet indumentum. Quia largus in donis, dicit: Si non benedixerunt mihi latera eius, & de vellibus ouium mearum, calesactus est. Quia violentus non fuerat, testatur dicens: Si leuaui super pupillum manum meam, cum viderem me in portâ superiorum. Quia de inimici periculo nunquam exultauerat, dicit: Si gavisus sum ad ruinam eius, qui me oderat. Quia patiens fuit, & etiam suorum malitiam aquanimitate pertulit, dicit: Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius ut saturemur: Quid est hoc, quod vir sanctus tot suas virtutes, inter flagella enumerat? quid est quod ore suo opera, quæ fecerat, laudat? nisi quia inter vulnera & verba, quæ hunc ad desperationem trahere poterant, ad spem animum reformat: Et qui in prosperitate humilis fuit, reuocatis bonis suis ad memoriam, infractus in aduersitate permansit.

Et l. 18. mor. explicans illud Iob: Neque enim tepehendit me cor meum in omni vitâ meâ; ac si, inquit, aperte dicat: Nequaquam me secisse reminiscitur, vnde in suis precibus confundatur.

Et Samuel, inquit S. Chrysostomus, aliquando gloriatus est, & propria rectè facta patefecit, super tali re quadam, quam præcipue discere Regem illius temporis oportebat, id est, de conferendâ integritate iustitiæ, & manibus abstinendâ à muneribus.

Et S. Ezechias de se dixit: Obsecro, Domine, memento, quæso, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfectio, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Vbi S. Hieronymus; Irurus, inquit, ad Dominum narrat opera sua, quomodo ambulauerit coram eo in veritate & in corde perfectio. Felix conscientia, quæ afflictionis tempore bonorum operum recordatur.

Sic Sara, postea vxor Tobis: Tu scis, Domine, quia nunquam concupiui virum, & mundam seruauit animam meam ab omni concupiscentiâ. Nunquam cum ludentibus miscui me, neque cum his, qui in leuitate ambulanti participem me feci. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine meâ, consensi suscipere. Hanc autem orationem cum laude propriâ, seu commemoratione suæ virtutis, coniunctam, Deo placuisse apparet ex v. 24. vbi dicitur: Exaudite sunt preces amborum, in conspectu gloria summi Dei.

Esther quoque Deum precatura, sua rectè facta commemorat: Nosti quia oderim gloriam iniquorum,

Quorum, & detestor tubile incircumcisorum, & omnia alienigena, & quod abominer signum superbie, & gloria mea, quod est super caput meum; in die ostentationis meæ, & detestor illud quasi panum mensuratum. &c. & quod nunquam latata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum vsque in presentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham. qua oratio Deo fuit gratissima, & factis comprobata felicibus.

Et Nehemias 2. Esdr. 5. 19. Memento mei, Deus meus, in bonum, secundum omnia, qua feci populo huic.

119. fac. De Beatissimâ Virgine Maria in sermone dictato S. Brigittæ ore Angeli, dicitur: *Vidisti* (inquit, post Christi ascensionem) ad ipsarum consolationem Virgo gloriosa referebat, quod quamvis ex materna charitate sibi non placuisset, quod suus amantissimus Filius, moriendi voluntatem habuisset; verumtamen sua voluntas materna, Diuinâ se voluntati totaliter conformauerat, eligendo potius ad Dei voluntatis perfectionem omnes tribulationes humiliter sustineret, quam ad aliquod suum placitum, à Diuinâ voluntate in aliquo dissentire. Tali enim colloctione, viduarum animos patientes in tribulationibus, & constantes in corporis tentationibus satiebat. Coniugatis de se ipsa referebat, qualiter ipsa Deo fidem suam sinceriter dederat, & qualiter propter ipsius charitatem Diuina voluntati in aliquo nunquam resisterat.

hom. 9. in Ezech. 1. Cor. 11. & 12. Sic S. Paulus Apostolus, vt obferuat S. Gregorius, quoties sustibus casus, quoties lapidatus, quoties naufragium perculit, quanta pro veritate sustinuit, quod ad tertium celum raptus, quod in Paradisum ductus sit, Corinthiis narrat, vt eorum sensum à falsis predicatoribus auertat, vt dum se innotesceret, qualis esset illi eis viscerens, quos ab iis cognouerit inique renerari. Et, *Ministri Christi sum, plus ego. Et, Nihil minus sui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli, signa tamen Apostolatus mei facta sunt super vos in signis, & prodigiis, & virtutibus. Et abundantius iis omnibus (scilicet Apostolis) laboraui.*

1. Cor. 11. 4. 1. Cor. 12. 11. 1. Cor. 15. 10. Et S. Chrysostomus to. 3. hom. 5. de laudibus Pauli, Paulus, inquit, cum à Pseudo-Apostolis carperetur, quasi non esset probatus Apostolus, nec habens à Christo aliquam potestatem, propter obretractationes falsas in laudes suas ire compulsus est, qua maxime dignitatem eius ostenderent.

Idem Apostolus narrat publicè suas plures visiones Act. 22. v. 6. 7. 8. 17. 18. 21. Et iterum Act. 27. v. 23. 25. Et iterum 1. Cor. 15. 8. Et signa per eum edita Act. 15. v. 12.

S. Dionysius Areopagita scribens ep. 10. ad S. Ioannem Apostolum & Euangelistam, hæc sibi de eo reuelata diuinitus ait: *Sum planè dignus cui fides habeatur, cum id quod tibi antè cognitum est, & didicerim à Deo, & dicam, te liberatum iri ex Patibni ergastulo, & in Asiam rediturum, in qua facturus sis benigni Dei imitationes, ac posteris proditurus, scilicet, scribendo res gestas Christi.*

S. Ephrem c. 3. Testamenti sui, scriptum reliquit: *Nulla modo in totâ vitâ meâ aduersus Dominum conuulsiuolus exiit: nec sermo stultus è labiis*

meis egressus est. Neminem in omni vitâ meâ maledictâ dixerat: nec cum vilo planè Christiano homine contentiosum me præbui. Et de penitentia & confessione ait: *Opera pretium est, vt quæ mihi à Spiritu sancto nuntiata sunt, omnibus significem. Neque Regis talentum abscondamus.*

S. Cyprianus suas & suorum visiones necessitate coactus prodit Epistolâ 8. (in quâ visiones quatuor diuersas refert) ante medium. Et Epistolâ 10. 34. 35. 40. 54. 69.

Idem ab aduersariis exagitatûs, sua merita propalat Epistola 55. apud Baronium Anno 255. rium. 30.

S. Gregorius Nazianzenus carmine suam vitam conscripsit, in quâ multa in magnam sui commendationem vergentia recenset. Inter alia de se hoc scribit: *Corpore virgo sum. Et in oratione habitâ coram 150. Episcopis prædixit quemdam illo in loco futurum, & dixit se id prædicari, & sibi hoc sacrum Spiritum prædicere, vt scribit in eius vitâ Gregorius Presbyter. Et Martyrologium Romanum 25. Febr. de eo hæc habet: Nazianzi S. Casarij fratris B. Gregorij Theologi, quem idem Gregorius inter agmina Beatorum se vidisse testatur. Idem S. Gregorius Nazianzenus or. in E. hæreticorum maleuolentiâ de honestatis sic de gypc. E. se loquitur: O Trinitas (ac venia deit' audacia) Dei, ipse sum imago supernæ gloria.*

S. Antonius Abbas, teste S. Hieronymo, quæ viderat contigisse sibi circa S. Paulum primum Eremitam, dum secundâ vice eum inuiseret, reuersus ad monasterium discipulis ex ordine cuncta narrauit: Nimirum quod vidisset inter Angelorum cateruas, & inter Prophetarum & Apostolorum choros, niueo candore Paulum fulgentem, in sublime conscendere: Et quod duos leones vidisset intrepidus: & quod ij, cum motu aurium, ceruice deiectâ ad eum perrexerunt, manus eius pedesq; lingentes, benedictionem eius postulantes, & se eis vt abirent imperasse manu annuendo.

Et S. Athanasius in eius Vitâ, multas recenset visiones & reuelationes, & alia mira, ab eo Monachis; qui eum visitabant spiritualis vilitatis gratiâ, solitas manifestari, & rogantibus, & non rogantibus. Et tandem c. 39. sic scribit S. Athanasius: *Neque verd id quod sibi reuelatum fuerat, causa iactantia, Patribus indicabat, sed cum orans iugiter Dei laudaret auxilium, interrogantibus compellabatur edicere, nec spirituales filios, pura in Christo anima occultare quicquam volebat: præsertim cam huiusmodi signorum relatio, & amorem ministraret proposito (id est, erga statum monasticum quem elegerant, in quo confirmabantur talium auditione rerum) & fructum laboris (in obsequio Dei exantlati) ostenderet.*

S. Onuphrius Abbas totam vitam suâ narrauit Paphnutio, antea sibi ignoto, nunquam suo discipulo, tum quia inuentum casu in eremo Onuphrium rogauit, eam vt sibi narraret. Qui sine cunctatione statim totius vitæ suæ cursum

ei detexit; inter alia præclara hæc: Quòd per 70. annos nullum hominem viderit: Quòd per Angelum ductus sit in eremum: Quòd sanctus Angelus illi quotidie panem offerebat, & aqua pro mensurâ ministrabat, vt corpus confortaretur, ne deficeret, & iugiter in laude Dei perseveraret: Quòd omni die Dominicâ vel Sabbatho ab Angelo Eucharistiam, reciperet. Sic scribit in vitâ S. Onuphrij Paphnutius Abbas apud Rosveydum l. 1. pag. 100. & seq. Et ipse Paphnutius ibidem narrat, se in defectu quodam vitium, ob defectum cibi & labores itinerum vidisse Angelum, & ab eo vites eius restauratas. Et mortuo Onuphrio se audivisse cætos Angelorum in discessu illius animæ, Deum laudantes.

S. Pachomius Abbas narrauit Fratribus, vitam à se cuiusdam Fratris procul distiti animâ, ab Angelis Domini suaviter canentibus, ad beatam vitam perennemque sustolli. Idem visionem dæmonum, & colloquium cum eis habitum à se, & eos à se fugatos narrauit, conuocatis ad hoc domesticis, & cuncta, quæ viderat, & audierat, etiam per litteras absentibus insinuauit.

Sanè si quando ob vanitatis periculû, occultandi sunt miri Diuini fauores, est tempus mortis, quando dæmon magis Dei seruos impugnat vanitatis spiritu, sciens quòd modicum iam ad tentandum tempus habeat: tamen ante ipsam mortem legimus Dei seruos admirabilia Dei dona, & præterita, & præsentia suis manifestasse amicis. Plura talia exempla recenset S. Gregorius Papa in suis Dialogis; addam ego è libris non ita peruis excerpia.

I. 3. Vit. Scribit Rufinus, cum Abbati Sisoio moribundo multi senes adessent, *vidisse faciem eius fulgore quodam radiantem, & Sisoium dixisse: Ecce Abbas Antonius venit ad nos. Et post parum ait: Ecce & chorus Prophetarum. Et iterum facies eius clarior luce aspersa est, & dicit eis: Beati quoque Apostoli ad sunt, visusq; est cum quibusdam loqui. Cum ergo postularent ab eo Patres, vt cum quibus loqueretur ediceret, ait ille: Angeli, inquit, venerunt auferre animam meam, & supplico illis, vt paululum me pro penitentia agenda sustineant. Dicunt autem ei Patres: Tu iam non indiges penitentiam agere Abba, at ille respondit: In veritate dico vobis, quia nec initium penitentia me reminiscor arripuisse. Tunc in splendore solis, eius effigie relucente, dicit ad eos ipse: Videte, videte, quia Dominus venit. In hoc sermone reddito spiritu, omnis locus ille grato odore repletus est.*

I. 5. inst. cap. 28. Scribit Cassianus Abbatem Ioannem, morti proximum rogatum à Fratribus, vt aliquid eis memoriale relinqueret, per quod possent ad perfectionis culmen, præcepti compendio facilius peruenire; ingemiscens ille, Nunquam, ait, meam feci voluntatem, nec quenquam docui, quod prius ipse non feci. Et Coll. 19. c. 4. refert Abbatem Ioannem hæc dixisse Cassiano, & eius socio Abbati Germano: Memini me

in huiusmodi raptum frequenter excessum, vt obliuiscerer me sarcinâ corporeæ fragilitatis indutum, mentem, meam ita omnes exteriores sensus subitò reppulisse, & à cunctis materialibus rebus omnimodis exulasse, vt neque oculi; neque aures meæ, proprio fungerentur officio, & ita diuinis meditationibus ac spiritualibus theoriis animus replebatur, vt sæpè ad vesperam me percepisse nescirem, ac sequente die de befermâ absolute tenentis penitus dubitarem. Monuerat autem eos c. præced. Quæso vt non iactantia vitio, sed adificationis vestra depromptum studio censeatis, quia vobis tam studiosè querentibus nihil de veritate existimo subtrahendum. Arbitror enim instructionis vobis aliquid posse conferri, si paulisper humilitate sepositâ, simpliciter omnem propositis mei patefecero veritatem. Hoc ipso modo atq; Dei serui, dona Diuina sibi concessa aliquando patefaciunt.

Similiter alter senex solitarius, cum esset derelictus in infirmitate à Fratribus, & habuisset Angelum à Domino missum, qui ei per septem dies ministravit, cum visitasset eum Fratres, id eis narrauit, & hæc dicens obdormiuit in pace.

S. Paphnutius (vt scribit Palladius, & Rufinus Aquileiensis apud Rosveydum) visionem Angeli ad se à Deo missi, & se ad æterna tabernacula, sibi à Deo præparata, paulò ante mortem inuitantis, quibusdam Presbyteris, qui ad eum visitandum venerant, notam fecit.

S. Ioannes Climacus scribit S. Mennam habuisse discipulum, qui magistri omnia plenissimè nouerat, & de his certiores domesticos reddebat.

S. Dorotheus de se quædam narrauit, & videtur quoddam recenset.

S. Benedictus cum diuinitus liberatus fuisset à tentationibus carnis, aded vt nunquam amplius totâ vitâ eas pateretur, id post discipulis ipse de se perhibebat, vt scribit S. Gregorius l. 2. dial. c. 2.

S. Alexius, moriens, vt dicitur in Breuiario Romano 17. Iulij, cum in domo paternâ incognitus decem & septem annos vixisset, reliquit scriptum sui nominis, sanguinis, ac totius vitæ cursum.

S. Ilidorus, Presbyter & Xenodochus apud scd. Palladium in historiâ Lausiaca, dixit Palladio, rogatus cur in mensa esset lachrymatus? Pudet me vesi cibo, à ratione alieno, cum sim ratione præditus, & sim futurus in Paradiso deliciarum, & replendus ambrosia nutrimento, propter eam, qua nobis à Domino data est potestatem.

Abbas Pambo apud Palladium in hist. Lausi. cum esset in ipsa horâ excessus, eum circumstantibus Fratribus dicitur hoc dixisse: Ex quo veni in hunc locum solitudinis, & meam adificauit cellam, & hic habitavi, nullus fuit dies, quo non aliquid operis fecerim meis manibus, nec memini me ab aliquo panem gratis datum comedisse, nec me in hanc horam penitet altius sermonis quem dixerim, & sic ad Deum recedo, vt qui nec pius quidem ac religiosus esse caperim.

S. Martinus Episcopus Turonensis, teste Se-
ucto

cap. 24. uero Sulpitio eius familiari, qui sic scribit in eius vitâ: In Martino illud mirabile erat, quod non solum hoc quod supra retulimus, sed multa eiusmodi, quoties accidissent (scilicet visiones, prophetias suas, & miracula) longè ante prauidebat, & sibi nuntiata (diuinitus) Fratribus indicabat. Et infra: Cum olim audirè fide eius, vitâ, atque virtutibus, desiderio illius astuarem, gratam nobis ad eum videndum peregrinationem suscepimus, simul, quia iam ardebat animus, vitam illius scribere, partim ab ipso, in quantum ille interrogari potuit, sciscitari sumus, partim ab his qui viderant, cognouimus.

Atque hac ratione, ex rebus ab ipso Martino sibi dictis, vitæ eius partem conscripsit, & quidem adhuc viuente Martino, vt ait Baronius. Huc ipse Seuerus Sulpitius epist. 2. scribit ad Aurelium Diaconum, sibi apparuisse post mortem S. Martini (quem tunc, humanitus nondum sciuerat esse mortuum) arridentem, libellumque quem de eius vitâ seriperat, dextrâ præferentem, & capiti eius manum tactu blandissimo supponentem eumque benedicentem. Seuerus Sulpitius initio & in fine epist. 2. tom. 7. bibl. SS. PP. recenset apparitionem S. Martini sibi factam. S. Chrysostomus, vt scribit S. Nilus Abbas, omni serè tempore videbat domum Domini referentem Angelorum cætu, & tunc inprimis, cum Diuinum & incruentum Sacrificium offerretur. Quo quidem tempore, stupore & leuitâ plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit.

Ruff. l. 1. cap. 10. Pall. c. 58. Copres Presbyter vir sanctus, teste Ruffino & Palladio, multas virtutes faciens, anguores curans, & efficiens sanitates, & demones fugans, & multa mirabilia faciens, rogatus à Fratribus, vt eis de suis gestis aliqua narraret, & ex quibus actibus quibusque meritis, ei Dominus tantam gratiam contulisset exponeret; nihil dedignatus est, & sua vitæ, & priorum suorum, narrare eis ordinem incepit, quorum tamen longè illustriores fuisse perhibebat &c.

Et cum Patris Mutij magna miracula narrasset, de suscitatis ab eo mortuis, de ingressu ad Fratres ostiis clausis, & aliis, subditi: Quid ergo miramini, si nos parui homines, parua faciamus, claudos & cæcos curantes, quod & medici ex arte facere possunt: Quod humilitatis studio dixit, eleuans more Sanctorum sua miracula. Et postea narrauit eis etiam miracula per se facta valde rara. Illud inprimis quod ex arenâ ab eo calcatâ & asportatâ à quibusdam rusticis ad loca sterilia, & permixta seminibus sparsâ, per agros, tantum fructus collegerunt quantum nulla vsquam potuit. Aegripit terra colligere. Item quod stererit in medio ignis dimidiâ fetè horâ illa solus penitus.

Ruff. l. 1. cap. 10. Pall. c. 58. Idem scribunt Anophi virum sanctum, rogatum à tribus Monachis, vt enarraret de suis virtutibus & actibus, quibus Domino placherat, ad imitationem posteris gestorum suorum memoriam relinqueret. Tunc ille, nihil, inquit, magnum se esse memini; hoc tamen custodius, ex quo nomen Saluatoris nostri

in persecutione confessus sum, ne post confessionem veritatis, mendacium de ore meo procederet, neque post amorem celestium, terrenum aliquid amarem: sed nec gratia Domini in his defuit mihi. Nunquam enim me fecit egere aliquo terreno, omnem, quem desideravi cibum, Angelorum mihi deferens ministerio. Nihil à me occultauit Dominus eorum, quæ geruntur in terris: nunquam defuit cordi meo lux eius per quam suscitatus somnum corporis non requirebam, desiderium habens semper videndi eum. Sed & Angelum suum assistere mihi semper fecit edocentem me de singulis quibusque virtutibus mundi, lux mentis meæ nunquam extincta est. Omne quod petij à Domino sine morâ consecutus sum. Ostendit mihi frequenter multitudines Angelorum assistentium sibi: vidi & cætu iustorum, congregationesque Martyrum, Monachorum conuentus, omniumque Sanctorum &c. Cùmque hæc, & multa alia huic similia, per totum triduum enarrasset, tradidit spiritum, & continuò viderunt ipse, ab Angelis suscipi eius animam, atque ad calos ferri.

S. Gregorius Turonensis, in Præfatione seu Epistolâ, quam præfixit quatuor libris de scriptis de miraculis S. Martini, narrat aliquas visiones suas, quibus excitatus fuit ad descriptionem, easque expresso iuramento sibi contigisse confitetur.

Idem libro de gloria Confessorum, duas visiones sibi factas in infantia, quibus diuinitus edoctus fuit modos sanandi patris sui infirmi, qui cum adhibiti essent, eo matri illos referente, statim pater eius ab infirmitate conualuit. Sic teste S. Bonaventura in vitâ S. Francisci, cum diuinitus S. Franciscus signata accepisset, & videret publicare Domini sacramentum, vocauit aliquos ex Fratribus, & generalibus verbis loquens, dubium eis proposuit, & consilium requisit. Quidam verò ex Fratribus, gratiâ illuminatus & nomine, intelligens, quod aliqua miranda vidisset, pro eo quod videbatur admodum stupefactus, dixit ad virum sanctum: Frater, non solum propter te, sed etiam propter alios, scias tibi aliquando ostendi sacramenta Diuina: timendum propterea iure videretur, ne, si quod pleribus profuturum accepisti, celaueris pro talento abscondito reprehensibilis iudiceris. Ad cuius verbum motus vir sanctus, seriem reuulit visionis priuatæ.

Et alio in loco Vitæ eius scribit: Cum Christi Crucifixio ei veniret in mentem, vix poterat à lachrymis & gemitibus exterius contineri, sicut ipse postmodum familiariter retulit, cum appropinquaret ad finem, reuulit vitæ, quando eius sanctitas & humilitas maturuerat.

Et c. 2. n. 1. tunc orans in templo corporeis auribus vocem de cruce Domini ter delapsam audiuisset, dicentem: Franciscus vade, & repara domum meam, quæ, vt cernis, tota destruitur, cum sensum horum verborum Spiritus sanctus, eum edocuisset, ipse postmodum Fratris reuelauit.

De eodem scribit S. Bonaventura, eum diuinitus sibi reuelata non vulgasse exterius, nisi quantum Christi vrgebat charitas, & proximorum utilitas exigere.

exigebat, & tamen in humilitatis virtute maxime S. Franciscus excelluit.

Idem in testamento suo, edito à Seruatio Myricano, scriptum reliquit hoc: Ipse altissimus reuelauit mihi, quòd ego deberem viuere secundum formam sancti Euangelij. Et infra: Salutationem mihi Dominus reuelauit, vt dicerem: Dominus dei tibi pacè. Quod in omni pradicatione sua dicebat, inquit S. Bonauentura in eius vita, & sic populù in sermonis exordio salutabat. Hanc quippe salutationem Domino reuelante didicerat, sicut ipse postmodum testabatur.

S. Nicolaus Tolentinas, multas à se animas è Purgatorio liberatas (quas viderat) manifestauit, & Angelicos concentus, per 6. ante mortem mentes à se auditos, & moriens, visum à se Christum Dominum, cum Beatissimà Virgine, & S. Augustino, se inuitantem ad cælum, & dicentem sibi: Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui.

S. Dominicus moribundus, vt scribit in eius vitâ Ioannes Flaminius, oculos & manus in cælum sustulit, ac dixit: Sancte Pater, non nosti quàm libenter & quàm constanter in tuâ voluntate permanferim, & quos dedisti mihi custodierim & seruauerim? Et conuersus ad suos: Ero vobis charissimi fratres viuitor ac fructuosior post obitum meum, quàm dum vixi.

S. Thomas Aquinas de se narravit, constrictos sibi lumbos ab Angelis, & ab eo tempore abactum à se omnem libidinis sensum: & dicere solitum socio Reinaldo, Quicquid sciret, nò tam studio aut labore suo peperisse, quàm diuinitus traditù accepisse; à Crucifixi imagine audiuisset hanc vocem: Bene scripsisti de me Thoma. Eidem patefecit, sibi apparuisse SS. Apostolos Petrum & Paulum, à Deo missos & quendam locù difficilem ex Isaiâ expallisse luculenter, vt scribit Surius in eius vitâ. & alij.

S. Vincentius Ferrerus prædixit Alphonso, eum fore Papam, & se ab eo canonizandum, quod 50. post annos, tertio Mense sui Pontificatus fecit.

Idem in concione prædixit, Bernardinum Minoritam tunc ibi præsentem, diutius se victurum, sed priùs canonizatum iri, quàm ipsum. Et fororis suæ ac matris obitum sibi, diuinitus reuelatum, è suggestu palam omnibus indicauit. Et quidem de matris obitu & gloriâ sic locutus est: Non miremini, filij mei, didici enim à Domino hac hora Valentia è vitâ abiisse matrem meam, & eâ de causa lachrymabam: at nunc illi gratulor, postquam in idem cognoui eam piè ac religiose hinc emigrasse, & viuere cum Christo in cælis. Ita in eius vitâ apud Surium.

S. Petrus Martyr, narravit de se, quid à Christi Crucifixi imagine se alloquente audierit, dum coram eâ sui humiliationem exponeret, & quòd Virgines illæ, quæ eius ingressæ erant cubiculum (ob quas in exilium actus fuit) fuerint cælestes, non terrena.

S. Catharina Senensis magnum Dialogorum

librum diuinitus, & se illorum doctrinam Deo reuelante accepisse narravit: quam ob causam Pius II. in Bullâ eius Canonizationis scripsit hæc ipsa verba: Doctrina eius infusa non acquisita fuit. quod etiam Urbanus VIII. in eius officio confirmauit. Eadem mira alia dona, vt stigmata, cordis mutationem, communionem à Christo sibi datam, & alia manifestauit plurima, quæ in eius vitâ copiosè narrantur.

S. Bernardus cum eius miracula multiplicarentur, & indies, disputans secum in cogitationibus suis, domestica sibi religiosus, quibusdam Fratribus aiebat: Plurimum miror, quidnam sibi hæc miracula velint, aut quid visum sit talia Deo aditari per talem. Nihil mihi videor in sacris paginis super hoc genere legisse signorum. Siquidem facta sunt aliquando signa per sanctos homines & perfectos. Ego mihi nec perfectionis sum conscius, nec fictionis. Hæc & huiusmodi crebrius secretiusq; cum viris spiritualibus conferebat.

Et alio in loco: Confessus est aliquando sibi meditati vel oranti sacram omnem, velut sibi se postam & expositam, apparuisse Scripturam. Et alibi: Cum quidam Clericus seculum relinquere, & ei adherere volens, eum adiuisset, illum intuitus S. Bernardus, cum subito inter loquendum surgeret, peteretq; vestigia eius, inclinauit se modicè. & Fratris cuiusdam propius a se in aure locutus est, dicens: Ipsum ego, sicut nunc video venientem, nocturnâ visione preuidi, propter quem etiam Dominus nos adduxit. Idem, cum puerum fatuum & mentis inopem, claudum quoque surdum, ac mutum per orationem & manus impositionem, ab his omnibus liberasset, & fratres loquerentur mirud hac de re, ad eos S. Bernardus, Flagellum, inquit, Dei erat, & maligni spiritus dira vexatio. Vidi enim nocte præteritâ hoc eodem in loco, vbi sanatus est puer, oblatum mihi puerum talem, exeunte ab eo spiritu nequam, omnem protinus recipere sospitatem vniuersi membrorum. Addidit etiam vir beatus, de eadem visione: Cumq; paululum processissem in eodem itinere, quo nunc pergimus, iuxta proximum vicum (dicebat autem de eo, quem nominant longum-campum) offerebatur mihi puella clauda, & Dominus ei gressum redderet. Audierunt & mirati sunt Fratres, futuri magis attoniti expectatione miraculi, quàm recordatione præteriti. Ventum est ad locum, inuenta est ibi protinus puella clauda, expectans hominem Dei transturum, & à simul transeuntibus iuxta verbum quod ipse dixerat, expectata. Oblata igitur ab eis, qui attulerant eam, stigmata ab homine Dei, ex Dei munere gressum recepit. Anno altero, alio in loco, cum mane factis pararet abire, dicebat Fratribus, quia vidi per visum noctis introeanti mihi ecclesiam, offerri claudam feminam, & sanari. Post vnam serè horam, in basilicâ Mammetis Martyris, oblata est ei clauda mulier, & erecta, mirantibus quidem omnibus, sed eis amplius, qui sicut videbant factum, ita sese recordabantur audisse futurum. Et de alterius claudæ curatione confessus est Pater sanctus, quòd præcedenti nocte sibi præsentis fuisset.

Idem

Idem alio in loco, & tempore, prædixit pacem inter discordantes futuram. Quibus etiam vnde id nosset innotuit, dicens se id per nocturnum soporem prævidisse. Et c. 43. in Cant. Fratibus cum iuramento dixit in exhortatione: Passio Christi mihi in ore frequenter sicut vos scitis: hac in corde semper, sicut Deus scit. Et c. de quadruplici debito, dixit publicè, è suis manibus Monachorum, Nouitiorum, & Conuersorum animas ad caelestia gaudia volasse, tam liberar, quam liberatas de carcere nostræ mortalitatis, seq̃ id scire ex certissimis signis, sibi inde factis & ostensis, scilicet ex reuelationibus, de iis, vel ex apparitionibus eorum post excessum è corpore.

B. Laurentius Iustinianus, præter ea Dei dona, quæ de se vitæ voce suis filiis narrauit, vt est in eius vitâ à Bernardo Iust. scriptâ, tû alibi, tum etiam in scriptis vtilis, quædam admirabilia de se, ad aliorum vtilitatem vulgari. Sic in Ligno vitæ, inter alia beneficia sibi diuinitus concessa, scribit, quod benignus Dominus, in eorum numerum se adscripsit, quorum remissa sunt iniquitates.

Itē in Fasciculo amoris scribit sibi apparuisse Diuinam sapientiam, salutaria monuisse, & pacis osculum dedisse, quæ dixit se communicare illis, pro Dei gloriâ, & eorum profectu, quod in cordis penetrabilibus occultè perceperit. Et, vt in eius vitâ scribitur, Discipulo suo reuelauit, sibi à Deo datum fuisse, vt quouis loco, aut tempore se colligere vellet, & in calum mentem erigere, semper posset. Nepoti quoque suo (vt idem scribit) dixit, eius parentem mortuum, saluum esse.

S. Gertrudis, vt apparet ex eius vitâ, passim ferè omnia manifestabat diuina vitâ & reuelationes, dicebatque eas sibi pro aliis dari, vt earum notitiâ alij iuuarentur. Quod cum Dei iussu fecisset, & postea partim propriâ manu, partim alienâ libris quinque comprehendisset, miras Dei apparitiones & colloquia cum eâ, & fauores rarissimos, Christus Dominus omnia scribi iussit, & scripta valdè probauit & commendauit, & publicari ab eâ voluit libr. 1. cap. 16. l. 5. c. 6. & 33. & 36. & l. 2. c. 10. & l. 3. c. 1. & 64. l. 4. c. 56.

Ibidem l. 5. c. 13. scribitur, quandam sanctam Virginem defunctam, & cælesti beatitudine donatam, apparuisse alteri, hæc dicentem: Tota illa caelestis arca, in quâ habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter, scilicet dulcissimum cor amatoris mei Iesu Christi, est mihi reueratur, exceptâ vnâ clausulâ, quæ mihi non patet, quia hoc non promerui in vitâ meâ. Nam quod ibi intus latet, hoc tantummodò reueratur illis, qui tali dilectione Deum amant in terris, quod omnia bona, quæ sicut libenter toti mundo notificarent, vt Deus amplius glorificaretur. Quam charitatem ego non habui, sed delectabar, sola cum solo scire quicquid dono eius accepi. Vnde ad id superuicundum gazophylacium non admittor, quod talibus preparatur.

Eadem Gertrudis: Humilis sui cognitio profun-

dissima, humiliatio, ipsam sola vrgebat, quare Dei dona alius manifestabat, videlicet quia in se (vt putabatur) essent otiosa; manifestata verò, in aliis saltem fructum, & Deo laudem operarentur, præsertim cum crederet propter se duntaxat nihil, verum propter aliorum salutem omnia se recepisse. Et paulò supra: Omnium se indignissimam arbitrabatur, præsertim tunc, si quando dona sibi collata, aliis non fecisset communia. Tunc enim sibi videbatur ea, quæ non propter suam tantum vtilitatem recepisset, suâ tamen desidâ neglexisse, illag, fimo abscondisse. At verò si quem horum fecisset participem gemmas, hoc est, dona Dei arbitrabatur se auro ornasse. Postea l. 1. c. 10. Vita, Christus iussit vt scripto ederet gratias, quas ei communicabat; & cum illa satis esse censeret, reluctanti eas ore tenus enarrare, non scriberet; Dominus, inquit, obiecit verbum illud, quod ipsa nocte ad matutinas audieram lectum. Si Dominus doctrinam suam presentibus tantum dixisset dicta tantum essent, & non scripta: sed nunc etiam scripta sunt propter multorum salutem. Et addidit Dominus: Certum Diuine pietatis mea volo habere testimonium in scriptis tuis, his nouissimis temporibus, in quibus dispono benefacere multis; vtque id melius faceret, ipsa verba ab ea scribenda, leniter suauiterque ei in stillaturum promisit, & re ipsa per dies 4. præstitit. Et cum aliâ cogitaret, quantum fructum hæc eius scripta possent hominibus adferre, Dominum audiit suis cogitationibus respondentem: Et quid tibi vtilitatis videtur provenire ex iis, quæ de Sanctis meis leguntur, nisi vt legentium audientiumque, augetur deuotio, & erga humanum genus pietas mea reueletur: Pari modo aliquorum potest accendi deuotio ad eorum desiderium, quæ te legunt acceperit ex me considerantium gratiam ac liberalitatem bonitatis meæ, qui subinde studebunt suam mutare vitam ad meliora. Et cum illa diceret Domino futuros plerosque qui talia vilipenderent & calumniarentur; Dominus ei dixit: Si qui maligno corde maluerint ea calumniari, peccatum illorum sit super eos, te immuni perseverante. Propheta namque, ex me dicit: Pœnam eis offendiculum, ac si diceret: Multa dispono, permitto, aut iubeo in salutem Electorum, licet reprobi scandalizentur. Hoc sensu etiam Virgo illa verba accepit, intelligens Dominum sæpenumerò instigare Electos suos, vt aliqua faciant, vnde alij scandalizentur, licet non propterea id fiat, vt scandalizentur proximi. Atque ideo electi non debent ea opera bona omittere, vt pacem ab iis, qui omnia inuertunt ac peruertunt, habeant. Optima enim pax est bonis mala vincere, hoc est, non omittere ea, quæ Deo quis scit esse beneplacita, licet imperfecti & mali ea peruertant, aut propterea murmurent. Tandem nono anno post acceptam singularem Diuine familiaritatis gratiam, Dei iussu, propriâ manu scribere cepit, quæ ei cum dilecto suo sponso contingebant, quæ toto libro secundo insinuationum Diuine pietatis leguntur.

B. Catharina Bononiensis, & in Breuiario suo, quod vidi, & in tractatu Italico, à se ex Di-

l. 1. c. 5. vit.
seu in fin.
in fin. diu.
pict.

l. 1. c. 16.

Pro l. 1. 2.
& lib. 2. c. 6.
10. & 24.
& lib. 3. c. 64.

pag. 114.

uinâ

minā inspiratione, ut ait, composito, cui titulum indidit: *Arma necessaria ad pugnam spirituales*, describit suas gratias extraordinarias, & visiones, & reuelationes, scilicet quod Deo reuelante cognouit, se ad religionem vocatam diuinitus: quod Angelicos cantus audiuerit: quod viderit Beatissimam Virginem tenentem Iesum factis inuolutum, eumque ex eius manibus acceperit, tenuerit, & suam faciem in Christi faciem, mirum odorem spargentem, reclinauerit: quod Christi in Eucharistia praesentiam diuinitus intellexerit: quod SS. Trinitatis mysterium, & multas alias res notabiles Deo reuelante cognouerit. Et primā vice, quā communicauit, senserit gustum & suauitatem indicibilem ex carne Christi: quod à Deo sacram Communionem receperit indicibili & incomprehensibili modo: quod ex Dei reuelatione cognouerit sibi esse dimissa peccata omnia, & quoad culpam, & quoad poenam: quod Dei iudicium in visione viderit. Et tales visiones ipsamet scriptas reliquit, ut dicitur 2. part. Hist. Francisc. à Marco Vlyssiponensi l. 7. c. 14. & à nostro P. Iacobo Grassetto in eius Vita ab ipso diligentius alii conscripta.

Bapt. Per-
gilius in
eius vita
2. par. c.
17. fin.

B. Clara de Monte Falco, interrogata à duobus Theologis, de multis & difficultibus questionibus, respondit sine premeditatione valde bene, cum admiratione eorum: cumq; interrogata esset, quomodo tam facile responderet: ait: Scias me à Domino accepisse talem scientiam, ut si tota schola Parisiensis me interrogaret, sine mora temporis resolverem quoduis dubium, & questionem mihi propositam.

3. p. c. 8.

Eadem sepius suis dixit, se habere in corde Christi passionem impressam, quod eā mortuā, in exenterato corpore, agnitum est, & in corde eius inuenta Christi patientis mysteria, ad hunc diem aspectabilia.

3. par. c. 4.
& 5.

Eadem morti proxima, se videre Christum, & Beatissimam Mariam, & sanctos Angelos, aliosq; Beatos, & ab eis se inuitari ad caelum, & illuc se ituram statim, palam omnibus praesentibus non semel dixit.

3. par. vit.
cap. 20.

Ordinarie non moriebatur vlla Monialis, vel benefactor monasterij, aut ei notus, qui iret ad caelum, cuius ingressum in caelum agnitum nō manifestaret in publico Capitulo Monialibus, excitans eas ad reddendas Deo pro hac re laudes. Quod si alicuius animam in Purgatorio videret, eam precibus suarum cum magnā instantiā commendabat.

2. par. c.
27.

Et alibi scribit, eam cuidam dixisse, si à toto mundo honoraretur, se nullam mutationem in se, nec initium vanae gloriae habituram; nec si ab omnibus vilipenderetur & vituperaretur, se ob id turbatum iri.

7. c. 6.
vsque ad
17.

B. Angela de Fulgino Franciscana totam vitam suam, cum donis & visionibus innumeris sat copiosam, dictauit Arnolde Confessario suo Minoritae. Extat latinè & Italicè edita, tum separatim, tum in 2. part. Hist. Francisc. edita à Marco Vlyssiponensi, in cuius fine narratur, alium librum ab eā scriptum, in quo est eius

doctrina, & vita imitatione digna. Obit Anno 1309. 4. Ianuarij.

Porro in Latinè edita Coloniae Agrippinae 1601. hic est titulus istius libelli: *Beata Angela de Fulgino ostendens nobis veram vitam, quā possumus sequi vestigia nostri Redemptoris, ab ipsa Sanctissimā fammā Spiritu sancto dictante, liber hic conscriptus est* &c. Et Frater Arnaldus de Ordine Minorum in secundo Prologo posito ante Vitam B. Angelae, scribit, se eius visiones & reuelationes scripsisse prout ex ore eiusdem audiuit, illam verò eam ipsi narrasse, ob multas eius preces, & ob praesentiam multum magnam dispendentiam, quam patiebatur ille, videns homines tantis donis propter humilitatem B. Angelae, & secretum quod tenebat in hoc, frustrari. Sed cum ipsa compassione commota, & quandoque manifestā vilitate proximi, narrasset, accessit etiam Diuina approbatio, & reuelatio quod totum id quod in eius vita à Fr. Arnaldo scripta continetur, esse verum, & secundum voluntatem Dei, & ab eo processisse, & nil esse falsum & superfluum. Et c. 7. num. 119. ipsa dixit: *Hoc non dixissem, (scilicet gratiam quandam valde raram & miram) nec scribis fecissem, sicut nec alia, nisi fuisset monita.*

Rupertus Abbas Tuitiensis, recenset visiones suas, quas diuinitus habuit, scilicet Christi Crucifixi, trium personarum Diuinarum, Spiritus sancti in specie ignis, daemoneum à quibus infestabatur, verborum consolatione plenorum, quae percipit à Diuinis personis. Commemorat etiam reuelationem, quam habuit de vita suā, adhuc per octo annos duraturā, & quod ab vnā è Diuinis personis quaedam Sanctorum reliquias, super altare positas sibi ostendente, sibi dici audierit: *Noli timere, adhuc eris melior, quam ista sunt.* Et quod per mirabiles Spiritus sancti illapsus, à se per visionem perceptos, donum sacram Scripturam explicandi acceperit.

Idem refert visionem quandam, quam habuit, & duos versus per visum memoriae suae impressos, & scribit se à B. V. Maria haec audiuisset: *Pascha cum B. Trinitate facies.* Idem narrat quandam reuelationem, sibi per visionem factam.

B. Albertus Magnus, teste Petro de Prussia in eius vita, manu propria scriptam reliquit visionem, quam habuit S. Pauli Apostoli se animantis ad continuandam explicationem libri S. Dionysij de Ecclesiastica Hierarchiā.

B. Baptista Verana scripsit vitam suam, & in eā suas visiones, dona Dei magna, raptus, reuelationes, & varias virtutes in magnam sui commendationem redundantes: inter quas recenset c. 4. à Christo se didicisse, remissa sibi peccata, & quoad culpam, & quoad poenam. Et c. 6. Nomen suum in Christi corde aureis litteris scriptum, esse sibi à Christo ostensum: & his similia: quae habentur 4. parte Chronicae S. Francisci tom. 2. libr. 7. editorum à Fr. Bartholomaeo Cimarello. Porro in fine capituli 21. rogat Abbatissam

visum sic: Rogo te per amorem quem geris erga Deum & Mariam: ut permittas ut hac pauca & deuotissima verba legantur vel videantur: nisi a personis deuotissimis & spiritualibus: ne res Dei: quae cum summa deuotione & attentione debent audiri, legi, & meditari, veniant in derisionem & contemptum. Quia hodie, quae per nostram malignitatem non probamus, a illis & infirma bonitate Dei non credimus: imò irridemus, quae alter probare, sentire, & gustare possit. Sed heu! non est verum: quia Deus est benignissimus, sapientissimus & clementissimus. Ex suis occultis thesauris spiritualibus vult facere partem: & dispensare, sicut & videtur, & placet, & prouidet, & quando: cui vult, & non vult ab illo nostram petere consilium: quia ipse meus Dominus, qui est veritas amabilis, non iudicat secundum opera de foris sicut nos, sed secundum intrinsecum, & finem: affectum cordis respicit oculo suo sancto & pio, & ita est scriptum: Alia sunt iudicia Dei, alia sunt iudicia hominum. Sed nos tanquam persone à tali perfectione & virtute remota glorificemus Deum in Sanctis eius, humiliando nos corde contrito sub eius clementissimis pedibus crucifixi.

cap. 6. De B. Catharina Genouensi scribit in eius Vita à se in Latinum conuersa, Matthias Tannet Carthofianus: Deus tam fixè ac profundè purum amorem huic purgatae anima imprebit, vt dicere soleat, quòd postquam illum amare cepisset, nunquam amplius desierit iste amor, imò magis ac magis vsque ad finem vita in intimo cordis sui creuerit: idq; propterea quòd indes claris sinceritatem & puritatem dulcis sui amoris, hunc affectum in illa operantis, cerneret. Et infra: Nonnunquam assererat se nil sentire intra se, nisi quòd suo amore Deo plenissima esset, nec sciret, nec cognoscere posset aliud, praterquam Deum absq; respisa, tanquam animà & corpore careret. Et supra: Dicebat, inquit, nullo se negotio cuiusq; tentationi resistere.

cap. 7. Et c. 9. ait: Amorem, quo dilectum meum amorem profecuebar, quotidie in me maiorem animaduerti. Et infra: Tam ardentem ignem intra me sine igne sustineo vt quentlibet cuperem eum intelligere posse: ac certa sum, quòd omnia, quae aflarem, igne Diuini amoris incenderem, & concremarem. Et c. 16. Oraui, vt meum liberum arbitrium sibi plenissimè vendicaret, ne possem agere quòd volo, at solummodo, quòd ipsi placet; quae omnia per eius clementiam obtinui.

Et c. 36. Dixit aliquando: Cor meum totum ardore consumi sentio. O si, quòd in eo versatur, eloqui possem! Rogantibus vt aliquid referret, respondit: Desunt verba tam ignito amori congruentia: quacunque proferrem, adeò ipsi dissimilia essent, vt eidem iniuriam facerem. Quòd vobis narrare possum, hoc est: Vnica guttula de eo, quo cor meum plenum est, in infernum delapsa, mutaret illum planè in vitam aeternam, tantuq; ibi foret amor, atque vnio, vt demones in Angelos, & tormenta in oblectamenta vertentur: cum Dei namq; amore non potest subsistere cruciatus.

Et c. 38. Cùm Religiosus quidam ei dixisset: Mater, non est cur te abscondas, imò propter gloriam & honorem Dei rogo, vt personam, quae tuo animo sedeat, diligas, ipsiq; gratias à Deo tibi concessas recenseas, ne post

obitum maneant occulte & incognita, ac Dominus Deus debità laude & gloria fraudetur. Tunc respondit, se non abnuere, quandoquidè suo dulci Amori (scilicet Deo) ita visum esset, nec, aliam personam eligere, quam ipsam quò hoc consilij dedisset: quanquam impossibile sciret, minimam partem internarum Dei operationum referre. Porò extrinsecus Deum nihil aut parum circa se operatum. Alio tempore cum eodem Religioso conferens, narrauit illi suam conuersionem, atq; complura alia, vt melius poterat, quae bonà fide collecta, huic libro sunt inserta &c.

Hos Sanctos imitatus S. P. N. Ignatius, visionem, quam habuit, Dei Patris Christo crucem bātulantis, se cum sociis commendantis, statim vbi perfecta est, narrauit sociis, teste Ribadeneira in eius Vita & Massæo. Eandem ob causam idè S. Pater, rogatus à primis Patribus sac. dñi, cùm plurimum renueret, tandem manifestauit tribus annis ante mortem, totum cursum vite suæ P. Ludouico Conualuo, eo sine veillam scriberet, vt testatur id P. Conualuus in hac vita manuscripta, in qua multas particulares visiones S. Ignatij, ab eo sibi dictas receperet, tandem in fine sic ait, referens verba formalia S. Patris loquentis in tertiâ personâ, sic enim manifestabat dona & acta sua: Quando dicebat Missam, habebat visiones multoties, quòd tunc poterat affirmare facilius, quia quotidie scribebat, quòd transibat per animam suam. Et tunc ostendit mihi (inquit Conualuus) vnum fasciculum satis grandem chartarum, ex quibus mihi legit aliquam partem, & vix plurimum erant visiones, quas ipse videbat in Constitutionum confirmationem, videndo aliquibus vicibus Deum Patrem, aliis vicibus Virginem intercedentem, aliis vicibus confirmantem.

Eandem ob causam S. Pater, non contentus narratione visionum suarum, & aliorum actuum heroicorum, quos dictus P. Conualuus descripsit, ipsemet reliquit post mortem suâ manu scriptas multas tales visiones, & alia extraordinaria Dei dona sibi diuinitus concessa, valde mira & rara, & paucis Sanctis concessa. Facit Mass. l. 3. mentionem huius scripti post mortem in eius scrinio inuenti Massæus, Ribadeneira in eius Vita, Orlandinus & Platus. Hoc scriptum ego mea manu descripsi, Romæ anno 1597. ex originali Romano mihi accommodato à R. P. Ludouico Massello Assistente Italiae, & accuratè descriptum, tanquam ingentem thesaurum, diligenter conseruo, pro instructione & consolatione posterorum.

Idem S. Pater adeò sincerè & candidè solebat nonnullis suis confidentibus, manifestare Dei dona sibi concessa, vt P. Polancus hinc sumpta occasione, eum interrogarit, num, talia de se narrando, vanæ gloriæ tentationes pateretur? Cui ille respondit, se illas à multis annis non pati, imò nullum vitium minùs metuere, & addidit: Quin imò scias, Polance, me ne millefimam partem Dei donorum mihi concessorum patefacere

Ribad. l. 2. c. 11. Mass. l. 2. cap. 5. pag. 79. pag. 74. cap. 1. Rib. l. 4. cap. 2. Plat. l. 1. de bon. stat. relig. cap. 25.

ob incapacitatem vestram: Et, si Sancti, quorum vitas habemus, plura dona non habuerunt, quam ea, quae de eis leguntur, cum nullo eorum mihi diuinitus concessa, commutarem. Legi totum hoc annotatum, in libro quodam Archiuij Romani, in quo primi Societatis Patres, plurima scripserant de dictis & factis S. Ignatij pro solatio, & instructione posterorum.

Cum Michaël Ochioa sanctus adolescens, in Societatem receptus, Ioanni Polanco infirmo, cui tunc seruebat, se à Deo accepisse donum curationum dixisset, & morbos aliquos diuersis in locis depulisse, Polanco, intellecto modo quem in eis depellendis adhibebat, videns candorem iuuenis gratiâ sanitatum à Deo donatum, ab eo sanari petiit, S. Ignatio prius id probante, & sanatus est, vt scribit Orlandinus in Historiâ Societatis, qui plura alia & maiora eiusdem miracula recenset pluribus in locis. Nam cum pluribus in locis febres à multis abegisset, postea aucto diuinitus munere claudos, debilesque non paucos, & ipsis etiam luminibus captos, integros videntesque à se dimisit, manu duntaxat eis impositâ, & his, aliisque modis ordinariis rem Societatis ac Diuini cultus in plurimis ciuitatibus egregiè, sciente & probante Ignatio, promouit.

Sic & B. Franciscus Borgia, sua lumina & visa caelestia, in libellum retulit, qui in Romano Secretarij Societatis Archiuijo conseruatur.

Eodem spiritu ductus, sine praëiudicio Humilitatis, scripsit de Diuinis donis secretioribus & miris, ad P. Iacobum Laynez, vnum è primis S. Ignatij socijs P. Petrus Faber, primus S. Ignatij spiritualis filius, cuius Epistolæ partem vulgavit Ribadeneyra, in Vita S. Ignatij, & Orlandinus. Nec hoc solum, sed reliquit suâ manu scriptum sat copiosum commentarium actionum, & illustrationum suarum admirabilium, ex quibus deinde quamplurima, de illo desumpsit Orlandinus, quæ habentur, & in prima parte historiarum Societatis quibusdam in locis, & in duobus libris, quos de eius vitâ separatim dedit Lugduni impressis.

S. Teresa, non tantum dum iussa fuit scribere suas visiones & reuelationes, eæ vt examinarentur (quod fecit scribendo ipsamet vitam suam) sed etiam non iussa, pro aliorum instructione, vel aliquam aliam ob causam ei notam, multa talia admiranda Dei dona, & gratias gratis datas, eas non iussa scribere, postea scriptas reliquit, praesertim in libro foundationum Monasteriorum suorum, in Prologo; & c. i. in fine. Et c. 9. Cum quodam, inquit, tempore à sumpta sacra Communionem orationi insisterem, Domino reuelante didici, fore vt magnum ipsi in hac domo obsequium prestaretur. Et c. 10. Dominus per visum mihi indicauit salutem N. summo in discrimine versatum fuisse, at se eius miserum, ob praestitum Matris suae obsequium &c. atque eum non antè, igne purgatorio li-

berandum, quam prima in eodem, Deo ad altare, hostia offerretur, eadem autem oblata, inde egressurum. Postea narrat animam illam apparuisse sibi, & gratis sibi actis immensis ob beneficium operæ eius acceptum, liberationis è purgatorij pœnis, mox in superna habitacula euolasse. Et cap. 15. narrat vidisse se Dominum, Monialem morientem vlnis apertis protegere, & hanc protectionem alijs quoque promittentem omnibus, quotquot in hisce monasterijs defungerentur, vt nullas sint in mortis articulo tentationes atque impugnationes formidaturæ. Et c. 20. Ibi cum agerem, mihi Dominus inter orandum ait, Segobiam vt concederem, nouum ibidem monasterium conditura &c. Hac agitante visum mihi Dominus significat, facultatem vt ab Ferdinando exigerem, hanc enim ab eo haud dubiè concedendam. Et cap. 27. recenset quomodo Dominus eam reprehenderit, ob non admissam cuiusdam monasterij foundationem. Et infra, refert apparitionem cuiusdam personæ sanctæ sibi factam. Et iterum ibidem, aliam Dei apparitionem narrat, quâ iussit duas quasdam foundationes perficere. Et cap. 30. eandem rem repetit.

Et iterum c. 27. scribit quomodo Deus iussit eam emere certas aedes, certo quodam in loco ad impediendum peccata, quæ ibi fiebant. Et iterum scribit, se dixisse Confessario suo, Dominum sapius hac ratione eam instruere & docere solere, & hactenus multa satis argumenta & indicia me vidisse, è quibus hunc eius spiritum nosset. Et cap. 30. Vt plurimum sic hactenus contigisse video, scilicet, quoties in aliquâ fundatione aliquis mihi subeundus est labor, ipsum mihi Dominum, eî verbis, tum operibus animinum semper addere. Et ibid. addit aliam Christi apparitionem, se ad pergendum excitantis pag. 494. i. Et iterum pag. 499. Ego idem sum, duas hasce fundationes facere ne negligas. Et infra pag. 504. narrat sibi dictum à Christo, dum esset afflicta: Iam confortare Teresa. Et iterum: Dominus mihi dixit: noli frigora hac curare, ego namq; &c. pag. 497. Et iterum ibidem, dictum sibi aliâ vice à Domino ait: Quid dubitas? iam omnia confecta & absoluta sum; bene potes abire. pag. 514.

Denique eodem cap. ait Toleti sibi Deum dixisse, vt Moniales Abulenses, seu S. Iosephi, quæ antè Ordinario suberant, ex Dei voluntate huic Ordini obedientiam redderent. pag. 515.

De P. Ioanne Fernandio scribitur in annis literis Societatis nostræ Anni 1595. Prouinciæ Castellæ in collegio Pallentino defuncto, repperit esse post mortem eius commentarium, indicantem cursum illius meditationum ab anno eius sæculi octogesimo septimo ad nonagesimum, in eoque esse, B. P. N. Ignatiû bis ei se videndum præbuisse: Angelorum choros, quorum etiam adscripti cantus, tum Beatissimâ Vir-

l. 8. n. 14.
l. 9. n. 12.
l. 10. n.
77.
l. 11. n. 56.
l. 13. n.
43.
l. 14. n.
86.

Rib l. 3.
cap. 11.
Orl. 1. p.
hist. l. 3. n.
74.

Virginem cum sancto caelestium Virginum comitatu; S. quoque Mauritium, cum lociis, illi se ostendisse.

S. Philippus Nerius multa sua miracula & Dei dona mira narrauit variis, vt patet in eius Vita ab Antonio Gallonio & Iacobo Baccio edita, & testimonio Cardinalis Baronij, quem in eâ citant, & alios.

l.p. 183. P. Iosephus Anchieta, notæ vitæ sanctitatis, vt de eo scribit in eius vitâ P. Sebastianus Berrettarus, de se dixit; Sapius nullas & alienas cogitationes impedimento sibi esse, ad perfectam earum rerum meditationem, quas sibi ob mentis spirituales

l.p. 226. exercitationem proponeret. Idem Gaspari Sampedro narrauit, quomodo dum nauigaret, marinus passer circum nauim volans, brachio ab eo porrecto aduolans confidisset. Eidem commemorauit miracula, quæ à se fieri dicebantur, & quod orans à solo fulgure sit visus. Idem cum cognouisset diuinitus quendam discipulum suum Laureti mortuum ipso die S. Ioannis Euangelistæ, publicè pro eius animâ in pullâ veste, Sacrum dixit de defunctis, & postea narrauit, animam defuncti cælum esse ingressam, cum illa in Sacro verba pronuntiatet: Omnis honor & gloria.

l.p. 144. Idem visus in itinere viperâ (cui inerat veneni virus supra quàm in Europa norum sit, deterrimum) cum comites terrore percussi diffugissent, reuocauit illos Pater, iustitiam ad se venire parèt illa, eamq; apprehensam sedens sibi collocat in gremio, maniq; demulcenti occasionem cepit multa de Diuinâ potentia disputandi naturam nullam esse demonstrans, qua non hominis imperio obtemperet, nullâ re legem Diuinam violanti; tandem viperam suâ benedictione affectam placidè ab se dimisit.

Eodem modo P. Iulius Mancinellus, heroi- cis virtutibus illustris, & miraculis in vitâ, in morte, & post mortem, à Deo hõnoratus, aliquot libros sat copiosos, manu propriâ, & alienâ scriptos; mihi anno 1606. duodecim ante suâ mortem annis, Romæ donauit, relictis eorum penes se exemplis fideliter descriptis: in quibus libris, innumera recenset caelestia lumina, visiones, reuelationes, raptus, prædictiones, prophetias, rerum occultarum cognitiones diuinitus infusas, sui corporis à terrâ miraculosas eleuationes, infirmorumque curationes.

B. Stanislæus Kostka suo conuinitio Stephano Augusto Coadiutori narrauit, quod à SS. Angelis præsentè S. Barbara Virgine & Martyre, sacram Eucharistiam accepit. Quod deinde Stephanus Augustus mihi Romæ sæpius dixit, idque se ex ore ipsius B. Stanislai audiuisset, in processu Recinetensi pto. Canonizatione B. Stanislai factò intratus asseruit.

B. Aloysius Gonzaga, moderno nostro Præposito Generali, tunc suo condiscipulo, dixit de se, se dum visum rationis receperat, statim Deo obtulisse, & dicasse illius cultui, iuxta scrupulosam illam S. Thomæ sententiam; & alia quædam

valdè rara Dei dona, aliis suis amicis manifesta- uit, quæ eo adhuc viuente à Virgilio Cepario eius intimo, annotata scripto fuerant, vt post eius mortem vulgarentur.

Robertus Bellarminus Cardinalis, & priuatum Cardinali Crescentio, & publicè in concione Capuæ habitâ in templo Cathedrali dixit, se à Deo dono virginitalis ornatum esse. Quod cum vnus è Clero, cum horrore quodâ audiuisset, tanquam iactantiæ cuiusdam speciem præferentis Cardinalis, vidit repentè faciem Cardinalis solis instar splendens, & hinc cognouit Dei voluntate, id candidè à S. Cardinali pronuntiatum fuisse: quod ipse deinde iureiurando testatus est in Processu autoritate Apostolicâ factò pro Canonizatione Bellarmini.

Idem Bellarminus dixit P. Thomæ Fitzherberti, se totâ vitâ suâ, nullum deliberatum peccatum commississe. P. Mutio Generali nostro, se nunquam esse mentitum: vt omitram alia plura, quæ de se dixit aliis, vir alioqui summæ humilitatis, cuius tot sumus testes, quot cum eo familiariter viximus.

Eodem modo P. Balthasar Aluarez, & vitâ voce, varia Dei dona sibi concessa, & occultè aperuit iis, quibuscum agebat, & in libello quodam annotauit, post eius mortem inuento; interdum etiam publicè in exhortationibus insinuauit, zelo charitatis permotus, ad pusillanimes ac debiles extimulandos, & ob sanctos alios fines sicut constat S. Iob virtutes suas, & S. Apostolum multas ex suis reuelationibus, sanctè retulisse, vt fideles excitarent, & in fide confirmarent: vt scribit in Prologo eius vitæ P. Ludouicus de Ponte, ait: que eum in quadâ infirmitate dixisse alteri Patri, dictum sibi à Beatissimâ Virgine, vt esset erga S. Iosephum deuotus. Et c. 2. §. 2. p. 22. scribit, eum in quodam libello annotasse multas veritates, hoc est, illustrationes caelestes (ex quibus magna eius sanctitas apparuit) & in eodè scriptum reliquit: huiusmodi veritates, tanquam prunas fuisse caelestes in suo pectore, quæ ipsius corporem excitarent, cum se tepidam & igneam sentiret, & ita memoriam eorum refricabat, & cum morâ ruminabat, vt nouum ex eis fructum hauriret.

Et c. 5. vitæ. §. 1. ait ipsum fassum esse, se hanc gratiam à Deo accepisse, vt nec motus, nec sensuales inclinationes in se sentiret, ob continuatam deuotionem & recollectionem internam, quâ semper se gerebat in præsentia Diuinâ. Similia de se ab eodem etiam in publicâ exhortatione dicta, vide c. 40. eius vitæ §. 2. pag. 476.

Sic etiâ P. Ludouicus de Ponte multa caelestia lumina & visiones, quas diuinitus acceperat, suâ manu scriptas (post eius mortem inuentas) reliquit, quas Romæ in eius vitâ manuscriptâ legi.

P. Franciscus Labata in publicâ concione de se dixit, se per annos quadraginta in Societate nullam regulam eum plenâ aduertentiâ fuisse transgressum: vt ab eo audiui, qui huic concioni

Fulig. c. 34. Vit.

Sylu. l. 6. cap. 1.

§. Quoniam verò c. 26. eius vitæ.

interfuit, & id ex eius ore audiuit magnus Theologus & Doctor, fide dignissimus R. P. Ignatius Roio.

Denique maxima pars admirabilium Dei donorum Sanctis omnibus diuinitus concessorum omnibus saeculis, quae in Ecclesia Dei in eorum vitis Deas scribi voluit ad fidelium utilitatem, & sui Nominis Diuini gloriam, non aliunde sciri potuit, quam ex relatione ipsorum Dei seruatorum, qui ea habuerunt. Quomodo enim occultissimas virtutes, intimas Dei communicationes & similia, quae inter solum Deum & animam transigit Deus, resciri potuissent? Exteriora enim, quae oculis aliorum patent, multo facilius dici possunt, tum quia aliqui illa sciunt, & ut est prout plena lingua, hominum secreta non celantur, tum quia gratiae gratis datae, sunt minimum quid inter Dei dona, nec sanctum hominem faciunt.

In eap. 1. Phil. Vnde merito S. Chrysostomus charitatis, & patientiae actum nobiliorem esse ait suscitatio-
ne mortuorum. Quod ipsi serui Dei clare agnoscunt, & ideo ista non ita curant, uti exercitium solidarum virtutum.

Secundo probatur eadem propositio auctoritate SS. Patrum & Theologorum.

hom. 9. in Ezech. S. Gregorius, Iusti, inquit, atque perfecti, aliquando virtutes suas predicant, bona quae diuinitus acceperunt narant: non ut ipsi apud homines sua ostentatione proficiant, sed ut eos quibus predicant, exemplo suo ad vitam trahant. Et infra: Perfecti cum virtutes proprias loquuntur, in hoc quoque omnipotentis Dei imitatores sunt, qui laudes suas hominibus loquitur, ut ab omnibus cognoscatur. Nam cum Scriptura sancta

Prou. 37. precipiat dicens: Laudet te alienus, non os tuum, quomodo facit ipse, quod prohibet: sed si virtutes suas omnipotens Deus taceret, eum nullus agnosceret: si eum nullus amaret, nullus ad vitam rediret. Vnde & per

Psal. 118. Psalmistam de eo dicitur: Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo, ut det illi hereditatem gentium. Virtutes ergo suas annuntiat, non ut laudibus suis ipse proficiat, sed ut hi, qui hunc ex sua laude cognouerint, ad perpetuam hereditatem veniant. Iusti itaque atque perfecti, non solum cum vituperationis sua verba reprehendunt, sed etiam cum virtutes suas, quas habent, infirmis loquuntur, reprehensibiles non sunt: quia per suam vitam, quam referunt, illorum animas ad vitam quaerunt. De quibus tamen sciendum est, quia nunquam bona sua detegunt, nisi eos ut dixi, aut proximorum utilitas, aut certe nimia necessitas cogat. Vnde Paulus Apostolus, cum virtutes suas Corinthiis enumerasset, adiunxit: Factus sum in spem, vos me coegisset. Similia habet lib. 8. mor. c. 7.

Aliquando autem id faciunt serui Dei, ob propriam utilitatem. Quae de te eodem loco subdit S. Gregorius: Est vero aliquando, ut necessitate compulsi, in bonis quae de se referunt, non aliorum utilitatem, sed suam requirant. Sicut B. Iob. facta sua enumerat, dicens: Oculi sui caeco, & pes claudens, pater eram pauperum, & causam, quam nesciebam, diligen-

tissime inuestigabam: & multa alia, quae saepe egisse se commemorat. Sed quia in vulnere doloris positus, ab amicis increpantibus, ipse impie egisse, & violentus proximis, atque oppressor pauperum fuisse dicebatur, vir sanctus inter flagella Dei, & humane increpationis verba deprehensus, mentem suam grauius concuti, atque ad desperationis foueam conspexit impelli, qui iam iamq. cadere poterat, nisi ad memoriam bene acta reuocasset, ut ad spem animum reduceret, ne oppressus verbis & vulneribus in desperationem periret. Quod ergo bona sua enumerat, non immorescere aliis, quasi ex laude, sed ad spem animum reformat.

Et alibi plura alia bona à S. Iob. de se enumerata recenset, eo sine ab eo narrata, ut inter veterum rationem trahere poterant, ad spem animum reformat.

Vidit, inquit, vir sanctus, mentem suam auditio tot malis ad desperationem concuti, & mirabiliter studuit, in spe certa, ex bonis suis actibus solidari. Sic impletur, quod scriptum est: In die malorum me in memoris bonorum.

Idem aliquando, inquit, sancti viri, & coram hominibus compelluntur bona facere, aut eadem hominibus sua facta narrare: sed ad eum finem omnia referentes, ut non ipsi eosdem operibus, sed Pater eorum, qui in caeli est, debeat glorificari. Dum enim sancta predicant, ipsa predicatio eorum forte despiciunt, quorum vita nescitur. Compelluntur ergo vitam suam dicere, ut auditorum suorum valeant vitam mutare.

Idem explanans responsum Samuelis Prophetae datum Saüli 1. Reg. 9. 18. 19. quatenus ubi esset domus Videntis, & respondit Samuel Saüli dicens: Ego sum videns: Viri sancti, inquit, virtutes quas habent, & abscondunt & proferunt: abscondunt, ne magni videantur: proferunt, ut electi imitentur. Verbo item Sapientia, aut Propheta spiritus, se pollere afferunt, non ut venerentur, sed ut audiantur.

Idem alibi: Qui necessitate cogente, vera de se bona loquitur, tanto magis humilitati iungitur, quanto & veritati sociatur. An Paulus humilis non fuit, quando emulatione veritatis, contra falsos Apostolos, tot de se Discipulis fortia gesta narrauit: Qui nimirum veritati inimicus existeret, si abscondendo virtutes proprias, predicatores errorum preualere permisisset.

S. Cyprianus, cum Donato, ad quem scriberet, enumerasset Dei beneficia, quae post susceptum baptismum à Domino acceperat, subdit: Scis ipse profecto, & mecum pariter recognoscis, quid detraxeris nobis, quid tunc consuleris, mors ista criminum, vita virtutum. Scis ipse, nec prae dico; in propriis laudes odiosa iactatio est, quamuis non iactatum esse possit, sed gratum; quidquid non virtute nominis adscribitur, sed de Dei munere predicatur.

S. Chrysostomus: Vbi que inquirenda est causa, non quae ad utilitatem auditorum spectari, etiam si commendet se ipsum; non solum non meretur reprehendi, sed etiam coronari, & propter silentium taxandus. Idem ponderans illa verba Apostoli ex

to 3. h. 5. de laud. Pauli.

2. Cor. 12. Venio ad visiones & reuelationes Dei parco autem ne quis de me existimet, super id quod videt; Hoc inquit, dicendo nos erudit, vt ne existente quidem necessitate omnia, quorum nobis conscij sumus, in medium proferendo vulgemus, sed ea solùm, quæ audientibus vilita videamus &c. Et enim alius de se affirmare sermonem, gloriosi est, & insolenter se iactantis dicere autem illa, quæ presentis causa tantummodo necessaria sunt futura, amantis est, multorumq; commoda cogitantis. Et magis Paulus merebatur loquendo de se, quam tacendo laudari. Qui nisi fecisset istud, culpabilior esset illis qui se ipsos importunè laudare diciturunt; & nisi etiam gloriatu fuisset, creditos sibi perdidisset, omnesq; rei inimicos, dum se humilitat, exulsisset, &c. Amplius nunc Paulus placuit gloriano, quam alter laudes proprias occultando: nec tantum quique profuit, cum sua merita celaret, quantum ille cum proderet. Et infra: Fecit hoc Paulus, cum à pseudo-apostolis carperetur, quasi non esset probatus Apostolus, nec homines à Christo aliquam potestatem, propter obreccationes falsas, in laudes suas ire compulsi sunt, qui maxime dignitatem eius ostenderent. Similia habet Rom. 22. in 2. Cor.

in illud, Vtinam sustineretis modicum quid.

l. 3. epist. 178.

Idem S. Chrysostomus ante partem morale, vbi multa SS. exempla confitatur, & quæ recenset homilia singulari in illud eiusdem epistolæ, Vtinam sustineretis &c. qui est sermo 25. Tomi 5. Et Tomo 1. de periculis spectaculorum: Tunc sas est propria commemorare beneficia, cum insignis hinc speratur vilitas. Idem alio in loco: Quæ admodum suas recitare virtutes, extrema videtur demerere: si nulla superest necessitas; ita necessitate violenter incumbente propellentes, proditio est ea tacere, quæ quis studiosè perficit.

S. Iudorus Pelusiota, rationem reddens Hieraci, cur Pharisæus ob verborum arrogantiam, apud Deum offenderit, Job verò, qui plura & sublimiora de se protulit, gloriam assecutus sit, concludit in hunc modum: Frigidum atque insulsum vt est, ita etiam videtur laudes suas predicare, cum nulla vrget necessitas. At si quis, quæ minime conuenit audiens, in huiusmodi sermones inuitus incidat, in eos qui hanc necessitatem attulerunt, culpa quoque conferrî debet. Ac propterea Diuina Sapiencia, eum qui nullis contumeliis incutatus, iustum sese pronunciat aliosq; condemnarat, ac ne presentem quoque Publicanum veritus fuerat, repudiatur: eum verò, quem necessitas ad hoc impulerat (quid enim quod ad stimulantium ipsius animum facere possit amici pratermiserant?) amplissimis laudibus coronauit.

S. Basilii in regulis breu. cum interrog. 247. proposuisset: Cum in scriptura legatur: Nolite gloriari, neque loqui sublimia, & Apostolus de se ipso loquens (scilicet manifestans sua dona dicit) non secundum Dominum loquor, sed quasi in insipientia: aliàs verò hominem gloriari permittat, eam dicit, qui gloriatur in Domino gloriatur; quæ est gloriatio in Domino, & quæ est illa verita gloriatio? Respondet, veritam gloriationem esse: cum quis gloriatur de malo, vel cum in eo ea, quæ facit, laudare se vult scilicet vanè,

alioqui in Domino gloriari eum, qui rectè facta sua sibi non adscribit, sed Domino ac dicit: Omnia possum in eo, qui me confortat Christus.

Idem ibidem ad interrogationem 221. in qua querebatur, quomodo veritum sit, ne videatur ab hominibus ieiunantes, cum sancti viri contrarium fecisse reperiantur? Respondet: eam veritari manifestationem bonorum operum, quæ sit ex vitio humanæ gloriæ eam ob causam vt spectentur ab hominibus. At si ad gloriam Dei fiat, nequaquam apud Dei cultores abscondi debere, ipse Domino declarante, qui dicit: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio &c.

Et in moralibus, nimis amplè id videtur, tanquam omnino necessarium imperare: Qui Dei beneficio rectè aliquid fecerit, is ceteris id quoque notum facere debet, vt Dei gloria celebrior efficiatur. Idque his Scripturæ locis confirmat: Et reuerfi Apostoli narrauerunt illi, quæ fecerunt. Cum autem venissent, & congregassent Ecclesiam, renuntiauerunt quantâ fecisset Deus cum illis. Vt sciatis quid agam, omnia vobis faciet Tycheus charissimus frater, & fidelis minister in Domino, quem misi ad vos in hoc ipsum, vt cognoscatis quæ circa me sunt.

S. Augustinus ponderans illud Matthæi 6. Cauete facere iustitiam vestram coram hominibus vt videamini ab eis, Numquid, inquit, voluit hoc dicere, vt quæcunque bona facimus, abscondamus ab oculis hominum, & timeamus videri? Si times spectatores, non habebis imitatores. Debes ergo videri, sed non ad hoc debes facere, vt videaris. Noli ad laudem tuam operari bonum, quod agis, sed ad laudem illius, à quo habes, vt bonum agas. Et cum proposuisset quæstionem, quomodo lucere debemus coram hominibus Christo iubente, vt videantur opera bona nostra, & attendere, ne iustitiam nostram faciamus coram hominibus, vt videamur ab iis? Respondet fuse, iuxta sensum, quem intendimus, & tandem ait: Homo, cum beneficiens videtur ab hominibus, intentionem boni facti habeat in conscientia sua, intentionem verò innotescendi, non habeat nisi in laudibus Dei, propter eorum, quibus innotescit vilitatem, quibus hoc prodest, vt Deus placeat, qui hoc prestat homini. Et infra: Quisquis ergo ita vult videri ab hominibus opera sua, vt ille glorificetur, à quo ea, quæ in illo videntur, accipit, & sic ad imitandum bonum idem ipsi qui viderunt pietate fidei prouocentur, verò lumen eius lucet coram hominibus, quia lux de illo charitatis radiatur, non superbia sumus euomitur: & in eo ipso cauet ne iustitiam suam faciat coram hominibus vt videatur, ab eis, quia nec suam deputat illam iustitiam; nec ideo facit, vt ipse videatur, sed vt ille intelligatur, quæ laudatur in homine iustificato.

S. Anselmus explicans illa verba Apostoli, Ministri Christi sunt, vt minus sapiens dico, plus ego: Sciendum est, inquit, quia nisi atque perfecti aliquando virtutes suas predicant, & bona quæ diuinitus acceperunt, narrant, non vt ipsi apud homines

reg. 70. Luc. 7. Act. 14. Eph. 6.

tract. 8. in ep. 1. Ioan.

serm. 3. de Verb. D.

in 2. Cor. 11.

suâ ostentatione proficiant, sed vt eos, quibus predicant, exemplo suo ad vitam trahat. Et infra, cum reuelationes Apostoli explicaret, ab eo commemoratas, sic ait: Tempus, quo raptus est, idem, inquit, annotauit, vt intelligeretur, multò maioris meriti esse dum ista scriberet, quam fuerat, dum ea vidisset: & quia non taciturnitas sed necessitate diceret, quæ per tot annos tacerat. Et alibi: Quisquis, inquit, qui bona facit aut loquitur, idcirco placere capit hominibus, vt eos ad imitationem bonæ conuersationis trahat, vel ad Dei laudem corda eorum accendat, non hominibus queris placere, sed Deo. Hoc etenim modo Paulus placebat hominibus, qui se alibi per omnia omnibus placere testatur.

in c. 1.
Gal.

in c. 18.
Matth.

Theophylactus: Sed mirabitur, inquit, aliquis, quomodo Pharisæus, cum pauca verba sua laudis protulerit, condemnatur; Iob verò cum plurima fuderit, coronatur: Ed scilicet, quod Pharisæus talia dicebat, nulla ratione cogente; Iob verò vrgentibus eum amicis, & pressuris prementibus coactus est, proprias virtutes referre, ad Dei gloriam, ne homines desisterent à profectu virtutis.

serm. 2 de
cœn. Do.

S. Bernardus: Qui necessitate cogente, vera de se bona loquitur, tantò magis veriùs humilitati iungitur, quantò & veritati sociatur.

de inst. &
regim.
Prælato-
rum c. 11.
col. 4.

2. Cor. 12.

Esaï. 24.

B. Laurentius Iustinianus, Nequaquam, inquit, dubitandum est, plura occulta mysteria; quadamq; secreta cœlestia sanctis viris propalari per spiritum, quæ profectò illis manifestari non licet (hoc est, quædam reuelantur, non manifestanda) (sicut Apostolus de se, inquit, audisse verba, quæ non licebat homini loqui. Propheta quoque cum multa vaticinando dixisset, nonnulla in semetipso silentio tegens, ait: Secretum meum mihi) quoniam, vel ad instructionem solummodo ipsorum, vel in signum testimoniumq; singularis ignis innotescunt dilectionis. Verùm illa quæ adficere possunt audientes, seu Dei gloriam in hominibus accrescere, quamuis reuelentur introrsus, sunt (vt arbitror) cum humilitate & deuotione dicenda; interueniente rationabili causa, seruatq; congruo modo & tempore, ne fortè transfigurante se Satanà in Angelum lucis, inter triticum seminante zizania, suscepta gratia fructus diripiatur ab homine.

Oecumenius: Non est insipientis, gratiam à Deo sibi traditam promulgare instante necessitate, ob salutem & utilitatem animarum: quin potius vehementer sapientis est, ac animi humani ac benigni, despiciere suspicionem arrogantis, propter hominum salutem.

2. 2. q.
132. a. 1.

S. Thomas cum probasset, posse appeti gloriam sine vitio, ait in responsione ad primum argumentum, esse laudabile eam appetere. Et in responsione ad tertium argumentum, tres huius rei fines ponit, qui locum habent, etiam in manifestatione Diuinorum donorum nobis concessorum: Vt, inquit, aliquis ab aliis cognoscatur, potest appeti, quantum est vitale ad aliquid: vel ad hoc, quod Deus ab hominibus glorificetur: vel ad hoc, quod homines proficiant ex bono, quod in alio cognoscunt: vel ex hoc quod ipse homo ex bonis, quæ in se cognoscit, per testimonium laudis aliena, studeat in eis

perseuerare, & ad meliora proficere: & secundum hoc, laudabile est, quod curam habeat aliquis de bono nomine, & quod prouideat bona coram Deo & hominibus, non tanquam in hominum laude, inaniter delectetur. Si ergo id licet, iudicio S. Thomæ, multò magis licebit, sine appetitu gloriæ vllò, ob aliquem ex tribus finibus supradictis, & ob quartum (defensionis sui; & ob quintum, ad abigendam pusillanimitatem & desperationem ab aliis Sanctis assignatos) dona Diuina cum summâ internâ humilitate, & externâ modestiâ, aliis manifestare.

Idem S. Thomas alibi asserit expressè, non esse in quest. peccatum, quod aliquis velit bona opera sua ab aliis approbari, dicitur enim: *Luceat lux vestra coram hominibus: & idem appetitum gloriæ, de se non nominare aliquid vitiosum, si non sit inanis & vana. Vana autem est, si gloria queratur de re, quæ non est; vel quæ non est digna gloriâ: & si gloria non referatur ad honorem Dei, vel proximi salutem.*

Et in responsione ad primum. *Laudabiliter potest homo ad aliorum utilitatem gloriam appetere, secundum illud. Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Multò ergo magis laudabilis est, si quis non appetendo gloriam propriam (quod nulli suadeo) sed solum Dei gloriam & proximi utilitatem, Dei dona sibi concessa manifestet, cum debitâ moderatione & humilitate: quia id minus est, quam manifestatione eorum, gloriam propriam intendere, etsi relatum ad Deum, quod periculosum est: & quantum in aliquâ particulari personâ, nullum id periculum pariat, tamen ob maius meritum humilitatis, omnino à tali desiderio gloriæ, etsi non vano, abstinendum puto omnibus.

Abulensis, ponderans an Ezechias peccarit vtendo illis verbis significantibus laudem: *Memento, quomodo ambulauerim coram te in corde perfecto &c.* Respondet, non peccasse, sed meruisse; Quia, inquit, ea quæ ad bonum finem sunt, si ipsa absolute mala non sunt, meritoria sunt: & tamen quod aliquis dicat bona quæ fecit, non est absolute malum, sed ex intentione dicitur.

Idem q. 22. in cap. 17. libr. primi Reg. ait, Dauidem non peccasse laudando se de robore suo, supernaturaliter accepto, vti nec Paulum, cum raptus suos narrauit, quia vitale fuit illa manifestari.

Idem sentit S. Antoninus 2. p. tit. 4. cap. 1. §. 4.

B. Laurentius Iustinianus, cognitionem Dei 1. a. de sp. donorum, singulari Dei gratiæ adscribit, tantumquam valde vitalem. *Singularis est, inquit, ista vocatio, quæ in beneficiorum cœlestium agitur speculo, per quam rationalis spiritus à suo repore surgere, ac Deum suum toto affectu diligere cogitur, tot facibus spiritualibus irradiatur, accensus tot amoris casti stimulis agitur, quot sunt dona, quæ à Domino sibi noscitur esse impensa magna profectò insinuate huius veritatis est vitæ, & præprensus istius lucis est virtus, quæ repentinò suo splen-*

splendore, mentis dissoluit torporem; interioris propul-
sat tenebras gratiam simul confert & vitam. Nutrit
equidem meditantis exhibitæ à Deo beneficia, eò fa-
uilius, quò frequentius animo reuoluuntur, & in memo-
ria armario reconduntur. Manu quoque quadam
spirituali, iacentem erigunt & gratitudinis funiculis
ad Deum trahunt, à quo eadem se percepisse cognoscunt.
Nequaquam ut arbitror, in peccati morte diu tacere
ualet exanimis, cuiuscunque ex infuso lumine dona-
tum est, tractare beneficiorum numerositatem secum,
& corde gustare.

Rupertus Abbas, explicans uerba illa Chri-
sti. Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine, & quod
in aure auditis, predicare super tecta; Quid, inquit, di-
cit ipse in tenebris, & quid in aure loquitur uerbum
Dei. Deus ipse Iesus Christus, nisi reuelationis Dei, quas
in occulto, quasi in tenebris, ubi homines non uident,
quando uult, & prout uult, per Spiritum sanctum im-
mittit: Et hoc, bonum quidem per humilitatem abscon-
dere, & occultum tenere, uidelicet quando & quomodo
gratiam quæ illustratus est, quis acceperit: optimum
autem, reuelare pro gloria & honore Dei, dum uili-
tatis causa exposcit, aut iusta necessitas exigit. Nam
exempli gratia nullatenus quisquam, tam uiliter se-
cretum Dei donum qualiter acceperit, silentio premis-
quam uiliter Paulus uas electionis predicauit, scribens
Corinthiis, inter cetera de semetipso, quòd usque ad
tertium celum, siue in Paradisum raptus, audisset ar-
cana uerba, que non licet homini loqui. Nonne talia
scribens, dixit in lumine quòd sibi datum fuit in tene-
bris & quod in aure audiuit, super tecta predicauit?
Imitantur autem illum, quicumque predicant gratiam
sibi datam, exigente causa iusta necessitatis, procul ab-
sente uento misera uanitatibus.

Richardus de S. Victore, Sanè, inquit, periculo
imminente & tentatione superueniente, cum presens
animum tuum desperatione tangi, & ad dissidentia
locum detici, debes ad uirtutum præteritarum me-
moriâ oculos flectere, & ex earum recordatione,
spei tuæ fiduciam reformare. Idque probat exem-
plo S. Iob.

Sic, inquit, Iob rebus nudatus, filiis uiduatus, uice-
re percussus, cum se in loco iustorum deprehensum cer-
neret, & desperationis malo pulsari presensiret, ut dis-
sidentia malum temperaret, ad bonorum lapidum a-
ceruum recurrit, & ex bonorum recordatione, castra
sua undique munit, & desperationis insultus, fortiter
repellit, cum dixit: Oculi sui caeco &c. Sic & Eze-
chias, sub necessitatis articulo ad huiusmodi lapidum
munimina recurrerebat, cum de uita dissideret, & ex bo-
norum actuum suorum representatione, Domini mis-
ericordiam suam prouocabat, precumq; suarum obtentu, dis-
sidentia pericula propulsabat. Memento inquit, Domine,
quomodo ambulauerim coram te in ueritate, & corde
perfecto, &c. Debemus itaque & nos promptum &
familiare habere sub omni tempore tentationis, ante a-
ctorum bonorum præsentem memoriâ tenere: & cum
hanc consuetudinem in continuum usum direxerimus,
quasi lapides bonos, & iuxta diuinum documentum
electos, in loco castrorum collocabimus.

Alvarez de Paz, Sciendum est, inquit, quòd huius
desipientia sui ipsius non contradicit, si homo propter
gloriam Dei, & uilitatem proximorum, se ipsum lau-
det, & ob rectè facta magnificet: Et in fine cap. Dum
aut Dei gloria exigit, aut uilitatem proximorum requi-
rit, te laudans, non aduersari humilitati, nec desipienti-
æ tui ipsius, dummodò non tuam, sed Dei laudem
quæras, & in ipso modo laudationis modestè te geras, &
magis te ipsum uituperare quàm laudare concupiscas.
Quæ tamen uerba huius magni uiri, non ita
erudè accipiendâ puto, ut nostri laudationem
nobis suadeat, sed potiùs simplicem narratio-
nem rerum, ex quibus laus, à nobis tamen non
desiderata, nec quæsitâ, resultare possit, contra
nostram uoluntatem, quæ ut potest proximi
uilitatem optare, ex rerum à nobis præclare
gestarum commemoratione orituram, ita eam
expetere non debet, sed omnino auerfari om-
nem, & sui per se & ab aliis, nostri laudationem,
& honorem, ex cognitione bonorum operum,
uel Dei donotum in nobis, à nobis manifesta-
torum. Sed hoc solum fructu contentus sit, ut
alter inueter notabilius, quàm inuaretur sine
hac donorum Dei humilibus manifestatione.

Ludouicus de Ponte, ex duplici causa, ait, licet
tum esse, dona Dei secreta manifestare aliis. Altera, uili-
tatis eorum, quibus hac propalantur, ut inde ad maio-
rem Dei gloriam in uirtutibus proficiant, uel docent,
quæ eos oportet scire, maiorem fidem adhibeant: idque
confirmat dictis S. Gregorij supra citatis. Altera
est uirgens necessitas ipsius narrantis, cum ab ad-
uersariis affligitur & in desperationem pertrahitur,
&c.

Et alio in loco: Non est contra humilitatem, ut
ait S. Gregorius h. 9. in Ezech. referre suas uirtutes &
opera ac beneficia, quæ Deus in eum contulit, quando id
erit necessarium ad bonam sui ipsius & officij sui opi-
nionem, suæq; doctrine auctoritatem comparandam,
quemadmodum ipse Apostolus fecit in suis Epistolis ad
Corinthios & Galatas: & ipsemet Deus magnalia sua
recesit, quæ alijs sciri non potuissent. Attendit au-
tem in hoc ad bonum, quòd homines ex eorum notitiâ
hauriunt.

Franciscus Arias, cum probasset multis, non
esse contra humilitatem, cognoscere in se Dei
dona, etiam maiora, quàm sint in aliis, tandem
toto cap. 10. ex professo, & copiosè ostendit
exemplis Christi & Sanctorum, expedire inter-
dum, manifestare Dei dona, propter proximo-
rum uilitatem.

Et, ut idem ait alibi, Sancti ab ordinatione Diui-
nâ permoti, toti Ecclesie (non tantum uni uel alteri)
manifestarunt ineffabiles gustus, & delicias celestes,
quibus à Deo resecti fuerunt: & ea scriptis commenda-
runt: ut sciret S. Hieronymus, Augustinus, Gregorius,
Ioannes Climacus Bernardus, & alij: qui in libris à se
scriptis, ea, quæ Deus, hac in parte in animabus eorum
operatus est, posteritati reliquerunt.

Et P. Franciscus Ribera, Neque nouum, inquit,
neque insolens est, suas ab ipsismet Sanctis aut narrari

tom. 2. de
Extrem.
mali. 4.
par. 3. c. 4.

tom. 1. in
Cant. 1. 2.
exhortat.
19. 5. j.

tom. 4. de
perf. 6.
c. 11. fin.

4. patt. de
imi. Chri.
tr. 8. c. 2.
tr. de ro-
far. 5. 4.
de condit.
seruand.
in rofar.
Hier. ad
Eustoch.
de Virg.
Aug. in
soliloq.
Gregor.
init. dial.
Cl. gr. 23.
Bern.
1. 7. 4. in
Cant.
Rib. Lib.
1. vit. 3.

Ant. Teref. c. 2.

in e. 10.
Math.

c. 11. 3.
de extem.
mali, &
promot.
bon.

aut conscribi reuelationes, Deo sic ad nominis sui gloriam disponente: has enim ipsi si tacerent, & que earum noscendarum esset ratio?

Alphonlus Rodriguez hoc ipsum fusè demonstrat 2. parte Exerc. perfectio. tractat. 3. cap. 29.

Vincentius Iustinianus Antist. Ordin. Prædicatorum in Vita B. Ludouici Bertrandi, Romæ primum impressa, deinde Neapoli per Fr. Ludouicum Metalonium recusa, anno 1613. in prologo ad christianum lectorem, sic ait: Non est, quod aliquis miretur hunc Benedictum Bertrandum manifestasse alii id quod habebat à Deo: id enim nouum non est, nec reprehensione dignum. Si legemus vitas multorum Sanctorum, scriptas ab excellentibus authoribus, & postea collectas à Lipomano Episcopo Veronensi, & Surio Monacho Carthusiano, inueniemus, quasi omnes Sanctos hoc ipsum fecisse: imò reperiemus eorum aliquos, per seipos scripsisse, vel dictasse reuelationes calitus acceptas. Id fecit S. Cyrillus, cum aliis antiquis, & inter nostros SS. Patres idem fecere Robertus Auinionensis, cuius opera in lucem edidit Iacobus Faber Stapulensis; & Henricus Suso, cuius reuelationes & vitam miraculosam impressit Surius in peculiari libro. Et quod mirabilis est, aliqua sancta femina fecerunt id ipsum: S. Radegunda vulgavit suas reuelationes iussu Eugenij tertij, Reuelationibus S. Cunegundis, & S. Gertrudis plenus est mundus. S. Brigitta Sueca, octo libros reliquit mirabilium reuelationum, que ex præscripto Concilij Basiliensis (antequam ab Eugenio quarto dissolueretur) fuerunt approbata in contradictorio Iudicio à R. Turrecremata, tunc Magistro sacri Palatii, postea Cardinale. Et inter nostras Sanctas inueniemus S. Catharinam Senensem scripsisse libros aliquot de Diuina providentia, quibus inserit reuelationes valde notabiles, quas habuit à Christo, à Beatissima Virgine, à S. Francisco, à S. Dominico, & ab aliis Sanctis. Eodem modo fecit B. Osanna Mantuana. Itaque si iste Dei seruus, detexit alicui suo deuoto reuelationes suas, non fecit rem nouam, & in Ecclesia Dei inuitatam, nec ego prætendo quidquam noui, describendo eas in hac historia. Ex quo sanè apparet omnes suas visiones & reuelationes narrare aliis solitum B. Bertrandum, vel tunc quando contingebant, si aliquis præsens aderat, vel paulò post, & talibus narrationibus eius, tota illa historia respecta est.

P. Gabriel Aluarez explicans illa verba S. Regis Ezechiae, *Obscuro, Domine, memento, queso, quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto*; Ex quo, inquit, edocemur, non esse generaliter interdicitum, bona opera apud Deum recensere, sed posse nos, modeste tamen & humiliter, coram Deo, in illius cultum & obsequium, præstita eodem Deo auctore & adiutore, commemorare, ad inclinandum & propitiandum nomen &c. Idque confirmat exemplis Job, qui caput 29. haud perinde breue, in suarum actionum encomio conluit; Sara uxoris Tob. 3. Tobiae, quæ apud Deum se commendauit; & exemplo Estheris, quæ Deum oratura laudis sue

præconium præmittit. Ad eandem ferè normam David sapiens in Psalmis, præsertim Psal. 100. & psal. 17. Et Ieremias dum Deum precatur, suarum virtutum meminit. Hæc Aluarez.

Theophylus Raimaudus citans Plutarchum, Dionem, Chrysofomum, Epictetum, hoc ipsum confirmat.

Ego sanè existimo Dei peculiari consilio & instinctu, Dei seruos, in humilitate & contemptus sui amore fundatos, & cognitione vilitatis suæ clarè imbutos, ac proinde à vanæ gloriae & iactantiae spiritu alienissimos, interno Diuino impulsu excitari ad manifestanda arcana & singularia Dei dona sibi concessa. Videt enim a-matrix animarum Diuina Sapientia, multum inde & Diuina gloriae & auxilij animarum accedere, idèd facit, vt sæpè nil minus quàm talia cogitantibus, Dei seruis, dicantur ab eis ea, quæ ipsi studio deprensendi se arctè occultabant, & nulli nota esse cupiebant. Sed is, in cuius manibus sunt nostra corda, ob fines sibi notos, & nobis etiam aliqua ex parte manifestos, ea pro-palari vult, per seruos suos: quæ propalata esse ab omnibus ferè exitiis Sanctis, legimus in eorum gestis, in beneficium Ecclesiae annotatis, Dei ergo opera sunt hæc, non hominum inuenta. Idèd, vt omittam alios exitiæ sanctitatis, B. Virgo Maria Magdalena de Pazzis, in Beatorum numerum relata ab Urbano Octauo, vultus est eius Confessarius Vincentius Pucci-us, in eius quam edidit vitæ, amicè cum Domino de Domino conquirebatur, quòd ea, quæ illi in raptibus eius manifestabat, cogeret illam ore pronuntiare, suas visiones, raptus, extases, vt omnia ad Monialium notitiam deuenirent, ab illis quod quotidie factum est, conscribi, & ad hunc diem Florentiæ in Monasterio, in quo sanctè obiit, conscriuari in aliquotomis, postea reculis & approbatis à magnis viris, tum læcularibus Prælatibus valde spiritualibus & doctis, tum à nostræ Societatis Patribus, tum aliis, minus notis, tum P. Bernardino Rosignolo tunc Prouinciali Romanæ Prouinciæ, tum P. Virgilio Cepario Confessario huius Sanctæ Virginis, à quibus libri varij in lucem pridem editi, indicant, eorum iudiciis in rebus huiusmodi quemuis posse & debere acquiescere. Sic, inquam, in quodam raptu, Anno 1586. 11. Augusti, qui per quatuor dies durauit, locuta est cum Deo, 20. annis ante suam mortem: *ô amorosum verbum, dic mihi, rogo te, quare in me contulisti tot res intra te solum & me, & nunc vis, vt ego eas manifestem: ah facit hoc, quia bene vides quàm difficulter me finerem cõduci, ad manifestandas res tales, & quia cognoscis meum debile signum: præterea, quia facilius credunt tibi quando in me loqueris: item ad manifestandum bonum illorum. Posset facere per aliam viam, sed ista tibi placet.*

Simili modo etiam alij serui Dei fecerunt, Diuino impulsu ad similia excitati, & clarè Diuinam

tinam in hoc voluntatem agnoscentes: et si alioquin quantum in ipsis est, voluerint omnia talia esse occultissima. Vt plurimum enim talia de se narrant, quasi diuinitus coacti, Deo ad id ob fines sibi notos eos impellente. Hac ratione P. Sebastianus Beretarius in Vita P. Iosephi Anchoræ, innumeris miraculis & prophetici spiritus argumentis plena, cum dillexeretur vit ille sanctus, facile proderet sua arcana miraculosa? inter alias causas hanc quoque adfert: Ex eodem fonte, vnde tanta ad eum donorum copia manabat, prodibant cuncta perpetua illa de Deo cogitatio, quam remittebat nunquam, perpetua, cum Deo coniunctio, tanto Diuina lucis fructu occupabat animum, vt in Diuinum lumen absorptus, nostra hæc non humanâ ratione modo cogitaret. Vnde tanto animi candore, tamq. sincerâ simplicitate, que in diuino lumine intuebatur, ad Diuinam illustrandam gratiam, probebat foras.

Hoc spiritu Diuino adacta S. Gertrudis, suas visiones & reuelationes narrauit cuidam Moniali, ab eâ aliis manifestandas, vt dicitur in proæmio libri B. eius vitæ à Ioanne Lanspergio Cathusiano scriptæ. Imò ipsamet iussa est scribere, & scripsit suas reuelationes & visiones, vt aliis quoque per totum mundum vulgarentur, vt habetur in prologo libr. 1. vitæ eius & libr. 1. c. 16. & in argum. 2. lib. 2. c. 10. Er postquam abfoluta fuit scriptio reuelationum Gertrudis, Christus librum eas scriptas continentem, petitori suo admouit, tanquam sibi charissimum, & suæ Diuinitatis dulcedine, singulas eius litteras penetrantem, sicut mulsum penetrat medullam panis albi, qui eo perfusus est, vt dicitur lib. 5. vitæ: vbi multa mira in commendationem eius libri, dicta à Christo referuntur, vt & c. 36. Quem librum, valde placuisse Cardinali Bellarmino nuper P. Bernardus de Ponte anno 1630. in Ianuario Romæ mihi dixit, se audiuisset ab ipsomet Cardinali Bellarmino. Sic & B. Catharina Bononiensis Deo inspirante scribit, se scripsisse anno 1438. varias cælestes apparitiones & alia Dei dona, quæ in libello Italico, prout ab eâ scripta erant, impressa circumferuntur.

Adtingam his omnibus Plutarchi & Macrobij sententiam, approbatam à P. Iulio Nigronio, magno vitæ spiritualis Magistro: Religiosus si adest, da illi referendi copiam, quibus obseruationibus meruerit auxilia Deorum, quantus illi carumoniarum fructus; quia & hoc, religionis genus existimant, Numinum beneficia non tacere. Sed hac in re, ne amor proprius ad vanam propendens & inclinans gloriam, decipiat, diligenter examinanda est propria conscientia, iuxta monitum à S. Gregorio P. datum: Subtilis, inquit, inquisitione necesse est, vt semetipsum animum inuestiget, ne fortasse sue laudis gloriam querat, & animarum lucra se quærens, nostra cogitatio simulet. Sapè enim sui nominis laude animus pascitur, & quasi sub obtentu lucrorum spiritualium, eam de se bona dici cognouerit, latatur.

Accedamus nunc ad soluenda argumenta, initio huius capituli posita, quæ videntur expugnare doctrinam hoc capite propositam.

Ad primum Resp. Verum est, humilitatem impellere ad occultanda Dei dona, & humiles nolite agnosci bona quæ operantur: sed quia humilitas, vt omnes alia virtutes, subsunt charitati, quæ, vt ait S. Leo & S. Gregorius, & vt Deus Pater docuit S. Catharinam Senensem, est mater omnium virtutum, idè humiles, dum cogit charitas, coguntur suas virtutes detegere. Hanc enim ob causam omnes Sancti supra citati, qui erant humillimi, & quantum in eis erat, ex parte suâ optabant nesciri, cogente tamen charitate, quasi inuiti & coacti, euulgarunt admiranda Dei dona, sine præiudicio humilitatis: Sic & S. Franciscus, etiam despicere summopere cuperet ab omnibus, & ad id adhiberet media aptissima, suos vulgando defectus, & alios ad hoc ipsum contra se excitando, teste S. Bonaventura in eius vitâ, tamen cum honoraretur à populis ob miracula, quæ faciebat, & eius socijs scandalizaretur, videns eum permittente, & non repudiare illos honores, respondit, se quidem illos non expetere, & contra rari optare, tamen quia per eos, non ipse, sed Deus honoraretur, ob dona Dei sibi concessa, se Dei honorandi studio, illum hominum cultum pluri permittente. Cedere enim quandoque debet inferior virtus superiori. Idè cum S. Teresa (vt ipsamet de se in vitâ suâ scripsit) ex affectu paupertatis abieisset quandam piam imaginem, cuius aspectu se moueri valde ad Dei amorem sentiebat, Christus Dominus ei apparens, reprehendit eam, quòd eum sciret nobiliorem esse virtutem Dei amorem, quam paupertatem, ob huius desiderium, amouisset à se stimulum, quo ad Deum amandum excitabatur.

Ad secundum. Humilis optat quidem malum aliorum de se opinionem, quantum est ex parte eius; sed si Dei causa exigat, vt in bonâ opinione sit, illam non refugit, sed nec eâ delectatur quoad se, verum, vt dicebat P. Ludouicus de Pôte, est tanquam idolum, quod ab Ethnicis dum adoratur, nullam ex hoc complacentiam habet. Immo humiles duo lucentur, dum ob Dei dona, ex Dei amore, necessariò propalata honorantur: Primò, sensibilem molestiam & tristitiam sentiunt, ob delatos sibi honores, & auctam bonam opinionem, contenti solo illo spiritali auxilio; ob quod sancti Patres & Theologi docent, dona Dei propalari posse. Secundo, sapè ob hanc Dei donorum manifestationem, patiuntur graues censuras & criminationes, habentur pro vanis, pro superbis, pro exiguo iudicio & morum maturitate præditis, pro illis à diabolo: quæ opinio illis & solatium præbet, & maiorem contemptum ab humilitate desideratum, quem non paterentur à censoribus, si dona illa non manifestassent. Magnum itaque humilitas

f. 8. Epiph.

3. p. pass.

admon.

10.

in dial.

cap. 154.

cap. 40.

1. p. 145.

146.

cap. 35.

17. 11. Asc.

num. 48.

hom. 9. in

Ezech.

militas acquirit pabulum, manifestando ex Dei amore eiusque gloriae propagandae desiderio; Dei dona, & multo maius, quam si illa non manifestarent; tunc enim tam grates & amiori proprio amaras humiliaiones, & alia quae hinc sequuntur mala, non paterentur.

Ad Tertium Resp. Christum & occultasse sua dona ex modestia & humilitate (vti putant aliqui sancti Patres, Ambros. libr. 5. in Luc. Chryl. hom. 26. Gregorius 19. moral. 14. Beda; Euthymius, Theophylactus, vel potius alias ob causas, vt iam dicam) & ea palam aliis propalasse, vti supra ostendi ex Euangelio; & hoc exemplo docuisse, posse ea propalari, quando est vel necessitas, vel utilitas, supra à sanctis Patribus commemorata.

Porro idem gloriosam sui Transfigurationem aliis indicari prohibuit, inquit Chrysolomus, Hieronymus, Beda & Theophylactus, & cum iis noster Maldonatus, ne qui eius audiuissent gloriam, si postea Crucifixum viderent, infirmitate eius carnis offensi fidem perderent. Nam eo in Cruce pendente, nonnullos ex iis, qui eum filium Dei esse audierant, dixisse legimus: Si filius Dei es, descende de cruce. Noluit ergo Christus, vt quod se moriente paucis accidit, omnibus accideret.

Cur autem alia miracula Christus vulgari noluerit, inquit Maldonatus, ignoramus. Scimus tamen Christum non sine summâ ratione & consilio fecisse, & quantum ego coniecturâ assequi possum, ad vitandam Pharisaeorum & Scribarum fecit inuidiam, quibus si mira miracula ferre non poterant, quid scilicet mirarentur, si mortuos suscitatos audiuissent? Animaduertimus enim de solis mortuis suscitatis, & curatis caecis, Christum, ne id sciretur vetuisse: quia ceteri morbi curabiles videri poterant, vitam & visum homo ignorabatur non posse plâ arte semel amissum recuari. Nam leproso, quem mundauerat Matth. 8. 4. non absolute dixit, cui id diceret, sed ne antequam se Sacerdotibus ostendisset. Sed cum sciret vulganda eius miracula, cur precepit, ne vulgarentur? Responder Maldonatus: Vt faceres quod in se erat.

Porro S. Hilarius, ideo Christum ait, vetuisse suorum praedicationem miraculorum; Primò, vt salus hac non offerretur, sed quaeretur, id est, inquit ex eo Maldonatus, ne ideo hoc miraculum,

quasi iussu Christi iactari videretur, vt alij etiam aegroti ad querendam venissent curatiorem, & si leuiter amitterent, si non sponte, sed miraculo impulsu venissent; quam etiam rationem indicat Ambrosius.

Secundò Idem Hilarius ait, quòd Christi miracula praedicare Apostolorum erat officium, quod alij non debebant usurpare.

Denique diuersae res sunt vetate sua praedicari miracula, & sua non propalare miracula. Christus primùm fecit, idque non omnino, secundum non fecit, tum quia illa Ioannis propalauit discipulis, & ab iis ei omnia significari

in c. 16. iussit, tum quia, vt obseruauit Maldonatus, Christi

stus dum misit Apostolos regnum Dei praedicare, misit, vt praedicarent aduentum filij Dei, ac proinde, vt eum verum fuisse Deum docerent, quod est maius quid, quam propalatio miraculorum, & vt huic praedicationi eorum crederetur, dedit eis potestatem miracula patrandi, in confirmationem Christi sanctitatis, Diuinitatis & miraculorum quae fecerat.

Item quia ipse Christus tam saepe, inquit Maldonatus, se & filium Dei, & Patrem suum Deum appellauit, & se equalem esse Deo dixit, etiam cum scaldalo & offensione Iudaeorum, quod plus est, quam miracula patrare, & Discipulis sollicitis de pane pro viâ non accepto, commemorauit miracula sua praecipua duo, primum de quinque millibus hominum satiatis quinque panibus, secundum de 4000. hominum refectis septem panibus, & vtroque tot copinis & sportis sumptis, Matth. 16. 9. 10.

Denique Christus vetuit, ne se dicerent esse Iesum Christum, testatur S. Mattheus c. 16. 20. vti obseruauit S. Hieronymus in c. 16. Matth. 20. & Ambrosius in c. 9. Luc. 11. Et Maldonatus in c. 16. Matth. 20. non esse filium Dei naturalem, qualem eum esse Petrus confessus fuit Matth. 16. Iesus enim significat Saluatorem, sed tantum ante Christi passionem Apostoli eum docuerunt esse iustum, Prophetam inaudita miracula facientem, Messiam à Deo promissum, sed non docuisse esse filium Dei viui, id est, verum & naturalem Deum. In quam sententiam iens Maldonatus, Illud, inquit, certum, nunquam Christum autem Passionem suam Apostoli precepisse, vt se filium Dei esse praedicarent: ipse vero nunquam satis aperte se filium esse Dei in publico declarauit: quia cum aliquando offensus nonnullis esset, quoddam Deum, Patrem suum appellasset, eorum opinionem ambiguitate nominis ludificauit: Nonne, inquit, scriptum est in lege vestra, Ego dixi, Dij estis? illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis quia blasphemias; quia dixi filius Dei sum. Ioan. 10. 34. 35. 36.

Ad Quartum Idem Gregorius, qui dixit Sanctorum esse occultare Dei dona; dixit, vt supra vidimus, etiam dum opus est, ea illos propalare, & dum ea propalant, bene illos facere.

Ad Quintum Sancti etiam dum dona Dei propalant, optant pro nihilo reputari, & per propalationem non praetendunt hoc, vt sciantur & magnificent; sed vt se iuuent, alioque & Dei gloriam promoueant, cum quâ tamen simul desiderant pro nihilo haberi. Nec ista sunt impossibilia in humilitate. In quâ, etsi est cognitio Dei donorum magnorum, & cognitio absentiae peccatorum granium, tamen solide humilis hac, quam habet, duplici cognitione non obstante peiorem se omnibus peccatoribus iudicat, etsi eorum peccata in se non habeat, & se pro tali haberi optat, etsi causam in se non habeat, scilicet illa peccata, quae scit alios habere.

in Comment.
Matt. 17.
9. & c. 16.
20.
Math.
27. 40.

in c. 9.
Math.
9. 25.

Mat. 9.
25. 30.

Can. 7. in
Matth.

in cap. 8.
Mat. 4.

Amb. 1. r.
ia Luc.
Chryl.

hom. 26.
Greg. I.
19. mor.

cap. 14.

in c. 16.
Mat. 10.

Dices primò. Est periculum magnum vanæ gloriæ propalare Dei donos; pericula autem peccati, à servis Dei sunt fugienda, ergo & propalatio Dei donorum.

Respondeo primò. Etiam dum Christi iussu luet lux nostra coram hominibus, & dum videt bona opera nostra, est periculum vanæ gloriæ, & tamen ob illud, non sunt omittenda bona opera. Sic & manifestatio Dei donorum, dum eam charitas exigit, omitti non debet, & à marginis Sanctis omiſſa non est.

Respondeo secundò. Illi, quibus Deus dat dona mira valde, quantum ex Historicis. Ecclesiasticis & notitiâ, quam habeo talium plurimum personarum in Societate nostrâ, habent à Deo datam sibi tantam humilitatem, ut nullis proſus superbiæ aut vanæ gloriæ tentationibus moleſtentur, imò positivam sentiunt difficultatem, & quasi quandam moralem impossibilitatem superbiendi. Ideò non est periculum, ut ex manifestatione Dei donorum vanè glorièntur, aut optent magnificeri: quin potiùs præter lucrum illarum animarum, quæ iuvantur ab eis per manifestationem Dei donorum, vplurimum luerantur malam opinionem apud aliquos Cælores, qui, ut ait S. Gregorius lib. 22. mor. cap. 15. Epist. 72. *renuunt bona credere, quæ nesciunt operari.* & ut dicit Seneca, *Non putant fieri, quicquid facere non possunt; & ex infirmitate suâ, de aliorum virtute, ferunt sententiam.* Imò quod peius est, detrahunt talibus & mente & ore, & traducunt coram aliis, habentque tales pro superbis, leuibus, à demone illis, quæ omnia humilis habet pro magno lucro, ideoque propalando Dei dona, non detrimentum, sed incrementum acquirit humilitatis tale, quale non haberet ea occultando, quia per eorum manifestationem incidit in malam opinionem & contemptum apud alios, quod potissimum verus humilis desiderat ex corde, si humilis verè est, & aliâ viâ vix æquè facillè tantum bonum acquirere potest: ideo etiam ex humilitatis instinctu, non solius charitatis, ob spem tanti boni, dona Dei propalari possunt, ut hæc ratione id allequantur, quod S. Ignatius in Ex. c. 4. §. 44. *magni facere nos iubet, tanquam rem summi momenti, in conspectu Creatoris ac Domini nostri, magno perè iuvantem ac conferentem ad vitæ spiritualis profectum, scilicet stulti haberi & existimari &c.*

Dices secundò. Cum sit amor proprius valde subtilis, & periculum sit, ne sub specie zeli ingrat se appetitus laudis, & gloriæ vanus; unde potest agnosci, non huius, sed puri zeli instinctu, manifestari ab aliquo res laude dignas?

Respondeo. Primò huius rei infallibile signum est, quando is, qui Dei dona manifestat, ut aliquem iuvat, æquè facillè, imò promptius manifestat peccata sua vel defectus, dum id necessarium videt ad iuvandum alterum, vel dum vult pro imperfecto haberi. Et tales sunt omnes illi

servi Dei, qui ex puro zelo dona Divina sibi concessa aliis detegunt. Quocirca benè observavit P. Massæus in vitâ S. Ignatii lib. 1. cap. 10. eum, postquam inanis gloria vitium, quo antea laboraverat superasset, radicitusq; evulsisset, postea quòtis cumque salus animarum, aut Dei gloria postularet, sua non minùs bona, quam mala, sine vllâ proſus cenodoxia titillatione, palam & ingenue exprimere solitus.

Alterum puræ intentionis hæc in se signum est, dum is, qui dona Divina sibi concessa manifestat, maiorem ex se, in se sentit pudorem vel repugnantiam ad ea manifestanda, quam sentiat ad manifestandas res, quæ illum humiliare & confundere coram iisdem possent. Qui enim ex appetitu vanæ gloriæ aliquid laude dignum manifestant de se, valde abhorrent à manifestatione siue per se, siue per alios faciendâ, rerum in sui contemptum redundantium.

Tertiù signum est, non ex vanitate sed ex Dei amore & proximorum, dona Dei detegi, quando prima omnium cogitatio, quæ menti eius primò repræsentat, manifestanda esse Dei dona, non excitatur ab appetitu seu desiderio laudis vel gloriæ apud alios, imò quando ne quidem venit in memoriam, ne quidem per primum motum, vllum desiderium, etiam involuntarium, laudis & gloriæ, sed solùm desiderium iuvandi aliquem, tali manifestatione, quæ peractâ sperat eum, crediturum magis eius cõsiliis vel doctrinis, per quas eum vel à malo avocare vult, vel à minore bono, vel in bono magis ac magis promovere.

Quânquam, etiam si involuntariè ingere-ret se desiderium vanæ gloriæ, ante talem manifestationem Dei donorum, si verè necessitas vel vtilitas certa speretur, abigendum est desiderium vanitatis, & corrigenda inordinata intentio ab amore proprio inspirata, & eius loco adhibenda est pura intentio, & voluntas iuvandi alterum propter Deum, per illam donorum Dei modestam & veracem & humilem manifestationem, remotam ab omni iactantiâ, & aliorum contemptu vel postpositione, & coniunctam nihilominus saltem cum desiderio (ut loquimur in scholis) virtuali, humiliationis & contemptus nostri, qui in servis Dei magnis, esse solet penè assiduus, & sæpè expressè elicitur ex motivo humilitatis valde amatae propter Deum.

CAPVT VNDECIMVM.

De quinto Gradu Humilitatis.

Quintus Gradus est, desiderare ut humiliatiua, quæ ab aliis sciuntur & creduntur, etiam aliis, qui ea ignorent, manifestentur. Hic gradus est latior, quam quartus, qui erat desiderare, ut sit in malâ opinione apud alios. Verum

rùm desiderare ut illa mala opinio, quæ est apud aliquos, etiam ad plures, qui eam nondum habent, extendatur, ut ita apud plures vilior fiat, & contempnatur, magis heroicum est. Hoc omnes verè humiles habent. Hoc ex iisdem exemplis, quæ supra attulimus, apparuit illos desiderasse.

c. 3. vita.

S. Franciscus mira exempla huius humilitatis edidit, quæ in eius Vita leguntur, & in vita S. Philippi Nerij. Bèné dicebat B. Laurentius Iustinianus: *Non est tanta virtutis contemnerè honores, quàm contemptum appetere. Plus est enim, ut male affici negligas, quàm ut bene affici non cupias. Ceterum illud summa perfectionis, ut male affici desideres.*

CAPVT DVODECIMVM.

De sexto Gradu Humilitatis.

82. **G**Audere de omnibus iis, quæ nos humiliant, & hominibus contemptibiles reddunt, uti sunt opprobria, contumelia, irrisiones, persecutiones, infamia; & abhorere ab iis omnibus per quæ commendabiles reddamur, & idèd fugere placentia, omne quod abiectum est suscipere, nil humiliarium timere, & dolere de iis quæ superbia appetit, si nobis contingant. Hæc B. Iustinianus. Vide Cass. Coll. 18. c. 11. ni S. Bernardus serm 16. in Cant. *Verus humilia, vili vult reputari, non humilis pradicari: Gaudet contemptu sui, hoc solo sanè superbus; quod laudes contemnit.*

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De septimo Gradu Humilitatis.

83. **S**eptimus humilitatis gradus est, postquam sex præteritos gradus aliquis est assecutus, verè & ex corde existimare omnia Dei dona quæ habet, & quæ de nouo percipit tam pro se quàm pro aliis, per aliquam sui cooperationem & ministerium, non esse sibi, nec per se aliis à Deo concessa, ob suas preces vel merita, & ob sui respectum, sed ex merà Dei beneuolentiâ, gratiâ, misericordiâ, & liberalitate. Proinde qui hunc ascendit gradum, nunquam se putat quicquam à Deo impetrasse, nec exaudium esse, sed quæcumque Deus concessit ei, vel aliis, post suas preces pro illâ re fufas, etiam si videat subsecutum effectum, quem desiderabat, reputat illum non tanquam effectum suarum precum aut me-

ritorum; sed tanquam gratuitum donum à Deo collatum sine vilo respectu ad eius preces & merita, ex merà liberalitate Dei, eo modo, quo Angelis Deus contulit primam gratiam; & Adami primam innocentiam, sine respectu præcedentium meritorum & precum; quæ in iis ante primam gratiam esse non potuerunt.

Quomodo ergo David sepe ait in Psalmis, sed à Deo exaudium esse, & viri Sancti orant, ut Deus illos exaudiat, & tamen erant humillimi, & sine præiudicio humilitatis id de se sentiebant?

Respondeo primò; Davidem in Psalmis merèd id dixisse, quia id ei Deus reuelauit, uti & Psalmos omnes quos scripsit. Et hoc modo alij iusti dicere possent se exauditos à Deo, si id dimittis ferent, quod cum non ferant, securus est & humilitati conformius, nil suis precibus, quasi per eas impetratum adscribere.

Respondeo secundò; Certum est & iustos & peccatores à Deo in multis exaudiri, & ob preces eorum, Deo inspirante & adiuuante fufas, multa iis concedi. Sed cum id non ferant certo, non debent precibus suis quicquam, quasi per eas impetratum, attribuerè, sed ex instinctu humiliaris, totum Deo totaliter adscribere, quasi collatum ab eo sine vilo precum nostrarum & meritorum intuitu ac respectu, ex merà beneuolentiâ & purâ gratiâ ac solâ. Hoc sensu dixit humilis S. Iob. c. 9. 16. *Cum inuocantem exaudierit me, non credo quod audiverit vocem meam.* Simili modo, etiam si certum sit, multos esse in Ecclesiâ Dei iustos, Deo gratos, gratiam eius habentes, multa opera meritoria facere, in Dei gratiâ proficere, tamen hoc illi de se non dicunt ex humilitate, & magni quoque Sancti dicunt se nil boni vnquam fecisse & facere, nil meruisse, nil mereri. Hoc spiritu humilis Paulus de se dixit Rom. 7. *Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne meâ, bonum.* Et tamen etiam caro eius non tantum anima erat plena Deo summo bono, & aliis gratis bonis multiplicibus, ob quas dixit de se alibi: *Viuo iam non ego, vivit autem in me Christus, qui solus bonus est, ut est in Euangelio.* Hoc igitur modo etiam Dei serui humiles, non agnoscunt se exaudiri, se impetrare. Et quod aliquis Deo vicinior est virtutum excellentiâ, eò magis agnoscit suum nihil, suas imperfectiones; ut docent sancti Patres.

Ne hos vltimos gradus fufius explicarem, morbus impediuit, & aliæ occupationes obstituerunt.